

Ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ' Jesucristo na seiljeii

Mateo

Nn'aⁿ tsjaaⁿ na tuiñe Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

1 ¹ Luaa ñ'oom na matseijndaa'ñena' tsjaaⁿ nn'aⁿ na tuiñe Jesucristo, na wjaac'oomna' David ñequio Abraham na jndyowicantyjoo' joona na tue'cañoomna' jom.

² Abraham, jom tsotye Isaac, Isaac tsotye Jacob, Jacob tsotye Judá ñequio ntyjee tsaⁿ'ñeeⁿ. ³ Judá ñequio yuscu na jndyu Tamar, ndana Fares ñequio Zara. Fares tsotye Esrom, Esrom tsotye Aram. ⁴ Aram tsotye Aminadab, Aminadab tsotye Naasón, Naasón tsotye Salmón.

⁵ Salmón ñequio yuscu Rahab, ndana Booz, Booz ñequio scoom'm Rut, ndana Obed, Obed tsotye Isaí. ⁶ Isaí tsotye David tsaⁿ na tyoluiñe rey, David to'ñoom scuu' ts'oo Urías, t'oom ndana Salomón.

⁷ Salomón tsotye Roboam, Roboam tsotye Abías, Abías tsotye Asa. ⁸ Asa tsotye Josafat, Josafat tsotye Joram, Joram tsotye Uzías. ⁹ Uzías tsotye Jotam, Jotam tsotye Acaz, Acaz tsotye Ezequías. ¹⁰ Ezequías tsotye Manasés, Manasés tsotye Amón, Amón tsotye Josías. ¹¹ Josías tsotye Jeconías ñequio ntyjee tsaⁿ'ñeeⁿ. Joona tuiindyena tiempo quia ty'e nn'aⁿ Israel na praso ndyuua Babilonia nc'e na ticanaⁿndye nn'aⁿ Israel ndia' ñ'eⁿ nn'aⁿ ndyuua'ñeeⁿ. Ty'echo naⁿ'ñeeⁿ joona na tyondye'ntjomtyeⁿna.

¹² Jnda teinom na ty'echo nn'aⁿ Babilonia nn'aⁿ Israel ndyuuaana, tuiñe jnda Jeconías ndyuua'ñeeⁿ. Jndyu tsaⁿ'ñeeⁿ Salatiel, Salatiel jom tsotye Zorobabel. ¹³ Zorobabel tsotye Abiud, Abiud tsotye Eliaquim, Eliaquim tsotye Azor. ¹⁴ Azor tsotye Sadoc, Sadoc tsotye Aquim, Aquim tsotye Eliud. ¹⁵ Eliud tsotye Eleazar, Eleazar tsotye Matán, Matán tsotye Jacob. ¹⁶ Jacob tsotye José, José saa' María. Ndo' María'ñeeⁿ na seincueⁿ Jesús na cwiluiñe Cristo.

¹⁷ Jndaa' canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿna' Abraham, tue'cañoomna' hasta David. Ndo' cwiicheⁿ canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿna' David, tue'cañoomna' tiempo quia na ty'e nn'aⁿ Israel na praso ndyuua Babilonia. Ndo' cwiicheⁿ canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿna' quia ty'echo nn'aⁿ Babilonia nn'aⁿ Israel, tue'cañoomna' hasta xjeⁿ na tuiñe nquii na cwiluiñe Cristo.

Luaa waa na tuiñe Jesús

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Luaa waa na tuiñe Jesucristo. Quia waacheⁿ ñomcaa' tsoñeeⁿ María ñequio José, ndo' cwii tjoocheⁿ na nntjomndyena, teitquoo' na majndeiiñe María cantyja najndeii Espíritu Santo. ¹⁹ Ndo' José, tsaⁿ na nluiñe saa' María, jom ts'aⁿ na ñequii'cheⁿ tyocantyjaa' ts'om na nts'aa yuu na maty'iomyana!. Tical'ue ts'oom na nlui'jnaaⁿ'ñe tsaⁿ'ñeeⁿ, jo' chii seitioom na cwe' ñemaaⁿ nntyuui' ñomca. ²⁰ Yocheⁿ na luaa' matseitioom, tsoom'm ndaa na teitquoo'ñe cwii ángel cwentaa' Ty'oots'om nnoom. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ:

—'U José na cwiluiindyu' tsjaaⁿ David na jndywicantyjoo' tinty'ue' na nnco'ñom' María na nluiñê scu'. Ee cantyja najndeii Espíritu Santo jo' na jndeiiñê. ²¹ Nntseincueⁿ cwii yu'ndaa na tsaⁿs'a. Ndo' 'u nntseicajndyu' juu Jesús. Ee na tseixmaaⁿ na nncwji'n'maaⁿ'ñe nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Nntseicanoom'm jnaⁿ na la'xmaⁿ naⁿ'ñeeⁿ.

²² Cha'tso nmeiⁿ tuii cha catseicandaa'ñena' ñ'oom na seineiⁿ Ty'oots'om ñequio ñ'oom 'ndyoo profeta. ²³ Tso tsaⁿ'ñeeⁿ:

Queⁿ'yo' cwenta, nndeiñe cwii yuscundyua.

Nntseincueⁿ cwii tyochjoo ndo' njndyu Emanuel.

Ñ'oom Emanuel matsona': Ty'oots'om m'aaⁿ ñ'eⁿndyoⁿ jaa.

²⁴ Jndaⁿ na lcwii ts'om José na tsoom'm ndaa, quia jo' seicanaaⁿ ñ'oom na saⁿntjom ángel cwentaa' Ty'oots'om, to'ñoom María na scoom'm.

²⁵ Saaⁿ ticatjomndyena na mandiñoom' hasta quia jndaⁿ seincuii scoom'm yu'ndaa'ñeeⁿ. Quia jo' José seicajñoom yu'ndaa'ñeeⁿ Jesús.

Nn'aⁿ na jndo' n'om ty'ena Belén

2 ¹ Ncuee na tyom'aaⁿ Herodes rey, tuiñe Jesús tsjoom Belén ts'ondaa Judea. Luaa tuii, tquie'cañom nn'aⁿ na jndo' n'om Jerusalén, na jnaⁿ jo ndo' na macalui' ñe'quioom'.

² Tyota'x'eendyena:

—¿Yuu m'aaⁿ nqueⁿ na tuiñê rey cwentaa nn'aⁿ judíos? Ee jâ jndaⁿty'iaayâ na teitquoo'ñe caxjuu cwentaaⁿ'aⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿyâ ndyuaayâ jo ndo' yuu na macalui' ñe'quioom'. Jo' na tquiooyâ na nlat'maaⁿ'ndyôⁿ jom.

³ Quia na jndii Herodes ñ'oomwaa', jeeⁿ seiñ'eeⁿ'ñena' jom ndo' mati cha'tso nn'aⁿ Jerusalén. ⁴ Jo' chii seitjoom cha'tso ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Ndo' tax'eeñê ndaaⁿ naⁿ'ñeeⁿ yuu tsona' na nluiñe juu na cwiluiñe Cristo. ⁵ Naⁿ'ñeeⁿ jluena nnoom:

—Ndi', matso ljeii na tsjoom Belén ts'ondaa Judea, jo' jo' nluiñê. Ee luaa waa na seiljeii profeta:

⁶ 'O nn'aⁿ tsjoom Belén, ts'ondaa Judá,

meiⁿchjoo ticju'cjena' tsjom'yo' quii'ntaaⁿ njoom nt'maⁿ cha'waa
ts'ondaa Judá.

Ee quii'ntaaⁿ'yo' nlui' cwii ts'aⁿ na nluiitquieñe
na nnteix'ee nn'aaⁿya Israel.

⁷ Quia jo' cwe' nty'iu tqueeⁿ'ñe Herodes nn'aⁿ na jndo['] n'om na jnaⁿ jo
ndo' na macalui' ñe'quioom'. Tcuu tcuu tax'eeñê ndaana 'ñeeⁿ xjeⁿ'ñeeⁿ
na tei'tquioo'ñe caxjuu. ⁸ Jnda jo' jñoom joona na c'oona tsjoom Belén.
Tsoom ndaana:

—Catsa'yo', ndo' cata'x'ee'jndaa'ndyo' yuu m'aaⁿ tyochjoo'ñeeⁿ. Ndo'
quia na jnda jliu'yo' jom, quiola'candii'yo' ja, cha mati ja nncjo,
nntseit'maaⁿ'ndyo' jom.

⁹ Naⁿ'ñeeⁿ, quia na jnda jndyena ñ'om'ndyoo rey Herodes'ñeeⁿ mana
ty'ena. Ndo' juu caxjuu na tei'tquioo'ñe ndaana na ndicwaⁿ m'aⁿna
ndyuana jo ndo' na macalui' ñe'quioom', tjajndyeena' jo ndaana hasta
tue'cañoomna' ndyeyu yuu na m'aaⁿ tyochjoo'ñeeⁿ. ¹⁰ Jeeⁿ tjawee'
n'omna quia nty'iaannda'na caxjuu'ñeeⁿ. T'maⁿ tquiaana' na neiiⁿna.

¹¹ Quia ty'equie'na naquii' w'aa, nty'iaana juu tyochjoo ñequio tsoñeeⁿ
María. Ty'ecata'na cantyena na tyola't'maaⁿ'ndyena jom. Tjeii'na 'naⁿ na
jnda na cwilei'chona. L'ana naya jom s'om cajaⁿ ñ'eⁿ suu ndo' ñ'eⁿ nasei
cachi na tuiina' ñ'eⁿ ntsuee' ts'oomb mirra. ¹² Jnda chii cwiicheⁿ nato
ty'elcwee'na ndyuua tsjoomna ee s'aa Ty'oots'om na tsoona ndaa, jo' na
seijndo'na' n'omna na tic'oolcwee'na na m'aaⁿ Herodes'ñeeⁿ.

Cwilei'nomna, cwi'oona ndyuua Egipto

¹³ Jnda na jlui' naⁿ'ñeeⁿ, teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa' Ta
Ty'oots'om nnom José xjeⁿ na tsoom'm ndaa. Tso ángel'ñeeⁿ nnoom:

—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo ñequio tsoñeeⁿ. Calei'nom'yo',
catsa'yo' ndyuua Egipto, ndo' jo' jo' c'om'yo' hasta xjeⁿ na
nntseicandiyya. Ee nl'ue Herodes tyochjoo na nntseicueⁿ'eⁿ juu.

¹⁴ Quia jo' teicantyjaaⁿ, ndo' cwe' natsjom tjañ'oom tyochjoo ñequio
tsondyee. Ty'ena Egipto. ¹⁵ Jo' jo' t'omna hasta na tue' Herodes. Na tuii
na lcaa' seicandaa'ñena' ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñequiaa profeta.
Matsona': “Tjeii'a Jndaaya na m'aaⁿ ndyuua Egipto.”

Herodes sa'ntjoom na cwje tyocanch'u

¹⁶ Juu Herodes, jnda na ljeiiⁿ na joo nn'aⁿ na jndo['] n'om
ticala'ñ'oom'ndyena jom, seiw'iiyayaaⁿ. Jñoom sondaro tsjoom Belén
ndo' cha'waa ndiocheⁿ yuu na m'aⁿ nn'aⁿ. Sa'ntjoom na cala'cwjee
naⁿ'ñeeⁿ cha'tso tyonch'u na we ndyuu ndo' na cjeti m'aⁿ. Ee laa'ti'
tjeiiⁿ'eⁿ cwenta cwanti xuee na teitquioo'ñe jndyee caxjuu'ñeeⁿ cantyja
'naaⁿ' ñ'oom ndyuee nn'aⁿ na jndo['] n'om. ¹⁷ Ndo' na lcaa' s'aaⁿ,
seicandaa'ñena' ñ'oom' Ty'oots'om na seiljeii profeta Jeremías. Ee

seineiiⁿ ñ'oom tjañoom' chiuu seichjoo'na' n'om yolcu judías tsjoom Belén na jla'cwjee sondaro ndana. ¹⁸ Tsoom:

Teic'uaa naquii' tsjoom Ramá na cwityuee londyee yocanch'u.
Jndeii cwila'xuaana,
cwityueena cantyja 'naaⁿ ndana
meiⁿ taleiquiaana' na nnjoomna, ee tja ndana.

¹⁹ Jnda na tue' Herodes, quia jo' teitquioo'ñennda' ángel cwentaa'
Ty'oots'om nnom José xjeⁿ na tsoom'm ndaa. Ndicwaⁿ m'aⁿna ndyuuaa
Egipto.

²⁰ Tso nnoom:

—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo ñequio tsoñeeⁿ. Tsalcwe'yo'
ndyuuaa nn'aⁿ Israel. Ee jnda tja nn'aⁿ na ñel'uee'ndye na ñe'cala'cuee'
jom.

²¹ Quia jo' teicantyjaaⁿ, tjañ'oom tyochjoo ñ'eⁿ tsondyee. Ty'elcwee'na
ndyuuaana ndyuuaa Israel. ²² Joo ncuee'ñeeⁿ m'aaⁿ Arquelao ts'iaaⁿ
ts'ondaa Judea yuu na tyotsa'ntjom tsotyeeⁿ Herodes. Saa quia na jndii
José na ljo', t'oom na nquia'aⁿ na nncjaⁿ Judea. Mati s'aannda'
Ty'oots'om na tsoom'm ndaa na tancaⁿ jo' jo'. Jo' chii tjaanⁿ cwiicheⁿ
ntyja, ts'ondaa Galilea. ²³ Tjaanⁿ cwii tsjoom na jndyu Nazaret. Jo' jo'
ljoo'ñê. Na tuii na llua' seicandaa'ñena' ñ'oom' Ty'oots'om na
tyoñe'quia profetas na nntseicajndyuna' Jesús ts'aⁿ Nazaret.

Juan mañequiaaⁿ ñ'oom nda nn'aⁿ jo ndo' yuu tjaan nn'aⁿ c'om
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 ¹ Tue'ntyjo xuee na teitquioo'ñe Juan, tooⁿ'oⁿ na tyotseits'oomñê
nn'aⁿ. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom ndaana ts'ondaa Judea jo ndo' yuu tjaan
nn'aⁿ c'om. ² Tyotsoom:

—Calcwe' n'om'yo' ee juu na matsa'ntjom Ty'oots'om
mandyocwje'cañoomna! 'o.

³ Cantyja 'naaⁿ Juan'ñeeⁿ na tyotseineiⁿ profeta Isaías, tsoom:

M'aaⁿ cwii ts'aⁿ jo ndo' yuu tjaan nn'aⁿ c'om na jndeii matseineiⁿ
ndaana. Matso tsaⁿ'ñeeⁿ:

“Calajndaa'ndyo' naquii' n'om'yo' cha'cwijom cwii nato na juu jo'
nndyocwje'cañoom nquii na cwiluiiñe na nntsa'ntjom 'o.

Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom na cwilayo'yo' nato na nñoom.”

⁴ Juan'ñeeⁿ tyocweⁿ liaa na tuii ñequio soo' camello. Tyochu'tyeⁿ
tsiaⁿ'aⁿ ñequio cwii tjaⁿ. Ndo' nantquie na tyocwaaⁿ'aⁿ calcaa ntyue'
ñequio tsiom' jndaa. ⁵ Ndo' jndye nn'aⁿ tsjoom Jerusalén ñequio nn'aⁿ
na m'aⁿ cha'waa ts'ondaa Judea ndo' mati nn'aⁿ na m'aⁿ cantsu 'ndyoo
jndaa Jordán, tyo'oona na m'aaⁿ. ⁶ Seits'oomñê joona ts'om jndaa
Jordán jnda na lcwe' n'omna jnaaⁿna.

⁷ Saa quia na nty'iaaⁿ'aⁿ na jndye nn'aⁿ fariseos ñequio saduceos
tquiona na m'aaⁿ na ñe'cwits'oomndyena, quia jo' tsoom ndaana:

—'O cwiluiindyo' cha'na canduu na cwilei'nom'yo' na nquiaayo' na nnt'uiwi'na' jooyo'. Ee 'o cwinquio'yo' na m'aaⁿya na nquia'yo' na nntseiwⁱⁱ Ty'oots'om 'o. ¿'Neeⁿ t'moⁿ ndaa'yo' na waa na nndaa nlui'n'maaⁿndyo' nawi' na quia nndyo? ⁸ Ca'ndye'yo' na tis'a ndo' cal'a'yo' yuu na ya, quia jo' m'moⁿna' na mayuu'cheⁿ cwilcwe' n'om'yo'. ⁹ Meiⁿ ticalas'andyo' cheⁿncjo'yo' naquii' n'om'yo' na nndu'yo': "Jaa tjaa na teincuu' nacjooya ee Abraham cwiluiñê weloo welooya." Candye'yo' nntsjoo, meiiⁿ cwe' ljo'meiiⁿ nndaaq nntseicwaqueⁿ Ty'oots'om na nluiindyena' tsjaaⁿ Abraham na jndyowicantyjoo', quia jo' n'ndiina' 'o. ¹⁰ 'O matseijomna' cha'cwijom n'oom na tis'a ta cwil'a. Ndo' manquiu'yo' n'oom na tical'a ta naya, maxjeⁿ nnt'uana'. Ndo' xeⁿ jnda t'ua n'oom'ñeeⁿ nntioom nn'aⁿ joona' quii' chom. Maluaa' matseijomna' nnts'aa Ty'oots'om ñ'eⁿndyo' 'o xeⁿ tical'a'yo' yuu na ya. ¹¹ Ja mayuu' matseits'ooⁿndyo' 'o ñequio ndaatooo ee na cwilcwe' n'om'yo'. Saa mandyontyjo nqueⁿ na nntseits'oomñê 'o ñequio Espíritu Santo naquii' n'om'yo' ndo' ñequio chom. Nqueⁿ t'maⁿti tseixmaaⁿ, nchiiti ja. Meiⁿ ticatseixmaⁿya na cwe' ja nnt'uiya lcoom'm na nñequiaya joona' na nñjoom. ¹² Jnda jaawindyoo' na nntu'xeⁿndyo' ee laxmaⁿ'yo' cha'cwijom lqueeⁿ na ndicwaⁿ cwajndii. Luua ts'iaaⁿ cantyja 'naaⁿ' lqueeⁿ. Matseicueeñê ts'aⁿ lqueeⁿ hasta na nlju'ñ'eⁿ. Jnda chii nntseiweeⁿ lqueeⁿ na ya naquii' w'aa. Saa nchuaa'na' njñoom chom. Maluaa' matseijomna' na nnts'aa Ty'oots'om. Nn'aⁿ na ya cwil'a maco'ñoom joona saa nn'aⁿ na tis'a cwil'a, nntseicoom joona ñequio chom na tijoom canduu'.

Teits'oomñe Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Quia jo' jnaⁿ Jesús ts'ondaa Galilea, tjaaⁿ jndaa Jordán na nntseits'oomñe Juan jom. ¹⁴ Saa tiñe'nquiañae Juan na caluui na ljo'!

Tsoom:

—Cwa jnda tyje'cañoom' ja na catseits'oomndyo 'u meiiⁿ na matsona' na 'u catseits'oomndyu' ja.

¹⁵ T'o Jesús, matsoom nnom:

—Je' quiaandyu'to' na caluui na ljo'. Ee macaⁿna' na laa'ti' calacandaaa'ndyo cha'tso cantyja na maty'iomyana'.

Ndo' tancuee' Juan. ¹⁶ Jnda na teits'oomñe Jesús, jlueeⁿ'eⁿ quii' ndaa. Ndo' seicanaaⁿñena' tsjo'luee. Nty'iaaⁿ'aⁿ Espíritu na cwiluiñê Ty'oots'om ndyocue cha'cwijom catu!. Jndyocaljo nacjoom'm. ¹⁷ Ndo' nandye cañoom'luee teic'uua na seineiⁿ Ty'oots'om. Tsoom:

—Luuañae Jndaaya na jeeⁿ candy'a' ts'ooⁿ. Cantyja 'naaⁿ' jom mañequiaana' na neiⁿya.

Ñe'queⁿ tsaⁿjndii xjeⁿ Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 ¹ Jnd_a jo' tjañ'oom Espíritu Santo Jesús jo ndo' yuu tjaaa nn'aⁿ c'om. Jo' jo' tyoquenñe tsaⁿjndii na nnts'aa xjeⁿ jom.

² Tyom'aaⁿ wen'aaⁿ xuee ndo' wen'aaⁿ tsjom tīcwaaⁿ'aⁿ, jnd_a chii jndyo na ñejnoom'm. ³ Ndo' tyje'cañoom tsaⁿjndii na mach'ee xjeⁿ nn'aⁿ. Tso nnoom:

—Xeⁿ mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' Jnd_a Ty'oots'om, cwa catsaⁿntjom' ljoⁿmeiiⁿ na catseicwaqueⁿna' tyoo' joona' na nlcwa'!

⁴ T'o Jesús:

—Ja xocats'aa na ljo' ee waa ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na matsona': “Nchii cwe' cantyja 'naaⁿ' tyoo' na wando' ts'aⁿ, saa cantyja 'naaⁿ cha'tso ñ'oom na mañequiaa Ty'oots'om.”

⁵ Jnd_a jo' tjañ'oom tsaⁿjndii Jesús Jerusalén tsjoom na lju' cwentaa' Ty'oots'om. Tqueeⁿ juu xqueⁿ tsiu' wats'om t'maⁿ. ⁶ Tsoom nnom Jesús:

—Xeⁿ mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' Jnd_a Ty'oots'om, cwa cju'ndyu' jo nacie. Ee luua matso ñ'oom 'naaⁿ'aⁿ:

Nquii Ty'oots'om nñequiaaⁿ 'u luee ángeles cwentaaⁿ'aⁿ na cal'ana cwenta 'u.

Ndo' nntyjee' lueena 'u
cha tincjaacañjom ljo' nc'e'!

⁷ Quia jo' t'o Jesús nnom, tsoom:

—Ja tijoom cats'aa cha'na matsu' luua' ee mati waa cwiicheⁿ ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na matsona': “Tintsa' xjeⁿ Ta Ty'oots'om cwenta!.”

⁸ Jnd_a chii tjañ'oom tsaⁿjndii Jesús cwii sjo nandye. Jo' jo' t'mooⁿ nnom cha'tsoti n'iaaⁿ t'maⁿ na m'aⁿ nn'aⁿ tsjoomnancue, ñequio na t'maⁿ matseit'maaⁿñena' joo. ⁹ Ndo' tsoom nnom:

—Cha'tso nmeiⁿ nntioo l'o' xeⁿ nlco' xtye' na nntseit'maaⁿndyu' ja.

¹⁰ Ndo' t'o Jesús nnoom, tso:

—Quindyoⁿ nacañomya 'u Satanás, ee ñ'oom' Ty'oots'om na teiljeii matsona': “Catseit'maaⁿndyu' nquii Ta Ty'oots'om cwenta', ndo' macanda_a nnom nqueⁿ candi'ntjom!.”

¹¹ Quia jo' 'ndii tsaⁿjndii jom. Ndo' tquie'cañom ángeles, tyondye'ntjomna nnoom.

Matoⁿ Jesús ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ ts'onda Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Quia jndii Jesús na jnd_a mam'aaⁿ Juan praso, tjalcweeⁿeⁿ ts'onda Galilea. ¹³ Tjaanⁿ tsjom'm Nazaret, saa taticaljoo'ñé jo' jo'. Tjaanⁿ na nljoo'ñé tsjoom Capernaum na m'aaⁿna' 'ndyoo ndaaluee. Jo' jo' ndyuuaa cwentaa nn'aⁿ tmaaⁿ Zabulón ñequio Neftalí. ¹⁴ Ndo' joo ndyuuaa'ñeeⁿ

tyom'aaⁿ cha nntseicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, matsona':

¹⁵ Nntseixueeñena' jo ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuua cwentaa' Zabulón
ndo' jo ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuua cwentaa' Neftalí.

Nntseixueeñena' jo ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuua 'ndyoo ndaaluee,
ñequio ndyuua xndyaa' jndaa Jordán,
ñequio ts'onda Galilea yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ judíos.

¹⁶ Naⁿ'ñeeⁿ m'aⁿna nacie 'naaⁿ' najaanⁿñe,
saaⁿ je' je' jnda teitquioo' cwii na jeeⁿ caxueeñe jo ndaana.
Ndo' mati m'aⁿna na manchjena' joona na wi' cwitjoomna,
saaⁿ je' jnda seicaxueeñena' jo ndaana.

¹⁷ Xjeⁿ'ñeeⁿ jnaⁿna' na to' Jesús na tyoñequiaaⁿ ñ'oom. Tsoom:
—Calcwe' n'om'yo', ee juu na matsaⁿntjom Ty'ooots'om
mandyocwje'cañoomna' 'o.

Ma'maⁿ Jesús ñequiee nn'aⁿ na cwitjeii' calcaa (Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Xjeⁿ na mawinom Jesús 'ndyoo ndaaluee Galilea, ljeiiⁿ we nn'aⁿ na
ñenquii ts'aⁿ ntseinda, Simón, tsaⁿ na jndyu Pedro ñequio Andrés tyjee
tsaⁿ'ñeeⁿ. Cwituee'na tsqui' 'naaⁿna ts'om ndaaluee ee nn'aⁿ cwitjeii'
calcaa joona. ¹⁹ Tso Jesús ndaana:

—Quiolajomndyo' ñ'eⁿndyo ndo' ja nnts'aa na nla'tjom'yo' nn'aⁿ
tachii cwe' calcaa.

²⁰ Joona mañoom' 'ndyena nlqui' 'naaⁿna, ty'ela'jomndyena ñ'eⁿñê.

²¹ Ndo' na tja tjatyeeⁿ ljeiiⁿ cwiicheⁿ we ts'aⁿ, ntseinda Zebedeo
naⁿ'ñeeⁿ, Jacobo ñ'eⁿ tyjeeⁿ Juan. Ñjomndyena ts'om w'aandaa.
Cwila'yona nlqui' 'naaⁿna ñequio tsotyena Zebedeo. Quia jo' t'maⁿ Jesús
joona. ²² Ndo' mañoom' 'ndyena w'aandaa ñ'eⁿ tsotyena,
ty'elajomndyena ñ'eⁿñê.

Jesús ma'mooⁿ ndaaⁿ jndye nn'aⁿ (Lc. 6:17-19)

²³ Tyomanom Jesús cha'waa ts'onda Galilea. Tyo'mooⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ
naquii' lan'om 'naaⁿna. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya cantyja na matsaⁿntjom
Ty'ooots'om. Ndo' tyotsein'maaⁿ nn'aⁿ cha'tso nnom ntycu na wiina.

²⁴ Ndo' t'om ñ'oom cantyja 'naaⁿaⁿ cha'waa ndyuua Siria. Naⁿ'ñeeⁿ
tquiochona cha'tso nn'aⁿwii na m'aaⁿ na cwitjoom jndye nnom ntycu
ñequio na maquiina' joo. Mati ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwilei'cho jndyetia joo,
ñ'eeⁿ nn'aⁿ na maleiñ'oom tycuwee!, ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwitjoom
tycutqueeⁿ. Sein'maaⁿ joona. ²⁵ Jo' chii t'maⁿ ntmaaⁿ nn'aⁿ ty'entyjo
naxeeⁿeⁿ. Jnaⁿ naⁿ'ñeeⁿ ts'onda Galilea, ñ'eⁿ nn'aⁿ ndyuua njoom
Decápolis, ñ'eⁿ tsjoom Jerusalén, ñ'eⁿ ts'onda Judea, ndo' xndyaa'
jndaa Jordán.

Jesús mañequiaaⁿ ñ'oom na wacatheeⁿ cjoo' ta

5 ¹ Quia na nty'iaa! Jesús na jndye nn'aⁿ, tjawaaⁿ cwii ta. Jnda na tjacjom, ty'entyjaⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ² Toⁿ'oⁿ na t'mooⁿ ndaana.

Nmeiiⁿ mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ

(Lc. 6:20-23)

³ Tsoom:

—Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwila'noⁿ na nty'iaandye jo nnom Ty'oots'om, ee naⁿ'ñeeⁿ cwila'jomndyena cantyja na matsa'ntjoom.

⁴ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na chjoo' n'om cantyja jnaaⁿna, ee quia nñequiaa Ty'oots'om na t'maⁿ n'omna.

⁵ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwituee'ndyecje jo nnom Ty'oots'om ee ndaana na nnc'omna tsjoomnancue xco.

⁶ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na m'aⁿna cha'cwijom na ñe'jndo'na ndo' ñe'cwena ee na ntyjaⁿ n'omna na nndaan^a nl'ana yuu na maty'iomyana'. Ee candaan^aya nñequiaa Ty'oots'om na cwicantyja^a n'omna.

⁷ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ na wi' n'om nc'iaa, ee nnc'oom Ty'oots'om na wi' ts'oom joona.

⁸ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na lju' naquii' n'om, ee nnty'iaa ndaana nquii Ty'oots'om.

⁹ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwita'ya nc'iaa na cwila'ntja'ndye, ee nntseicajndyu Ty'oots'om joona ntseinaaⁿ.

¹⁰ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwintyjo nc'iaana joona nc'e na m'aⁿna cantyja na maty'iomyana', ee la'xmaⁿ naⁿ'ñeeⁿ cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om.

¹¹ 'Mañequiaana' na neiⁿ'yo' quia na cwila'jnaaⁿ nn'aⁿ 'o, ndo' quia cwita'wi'na 'o ndo' cwituee'na cha'tso nnom ñ'oomwi' nacio'yo' na cwe' cantu nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. ¹² C'om'yo' na t'maⁿ n'om'yo' ndo' catseicwaljoo'tina' na neiⁿ'yo' ee t'maⁿ naya cwenta'yo' cwiwiwe cañoom'luee. Ee malaa'ti' tyolei'ntyjo nn'aⁿ profetas na tyoñe'quia ñ'oom' Ty'oots'om tandyo xuee, cwii tjoocheⁿ na nntjom' 'o nawi'ñeeⁿ.

Cwiluiindyo tsjaanⁿ'chjeⁿ ndo' chom

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'O cwiluiindyo' tsjaanⁿ'chjeⁿ', saa xeⁿ na jnda jlui' na chjeⁿ'na', ¿ljo' ñ'eⁿ cwii nleichjeⁿ'nnda'na'? Mei'chjoo tjaa yuu cwii nleil'uen^a, jo' chii cwe' cwityeⁿnquiee' nn'aⁿ ndo' cwicandyuena joona'.

¹⁴ 'O cwiluiindyo' chom na cwiwixuee jo ndaa nn'aⁿ tsjoomnancue. Cwii tsjoom na wacatheeⁿ xqueⁿ ta, xocandaa nncwanty'iu juuna'.

¹⁵ Mati xotseicw'aa ts'aⁿ cwii xjocanti ndo' nncwjaa'ñeyom juuna'

nacjee' ts'oom castom. Maxjeⁿ nntseintyja ts'aⁿ juuna' cha ya nntseixueena' ndaaⁿ cha'tso nn'aⁿ na m'aⁿ naquii' w'aa.¹⁶ Malaa'ti' c'om' 'o na calaxueendyo' ndaaⁿ nn'aⁿ cha nla'noⁿ'na na cwil'a'yo' cha'tso nnom na maty'iomyana'. Ndo' cantyja 'naⁿ'yo' nla't'maaⁿ'ndyena Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee.

Ma'moⁿ Jesús cantyja 'naaⁿ ljeii na matsa'ntjomna'

¹⁷ Mati tso Jesús:

—Ticala'tiuu'yo' na jndyoo na nntseityuii'a chiuu waa na t'maⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, meiⁿ ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñe'quia profetas. Jndyoo na nntseicandaya joona' cha nlei'tquioo' chiuu waa na mayuu'cheⁿ ñe'cat'mooⁿ'na'.¹⁸ Ee mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, yocheⁿ na ndicwaⁿ waa tsjo'luee ñequio tsjoomnancue, xoca'ndiina' meiⁿ cwii ljeii cachjoo na ndii'na' naquii' ljeii na tqueⁿ Moisés, hasta xjeⁿ jndaⁿ jlui'ljuu'ñ'eⁿ'na'.

¹⁹ Nc'e na luala', meiⁿ cwi'ñee'cheⁿ ts'aⁿ na titseicanda cwii ñ'oommeiiⁿ na cachjoona', ndo' ma'mooⁿ ndaaⁿ nc'iaaⁿ'aⁿ ya meiiⁿ tila'candana juuna', tjaa yuu l'ueñê cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. Saaⁿ 'ñeeⁿ juu na matseicanda ñ'oommeiiⁿ ndo' naljo' ma'moⁿ na cal'a nc'iaa', juu matseijndaa'ñena' na t'maⁿ l'ueñê cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om.

²⁰ Jo' chii candy'e'yo' nntsjoo, xeⁿ tilacandaⁿ ndyo'ti'yo' jo nnom Ty'oots'om, nchiiti na cwil'a nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, quia jo' xonndaaⁿ ntsaquiee'ndyo' cantyja na matsa'ntjoom. Macaⁿ'na' na 'o nncwinom'ti'yo' na ya nl'a'yo' nchiiti cha'na cwil'a naⁿ'ñeeⁿ.

Ma'moⁿ Jesús na tila'wjaaⁿ nc'iaaya

(Lc. 12:57-59)

²¹ 'O jndaⁿ jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ ndaaⁿ welooya na matsona': "Tintseicue' x'ia' ndo' meiⁿ cwi'ñee'cheⁿ ts'aⁿ na nnts'aa na ljo', maxjeⁿ nnt'uiityeⁿ'na' juu."²² Jo' chii nndye'yo' nntsjoo, meiiⁿ cwe' na nntseiwi'ii ts'aⁿ x'iaa' maxjeⁿ nnt'uiityeⁿ'na' jom. Ndo' meiⁿ cwi'ñee'cheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'omjnaaⁿ nnom x'iaa', maxjeⁿ nntu'xeⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye wats'om t'maⁿ juu. Ndo' meiⁿ cwi'ñee'cheⁿ ts'aⁿ na nntseijoom'ñe quioo' x'iaa', maxjeⁿ matsona' na nntioomñe juuna' naquii' chom b'io.

²³ 'Jo' chii quia na ma'tioo' 'naⁿ jo nnom tio na mañequiaa' cwentaa' Ty'oots'om, ndo' xeⁿ juu xjeⁿ'ñeeⁿ macjaañjoom' ts'om' na tiya m'aaⁿ x'ia' ñ'eⁿndyu',²⁴ quia jo' ca'ndii' 'naⁿ jo' jo', chii cja', catsa'jndyee' na caljoyaandyo' ñ'eⁿ x'ia'. Ndānquia, chii candyo'nnda' na ññequiaa' cwentaa' Ty'oots'om.

²⁵ 'Yocheⁿ na ndicwaⁿ wanaaⁿ, queⁿndyu' na caljondyo'ya'yo' ñ'oom na maleichuuna' 'o ñ'eⁿ x'ia' cha tints'aana' na juu ts'aⁿ na m'aⁿntiaa'ndyo' ñ'eⁿñe nntseiquioom 'u l'oⁿ jwe. Ndo' jwe'ñeeⁿ

nñequiaaⁿ cwenta 'u luee sondaro, Ndo' joona mana nntuee'na 'u w'aancjo. ²⁶ Mayuu'cheⁿ matsjoo njom', xocalui' jo' jo', hasta quia na jnda^u tiom'nchaa'ndyu'.

Tiya na matseiqueeⁿ ts'om ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ

²⁷ 'O jnda^u jndye'yo' ñ'oom na tyoñe'quia nn'aⁿ na matsona': "Tijoom xuee nnc'oom'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ." ²⁸ Saa^u nndye'yo' nntsjoo, meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na cwe' manty'iaa' cwii yuscu na matseiqueeⁿ ts'om juu, maxjeⁿ matsona' na mam'aaⁿyaaⁿ ñ'eⁿñee ee na luua' matseitloom.

²⁹ 'Macwe' jo' xeⁿ cantyja na manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'ooots'om, queⁿ' cheⁿnncu' xjeⁿ cha'cwijom na macwji' ts'om njom' ndo' matquie' juuna' cha taxocatseitjoondyu'ti'. Ee ñecuua meiiⁿ na tacandaa^undyu' saa^u nncu' nlui'n'maaⁿndyu'. Ndo' xeⁿ tiñe'queⁿ' cheⁿnncu' xjeⁿ cantyja 'naⁿ', meiiⁿ na candaa^undyu' ñe'c'oom', meiⁿchiuucheⁿ b'io nncju'na' 'u. ³⁰ Ndo' xeⁿ wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'ooots'om jnaaⁿ' ts'o^u ntyjaya, queⁿ' cheⁿnncu' xjeⁿ cha'cwijom na matyjee' ndo' matquie' juuna' cha xotseitjoondyu'ti'. Ee ñecuua meiiⁿ na tacandaa^undyu' saa^u nncu' nlui'n'maaⁿndyu'. Ee xeⁿ tiqueⁿ' cheⁿnncu' xjeⁿ cantyja 'naⁿ', meiiⁿ na candaa^undyu' ñe'c'oom', maxjeⁿ nncju'na' 'u b'io.

Ticatoⁿ"ndye nn'aⁿ na jnda^u t'unco (Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'Mati waa ñ'oom na tyoñequiaa Moisés na meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseityuii' ljeii 'naaⁿ' ñ'eⁿ scuu', tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom'm na nluii ljeii cantyja na matoⁿ'ñê ñ'eⁿ scoom'm. ³² Saa^u je' candy'e'yo' ñ'oom na nntsjoo^u nnco. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseityuii' ljeii 'naaⁿ' ñ'eⁿ scuu', cwii na meiⁿnquia na s'aa scoom'm na nchii ñet'oomya ñequio cwiicheⁿ ts'aⁿ, cha'cwijom nqueⁿ mach'eeⁿ na c'oomya scoom'm ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncoco ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ, matsona' na cwe' m'aⁿyana.

Ma'moⁿ Jesús na tintjeii'a ñ'oom jii' Ty'ooots'om

³³ 'Mati jnda^u jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo ndaa^u welooya na matsona': "Tilqueⁿ'tyeⁿ' ñ'oom na ntyji'ya' na xondaa^u nntseicandaa^undyu', saa^u ñ'oom na jnda^u tqueⁿ'tyeⁿ', catseicandaa^undyu' juuna' nnom Ta Ty'ooots'om." ³⁴ Saa^u je' nnco^u matsjoo^u nndye'yo': Meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿ'tyeⁿ'yo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom jii' Ty'ooots'om. Ee jom tjacantyja na t'maⁿ cwiluiñê. Mati meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿ'tyeⁿ'yo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii cañoom'luee, ee juuna' cwiluiñena' ndio 'naaⁿ'aⁿ, ndo' na ljo' nndu'yo' matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'ooots'om. ³⁵ Meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿ'tyeⁿ'yo' na

nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii tsjoomnancue, ee juuna' m'aaⁿna' nacje 'naaⁿ Ty'oots'om. Ndo' na nndu'yo' naljo', matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'oots'om. Ndo' meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿyo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii tsjoom Jerusalén, ee tsjoom'ñeeⁿ cwiluiiñena' tsjoom' nquii Ty'oots'om na matsaⁿntjom. Ndo' na nndu'yo' naljo' matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'oots'om. ³⁶ Ndo' meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿ cjo' nncu' ee 'u tjaaj ljo' tseixmaⁿ na nntsa' na nleicanchii' oo nleintom meiⁿ ñeⁿcwii sooxqueⁿ. Macandaⁿ nquii Ty'oots'om nndaaⁿ nnts'aaⁿ na ljo'. Jo' chii na nntsu' ñ'oom'ñeeⁿ matseijomna' na matsu' jii' Ty'oots'om.

³⁷ Quia na macwji'yuu'ndyu' cwii ñ'oom ndo' matsu' na mayuu' juuna', cats'aana' na mayuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Ndo' quia na matsu' na tiyuu', cats'aana' na tiyuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Ee cantyjati ñ'oom na nntseicwaljo'ti' na nntseijndeii' 'ndyo' hasta nntseitiuu' na nntsu' jii' Ty'oots'om, ñ'oom'ñeeⁿ cwinaⁿna' na m'aaⁿ nquii tsaⁿjndii.

Tical'ueendyo na nnjoom na cwita'wi' nn'aⁿ jaa (Lc. 6:29-30)

³⁸ 'O jndaⁿ jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo na matsona': "Cwaanⁿ cwii nnom nawi' mach'ee ts'aⁿ ñ'eⁿ x'iaaⁿaⁿ, mati nleijndaa' na nntjom jom. Aa ts'omnnom x'iaaⁿaⁿ seiquiee'ñê, mati catjom jom. Aa tsei'n'om x'iaaⁿaⁿ tcoom, maxjeⁿ mati jom majo'ti catjoom." ³⁹ Saa je' nncoⁿ matsjooⁿ nndye'yo': Til'ueendyu' na nnjoom quia na maco'wi' ts'aⁿ 'u. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mmeiⁿ nda' ntsmaⁿ ntyjaya, mati ntyjatymaaⁿ quiaa' na mmeiiⁿeⁿ nda'. ⁴⁰ 'Neeⁿ juu na maqueⁿ ñ'oom nacjo' na ñe'cuee' ñ'oom 'u wats'iaaⁿ ñe'cwjeeⁿeⁿ cotom', mati quiaa' na nncjaanⁿoom liaaso'. ⁴¹ 'Neeⁿ juu na mach'ee na jndeii'na' cja' ñ'eⁿñê na ncja'chu' xuu 'naaⁿaⁿ cwii kilómetro, cja' meiⁿ we. ⁴² Ts'aⁿ na macaⁿ 'naⁿ njom', quiaa' nnoom, ndo' ts'aⁿ na macoⁿ, nchii nntsa' ndoo' ticandi'.

C'ooⁿya na wi' n'ooⁿya nn'aⁿ na jndoo jaa (Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Mati 'o jndaⁿ jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo, na matsona': "Catsa' na wi' ts'om' x'ia' ndo' catseitaaⁿ ts'om' ts'aⁿ na jndoo' 'u." ⁴⁴ Saa je' nncoⁿ matsjooⁿ nndye'yo': Cal'a'yo' na wi' n'om'yo' nn'aⁿ na jndoo 'o. Ndo' calaneiⁿyo' nnom Ty'oots'om cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwita'wi' 'o. ⁴⁵ Quia jo' nluiindyo' ntseinda Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee. Ee jom mach'eeⁿ na manty'iaa' ñe'quioom' 'naaⁿaⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye ndo' mati nn'aⁿ na wi'ndye. Ndo' matseicuaa'aⁿ yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na cwil'a na maty'iomyana', ndo' nn'aⁿ na cwil'a na ticaty'iomyana'. ⁴⁶ Ee xeⁿ macandaⁿ nn'aⁿ na wi' n'om 'o, cwil'a'yo' na wi' n'om'yo', ¿aa cwila'tiuu'yo' na cjaawee' ts'om Ty'oots'om? ¿Aa nchii majo'ti cwil'a nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om cwentaa' gobiernom? ⁴⁷ Ndo' xeⁿ cwe'

ncjoondyo' cwiñe'quia'yo' na xmaⁿndyo', ḥyuuwaa na jeeⁿ ya cwil'a'yo'? Ee malaa'ti' m'aⁿ nn'aⁿ na tyoola't'maaⁿndye Ty'oots'om. ⁴⁸ C'om'yo' na candaa' na wi' n'om'yo' nn'aⁿ cha'xjeⁿ nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee, candaa' m'aaⁿ na candy'a' ts'oom joona.

Ma'moⁿ Jesús na cal'aaya jndye nnom naya

6 ¹ Queⁿ'yo' cwenta quia na nl'a'yo' cwii nnom na maty'iomyana', nchii nl'a'yo' cwe' cha na canty'iaa nn'aⁿ, ee xeⁿ na ljo', tja'a'naⁿ naya 'naⁿ'yo' jo nnom Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee. ² Cwe' nc'e jo' quia mache' naya cwii ts'aⁿ, catsa' na ñenncu' ntyji', tintseixuaandyu'. Ee m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Cwi'oona lan'om ñequio n'om nantaa c'uaa ndyueena na cwil'ana naya ndyeñeeⁿ, cha queⁿ nn'aⁿ cwenta ndo' cala't'maaⁿndye nn'aⁿ joona. Mayuu'cheⁿ nntsjoo nndye'yo', cwe' tomti juu cantyja na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ joona, jo' na cwita'ntjomna. ³ Saa 'u je', quia na mache' naya ts'aⁿ, tica'moⁿ na nljeii cwiicheⁿ ts'aⁿ, meiiⁿ ts'aⁿ na jeeⁿ ya ñ'oom ñ'eⁿndyu'. ⁴ Cats'aana' na ñenncu' ntyji' naya na mache'. Ndo' nquii Tsotye' na manty'iaaⁿ'aⁿ ljo' mache' na cwe' nty'iu, jom nntseinoomñê ljo' na matseitjoona! 'u.

Ma'moⁿ Jesús chiuu nlanaaⁿya nnom Ty'oots'om

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'O quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om, tal'a'yo' cha'na joo nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Ee joona jeeⁿ ya nquiuna na jndoo'cheⁿ nn'aⁿ cwimeintyjee'na, cwila'neiⁿna nnom Ty'oots'om naquii' lan'om ndo' jo nqui nantaa. Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, cwe' tomti juu na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ joona jo' na cwita'ntjomna. ⁶ Saa 'u je', quia matsei'neiⁿ nnom Ty'oots'om, cja'quie' naquii' wa', catseicu' 'ndyooots'a', ndo' catseineiⁿ nnom Tsotye' na m'aaⁿ na titquioo'ñe. Ndo' jom na noom'm meiiⁿ titquioo'ñê, nntseinoomñê ljo' na matseitjoona! 'u.

⁷ 'Quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om, tandu'yo' ñ'oom na ñejuu ñejuuna', cha'xjeⁿ quil'a nn'aⁿ na ticata'jnaaⁿ Ty'oots'om. Ee joona cwila'tiuuna na jndye ndii' cwiluena, jo' na mañeeⁿ. ⁸ 'O je' til'a'yo' cha'na cwil'a joona. Ee Tsotye'yo' ntyijijndaa'ñê cwaaⁿ 'naⁿ na macaⁿna' 'o cwii tjoocheⁿ na cwitaⁿ'yo' nnoom. ⁹ Quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om, luala candu'yo':

Tsotyaayâ na m'aaⁿ cañoom'luee,
ñequii'cheⁿ catseit'maaⁿñena' xue'.

¹⁰ Candyo cantyja na matsantjom.

Caluii cantyja na l'ue ts'om' nnom tsjoomnancue cha'xjeⁿ na macwiluui cañoom'luee.

¹¹ Quiaa' nantquie 'naⁿ na macaⁿna' jâ xuee je'.

¹² Catseit'maⁿ ts'om' jâ natia na jndâ l'aayâ cha'xjeⁿ jâ cwilat'maⁿ n'ooⁿyâ nn'aⁿ na cwila'tjoondye ndaayâ.

¹³ Cateijnndeⁱ na ticjaachuuna' jâ na nl'aayâ yuu na ticatsantjomna'. Ndo' catseicandyandyu' jâ cantyja 'naaⁿ' juu natia. Ee cha'waa na yo na cwii wjaana' 'u cwiluiindyu' na matsantjom', ndo' cwiluiindyu' najndu', ndo' tseixmaⁿ na catseit'maaⁿñena' 'u. Amén.

¹⁴ 'Xeⁿ 'o cwilat'maⁿ n'om'yo' nn'aⁿ na cwila'tjoondye ndaaⁿyo', quia jo' mati Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee, nntseit'maⁿ ts'oom 'o na cwila'tjoondyo' nnoom. ¹⁵ Saa xeⁿ 'o ticalat'maⁿ n'om'yo' nc'iaaⁿyo' na cwila'tjoondye ndaaⁿyo', quia jo' mati Tsotye'yo' xocatseit'maⁿ ts'oom 'o jnaⁿyo' na waa.

Cantyja na nntsei'cwejndo'ñe ts'aⁿ

¹⁶ 'Quia na cwila'cwejndo'ndyo', til'a'ya'yo' na taquiomya ndaaⁿyo' cwe' cha na caliu nn'aⁿ na ljo' cwil'a'yo'. Ee m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'ayana taquiomya ndaaana, cha ca'moⁿna' ndaa nn'aⁿ na cwila'cwejndo'ndyena. Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, cwe' tomti juu na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ joona, jo' na matseinoomñena' na cwila'cwe'jndo'ndyena. ¹⁷ Saa 'u je' quia matsei'cwejndo'ndyu', cwjaa'ndyu' ncheⁿ xqueⁿ, camaⁿ njom', ¹⁸ cha ticwitquioo' jo ndaa nn'aⁿ na matsei'cwejndo'ndyu', macanda nquii Tsotye' na m'aaⁿ na titquioo'ñê nlqueeⁿ cwenta. Ndo' jom na noom'm meiiⁿ titquioo'ñê, nntio'naaⁿñê 'u.

Jeeⁿ jndâ naya 'naaⁿ ts'aⁿ cañoom'luee

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Tilatjom'yo' 'naⁿ na jndana' nnom tsjoomnancue yuu m'aⁿ canty'ua na nla'ndaa' joona', ndo' yuu na nlquii ch'meiⁿ, ndo' yuu na nndaa nnc'ooquie' naⁿcanty'ue na nntjeii'na joona'. ²⁰ Saa joo naya 'naⁿyo' na quit'maⁿ n'om'yo' calatjom'yo' jo nandye cañoom'luee yuu na xocwa' canty'ua, meiⁿ na nlquii ch'meiⁿ ndo' meiⁿ na nnc'ooquie' naⁿcanty'ue na nntjeii' joona'. ²¹ Ee yuu na cwila'we'yo' naya na cwilatjom'yo', jo' jo' ntyjaal n'om'yo'.

Ts'om nnom ts'aⁿ tseixmaⁿna' lámpara

(Lc. 11:34-36)

²² 'Quia na mandi' ñ'oom na mayuu', matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ na tquioo'ya na xuee manty'iaa'. Ee quia matsei'noⁿ ñ'oom na mayuu'ñeeⁿ quia jo' mateijnndeina' cha'waa na m'aaⁿ. ²³ Saa xeⁿ tiñe'candi' ñ'oom na mayuu', matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ na tis'a n'omnnom na m'aaⁿ na nchjaanⁿ. Ee meiiⁿ na mandi' ñ'oom'ñeeⁿ saa xeⁿ tixocatsei'noⁿ na mayuu' juuna', naquii' ts'om' matsei'xmaⁿ cha'cwijom na jaaⁿñeñ'eⁿ.

**Xondaaa nndya'ntjooⁿya ndaa we patrom
(Lc. 16:13)**

²⁴ "Tja'a'naⁿ 'ñeeⁿ juu na nndaa ndi'ntjomtyeⁿ nnom we patrom na ñejom. Ee nnc'oom ts'aⁿ na ticuee' ts'oom cwii patrom'ñeeⁿ, ndo' nnc'oom na wi' ts'oom cwiicheⁿ. Oo nnts'aana' na nntseit'maaⁿ'ñê cwii naⁿ'ñeeⁿ, ndo' cwiicheⁿ til'ueñe. Xeⁿ na jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na nla'tjom'yo' 'naⁿ na nleityandyo' xocju'naaⁿñena' na nla't'maaⁿndyo' Ty'ooots'om, ee we ntyja nmeiⁿ xondaaa nndye'ntjom'yo' na ñejom.

**Ty'ooots'om mach'eeⁿ cwenta ntseinaaⁿ
(Lc. 12:22-31)**

²⁵ 'Cwe' nc'e jo', nndye'yo' nntsjoo: Tanc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' na cwitando'yo' tsjoomnancue, ljo' na nlcwa'yo' oo na nncwe'yo', ndo' lia'yo' chiuu nleitsaaⁿndyo'. Ee Ty'ooots'om mantyjeeⁿ cantyjati na cwitando'yo' majndeiticheⁿ na cwe' nantquie na cwicwa'yo'. Mantyjeeⁿ hasta cha'waandyo' 'o, majndeiticheⁿ na cwe' liaa na cwicwee'yo'. ²⁶ Queⁿ'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ cantsaa na ma'ntyja jo nandye. Jooyo' tja'a ljo' cwinomyo' na nntyjeendyeyo' na nla'weyo' nantquie na nleil'ue 'io cha. Saa meiiⁿ na ljo', nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee mañequiaaⁿ na cwicwa' jooyo'. Ndo' 'o cajndandyo'ti'yo' ntyjeeⁿ, nchiiti cantsaa. ²⁷ Mati ¿cwaanⁿ cwiindyo' 'o nndaaa nnts'aa na nleitcooñeti cwe' na jeeⁿ jndye matseitiuu?

²⁸ 'Quia jo' ¿chiuu na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' cantyja chiuu na nleitsaaⁿndyo'? Queⁿ'yo' cwenta, n'oom lja'a quii' jndaa, ya cwiwijndanaⁿ. Neiⁿncoo' cwiwaa' lja'a. Tiquil'ana' ts'iaaⁿ, meiⁿ tiquil'ana' tsaⁿ na nluii liaanaⁿ. ²⁹ Saa nndye'yo' nntsjoo: Juu rey Salomón meiiⁿ jeeⁿ tyañê, ndo' tjacantyja na ya 'naⁿ na tyoleichom, saa tîcatseijomna' na neiⁿncoo' liaⁿaⁿ cha'na neiⁿncoo' cwii lja'a'meiⁿ.

³⁰ Ndo' xeⁿ laa'ti' matseichjoomñe Ty'ooots'om lja'a quii' jndaa na niomna' xuee je' ndo' 'io cha nlcona', majndeiticheⁿ ntyjeeⁿ chiuu nlcwee'yo' liaa, 'o nn'aⁿ na ticala'yu'ya n'om'yo'. ³¹ Jo' chii tanc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' na nndu'yo': "¿Chiuu nl'aayoo na nlcwaa'a ndo' na nncwaaya?" oo nndu'yo': "¿Chiuu nl'aayoo na nleijndaa' liaaya?" ³² Ee ñenquii'cheⁿ nmeiⁿ cwil'uee'ndye nn'aⁿ na tic'om nacie 'naaⁿ Ty'ooots'om. Saa nqueⁿ na cwiluiñê Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee mantyjeeⁿ na tjoondyo' cha'tso nmeiⁿ. ³³ Saa najndyee quiandyo' na nntsa'ntjom Ty'ooots'om 'o. Ndo' cal'a'yo' yuu na maty'iomyana' cha'xjeⁿ na l'ue ts'oom, quia jo' ññequiaaⁿ cha'tso nmeiⁿ na macaⁿna' 'o. ³⁴ Jo' chii tinc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' cantyja 'naaⁿ 'naⁿ na nlcaⁿna' 'o xuee na cwii wjaanaⁿ. Ee xuee 'io waanquia ñ'omtiuu cwentaa'naⁿ. Xuee je' malei'tyeⁿ nawi' na chuunaⁿ cwenta'yo'.

Til'uee'ndyo jnaaⁿ nn'aⁿ
(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 ¹ 'Til'uee'ndyo' jnaaⁿ nn'aⁿ na cwe' xjeⁿto 'o cha tiku'xeⁿ Ty'oots'om 'o. ² Ee mañejuuti ñ'oom na cwil'ue'yo' nacjoo nc'iaa'yo', majuuna' nleil'uee'ñé Ty'oots'om na nncu'xeⁿna' 'o. Ndo' cha'xjeⁿ na cwitjei'yo' cwenta na cat'uiina' nc'iaa'yo', malaa'ti' nnts'aaⁿ ñ'eⁿndyo'. ³ ¿Chiuu na jeeⁿ maqueⁿ cwenta meiiⁿ chjoowi' ljo' mach'ee x'ia'? Ndo' manncu'ti' tiqueⁿ cwenta na t'maⁿ matsei'tjoondyu'. Mach'eena' cantyja 'naⁿ cha'cwijom jeeⁿ ndo' ntquioo' jnda na njom ts'omnnom x'ia', saaⁿ meiⁿchjoo tiqueⁿ cwenta ts'oom tscaa' na njom ts'omnjom' nncu'. ⁴ ¿Aa nntsu'yu' nnom x'ia': "Cwa, quiaa' na nncwjii'a ntquioo' jnda na njom ts'omnjom"? Ndo' 'u je' ndicwaⁿ njom ts'oom tscaa' ts'omnjom'. ⁵ 'U ts'aⁿ na we waa na matseixmaⁿ cwji'jndyee' ts'oom tscaa' na njom ts'omnjom' nncu' quia jo' tquio'ya' na nncwji' ntquioo' jnda na njom ts'omnnom x'ia'.

⁶ 'Tiñe'quia'yo' 'naⁿ na lju' la'xmaⁿna' nda nn'aⁿ na ticala'ñ'oom'ndye Ty'oots'om na ticala'xmaⁿ na nnto'ñoom joona'. Ee xeⁿ na luua' nl'a'yo' matseijomna' cha'cwijom cwiñe'quia'yo' 'naⁿ na ya na la'xmaⁿna' cwentaa' Ty'oots'om nda calue'. Ndo' calue'ñeeⁿ nnta'queⁿyo' na nntquiyo' 'o. Meiⁿ tiñe'quia'yo' 'naⁿ na jnda nda naⁿñeeⁿ, ee xeⁿ na ljo' nl'a'yo', matseijomna' cha'cwijom cwitue'yo' ts'uaa ta' na jeeⁿ jnda nda calcu. Ndo' calcu'ñeeⁿ cwe' nntyueyo' joona'.

Cataⁿ'yo' nnom Ty'oots'om, quia jo' nnto'ñoom'yo'
(Lc. 11:9-13; 6.31)

⁷ 'Ñequii'cheⁿ cataⁿ'yo' nnom Ty'oots'om quia jo' nnda'yo' juu na cwitaⁿ'yo'. Ñequii'cheⁿ cal'ue'yo' chiuuya jo nnoom quia jo' nliu'yo'. Ñequii'cheⁿ ca'maⁿ'yo' jom quia jo' nnaaⁿ cha'cwijom 'ndyoots'a jo nda'yo'. ⁸ Ee cwii ts'aⁿ na waa na macaaⁿ nnom Ty'oots'om, maxjeⁿ nnco'ñoom juuna'. Ndo' mati ts'aⁿ na mal'ue yuu na l'ue ts'om Ty'oots'om, maxjeⁿ nljeiiⁿ. Ndo' juu ts'aⁿ na ma'maⁿ, maxjeⁿ nntseicanaaⁿñé Ty'oots'om cha'cwijom 'ndyoots'a jo nnom.

⁹ '¿!Ñeeⁿ cwiindyo' 'o na m'aaⁿ yucachjoo jnda, ndo' xeⁿ macaaⁿ tyoo' njom', aa nñequiaa'yu' tsjo' nnoom? Tja'a'naⁿ 'ñeeⁿ nnts'aa na ljo'.

¹⁰ Ndo' xeⁿ macaⁿ yucachjoo jnda cwii catscaa njom', ¿aa nñequiaa'yu' catsuu nnoom? Xocatsa' na ljo'. ¹¹ Quia jo' 'o nn'aⁿ na tia nn'aⁿndyo', xeⁿ manquiu'yo' na nñe'quia'yo' 'naⁿ na ya nda nda'yo', majndeiticheⁿ nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee nñequiaaⁿ 'naⁿ na yaticheⁿ nda nn'aⁿ na cwitaⁿ nnoom.

¹² 'Quia jo' meiⁿnquia na l'ue n'om'yo' na cal'a nn'aⁿ ñ'eⁿndyo' majo'ti cal'a' 'o ñ'eⁿndye joona. Ee laa'ti' matsaⁿntjom ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio ñ'oom' Ty'oots'om na tyeñ'quia profetas tandyo xuee.

Catsaquiaa'a 'ndyooots'a na cantuu

(Lc. 13:24)

¹³ 'O catsaquie'yo! 'ndyooots'a cantuu na nnc'om'yo! natoo!
 Ty'oots'om. Ee waa 'ndyooots'a tmeiⁿ na matseicanaaⁿñena' nato t'maⁿ.
 Juuna' wjaanⁿ'oomna' ts'aⁿ na nntsuuñe ndo' jndye nn'aⁿ cwi'ooquie' jo'
 jo'. ¹⁴ Saa 'ndyooots'a cantuu matseicanaaⁿñena' nato cajneiⁿ. Nato'ñeeⁿ
 wjaanⁿ'oomna' ts'aⁿ na ticantycwii na nncwando' saa tijndye nn'aⁿ cwiliu
 juuna'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' taaⁿ ts'oom

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Cal'a'yo! cwenta ñequio joo nn'aⁿ na tiyuu' ñ'oom cwiñe'quia.
 Cwiquie'cañomna 'o na ndoo' jeeⁿ nioom' n'omna cha'na nioom' ts'om
 catsmaⁿ saa naquii' n'omna laxmaⁿna na wi'ndyena cha'cwijom lobo.
¹⁶ Nnta'jnaⁿ'yo! 'ñeeⁿ joona quia cwiqueⁿ'yo! cwenta chiuu cwil'ana. ¿Aa
 nnts'aacheⁿna' na nntseicjoo ts'aⁿ tauva l'oonioom? Oo ¿aa nntseicjoo
 ts'aⁿ tahigos ts'oom nioom? Xocats'aana' na ljo!. ¹⁷ Ee ticwii cwii ts'oom
 na ya, cwiwe' ta na ya, ndo' ticwii cwii ts'oom na tis'a, cwiwe' ta na
 tis'a. ¹⁸ Ts'oom na ya xocue' ta na tis'a, ndo' ts'oom na tis'a xocue' ta na
 ya. ¹⁹ Ticwii cwii ts'oom na ticats'aa ta na ya, cwit'uana', jnda chii
 cwituee' nn'aⁿ juuna' quii' chom. ²⁰ Luua' waa na nnta'jnaⁿ'yo! naⁿ'ñeeⁿ,
 ee m'moⁿna' na tiyuu' ñ'oom na cwiñe'quiana quia na nleitquioo' chiuu
 waa na cwil'ana.

Ticha'tsondye nn'aⁿ laxmaⁿna cantyja na matsantjom Ty'oots'om

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majndye nn'aⁿ cwilue nnooⁿ Ta, saa ticha'tsondyena
 nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsantjom Ty'oots'om. Ñequii'cheⁿ joo
 nn'aⁿ na cwil'a ljo' na l'ue ts'om Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee,
 naⁿ'ñeeⁿ nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsantjoom. ²² Xuee na
 nncue'ntyjo na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ, majndye nn'aⁿ nluena nooⁿ: "Jeeⁿ 'u
 Ta, ¿aa nchii jnda tquiaayâ ñ'oom naya 'naⁿ' ñequio najndeii na
 matsei'xmaⁿ' ndo' tjeii'â jndyetia naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' l'aayâ jndye
 'naaⁿ ñequio najndu' nncu' na tixocaluiina' cantyja najndeii na
 matseixmaⁿ ts'aⁿ?" ²³ Quia jo' nnc'oya ndyuee naⁿ'ñeeⁿ, nntsjoo:
 "Meiⁿchjoo ticwajnaⁿa 'ñeeⁿ 'o. Quindyo'yo! nacañomya, 'o nn'aⁿ na tia
 nn'aⁿndyo!".

Chiuu waa na tjaluii we w'aa

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'Ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjoo nmeiiⁿ ndo'
 matseicanda joona', matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na jndo'

ts'om na s'aa waa' nacjoo' tsjo't'maⁿ na tyeⁿ wacatyeeⁿ. ²⁵ Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tioo jndye jndeii, teicaljoona' w'aa'ñeeⁿ, saaⁿ tiquioona' ee na t'uiityeⁿna' nacjoo' tsjo'ñeeⁿ. ²⁶ Saaⁿ ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjooⁿ ndo' titseicandaⁿ joona', matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na tijndoⁿ ts'om na s'aa waa' nacjoo' tei'. ²⁷ Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tioo jndye jndeii, teicaljoona' w'aa'ñeeⁿ, mana tioona'. Ndo' mat'maⁿ tsuu cantyja 'naaⁿ' w'aa'ñeeⁿ.

²⁸ Quia na jndaⁿ jndaⁿ seineiⁿ Jesús cha'tso ñ'oommeiⁿ', nn'aⁿ na jndyendye jeeⁿ tjaweeⁿ n'omna ñ'oom na t'mooⁿ ndaana. ²⁹ Ee tyo'mooⁿ na waa najndeii na matseixmaaⁿ, nchii cha'na cwit'mooⁿ nn'aⁿ na jndo' n'om cantyja 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na chuu tycu lepra (Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 ¹ Quia na jndyocue Jesús ta na tjaaⁿ, jndyendye nn'aⁿ tquiontyjoⁿ naxeeⁿeⁿ. ² Tyjee'cañoom cwii ts'aⁿ na chuu tycu lepra, tjatseicandyoo'ñe, tco' xtye jo nnoom, tso:

—Ta, ntyjii na 'u nnndaⁿ nntsein'maⁿ' ja, xeⁿ l'ue ts'om'.

³ Ndo' Jesús seintyjooⁿ ts'ooⁿ, tyenquoom'm tsaⁿ'ñeeⁿ, matsoom nnom:

—L'ue ts'ooⁿ. Can'maⁿ.

Ndo' mañoom' n'maⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ, mana tsu tycu lepra. ⁴ Quia jo' tso Jesús nnom:

—Ndi' nntsjoo, meiⁿcwii ts'aⁿ ticatsu' nnom chiuu waa na tuii. Saaⁿ cja', cja'tseica'moⁿndyu' nnom tyee, ndo' quiaa' quioo' nnom na tseixmaⁿ cwentaa' Ty'ooots'om cha'xjeⁿ na saⁿntjom Moisés. Luua' catsa' cha calui'yuu'na' ndaaⁿ nn'aⁿ na jndaⁿ n'maⁿ.

Sein'maⁿ Jesús mosoo' capeitaⁿ, ts'aⁿ romano (Lc. 7:1-10)

⁵ Xjeⁿ na mawjaaquiee' Jesús tsjoom Capernaum, cwii capeitaⁿ na matsaⁿntjom cwii siaⁿnto sondaro seicandyoo'ñe nacañom'm. S'aa ty'oo nnom. ⁶ Tso:

—'U Ta, moso 'naⁿya macandaⁿ cwe' waaⁿ na waa w'aya, tei'caljoo tycutqueeⁿ jom. Jeeⁿ cwajndii maquiina' jom.

⁷ Tso Jesús nnom:

—Nncjoⁿ, nntsein'maⁿya jom.

⁸ Saaⁿ t'oⁿ capeitaⁿ, tsoom:

—'U Ta, ticatseixmaⁿya na nncja'quie' naquii' w'aya. Mantyjii meiiⁿ cwe' ñ'oom catsu', mana nn'maⁿ moso 'naⁿya. ⁹ Ee mati ja m'aaⁿya nacie 'naaⁿ nn'aⁿ na cwitsaⁿntjom. Ndo' mati nncoⁿ m'aⁿ sondaro na matsaⁿntjoⁿ. Quitsjooⁿ nnom cwii joona: "Cja' luua'", ndo' wjaa. Quitsjooⁿ

nnom cwiicheⁿ: "Candyo' luua", ndo' ndyo. Quitsjoo nnom cwii cwii moso 'naⁿya: "Catsa' ts'iaaⁿwaa!", ndo' nts'aa.

¹⁰ Jeeⁿ tjawee' ts'om Jesús quia na jñeeⁿ ñ'oom 'ndyoo tsaⁿ'ñeeⁿ.

Tsoom ndaaⁿ nn'aⁿ na cwi'oontyjo naxeeⁿeⁿ:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, meiⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ Israel tyooljei cwii ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'om cha'na tsaⁿm'aaⁿ. ¹¹ Candye'yo' nntsjoo, jndye nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ Israel nnaⁿ naⁿ'ñeeⁿ jo ntyja na macalui' ñe'quioom' ñequio ntyja na mawjaacue ñe'quioom'. Ndo' yuu na m'aⁿ Abraham ñ'eⁿ Isaac ñ'eⁿ Jacob yuu na matsa'ntjom Ty'oots'om, ñequio na neiiⁿna nncwindyuandyena na nlcwa'na ñ'eⁿ naⁿ'ñeeⁿ. ¹² Saq nquiee nn'aⁿ judíos na qui na cwentaana cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om, nncwji'na' joona jo' jo'. Nncju'na' joona yuu na tjacantyja na jaaⁿ'ñee. Jo' jo' nnc'omna na nla'xuaana na matsei'ndaa'na' n'omna. Ndo' nnteinquienna ndei'n'omna na maquiina' joona.

¹³ Quia jo' tso Jesús nnom capeitaⁿ'ñeeⁿ:

—Cha'xjeⁿ na jndaa seiyu', maxjeⁿ jo' nluii. Cja'lcwe' na waa wa'.

Ndo' mañejuu xjeⁿ'ñeeⁿ n'maⁿ mosoo' tsaⁿ'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús staxeeⁿ Simón Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Tjaquiee' Jesús waa' Pedro. Ljeiiⁿ na waa staxeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ cjoo' jnduu. Matseicona' juu. ¹⁵ Tyenquioom'm ts'o tsaⁿ'ñeeⁿ ndo' mañoom' tjameintyjee' na matseicona' juu. Teicantyja, to' na mandi'ntjom ndaaⁿ.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Quia na jndaa tmaaⁿya, tquiocho nn'aⁿ jndye nc'iaana na cwilei'cho jndyetia na m'aaⁿ Jesús. Ñe'cwii sa'ntjoom na calui' jndyetia, quia jo' jlui'na naquii' n'om naⁿ'ñeeⁿ. Ndo' sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii. ¹⁷ Luua' tuii cha calui'ljuu' ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñequiaa profeta Isaías. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ: "Manquiityeeⁿ teijneiⁿ jaa cantyja na tijndeii' n'ooⁿya. Ndo' mati sein'maaⁿ jaa cha'tso ntycu na ñejleichuuna' jaa."

Nn'aⁿ na ñe'c'oontyjo naxeⁿ Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Quia na nty'iaa' Jesús na jndyendye nn'aⁿ m'aⁿ nacañom'm, tsoom ndaaⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ'ñê na cala'jndaa'ndyena w'aandaa na nnc'oona xndyaa' ndaaluee. ¹⁹ Ndo' tjantyja' cwii ts'aⁿ na ma'moⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Matso nnoom:

—Maestro, nncjontyjo naxeⁿ meiⁿyuucheⁿ na wja'.

²⁰ T'o Jesús nnom, tsoom:

—Joo canndye maniom lue'w'aayo' ndo' cantsaa na cwima'ntyja mati maniom cantquiaayo', saa ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee meiⁿ yuu na nncwajndya, tja'aⁿaⁿ.

²¹ Cwiicheⁿ ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿñê, matso nnoom:

—Ta, quiaa' ñ'om' na nnodi'ntjoⁿtya nnom tsotya, hasta xeⁿ jnda ty'iuya jom, quia jo' yuu' je' nñ'aⁿya ñ'eⁿndyu'!

²² T'o Jesús nnom, matsoom:

—Jndye nn'aⁿ m'aⁿ na tyootando' cantyja 'naⁿya. M'aⁿna cha'cwijom l'oo. Ca'ndii' na joona caty'iuundye ntyjeena. Saa 'u je', candyo'tseijomndyu' ñ'eⁿndyo.

Seicheⁿ Jesús jndye ñ'eⁿ nmoⁿ ndaaluee

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Quia jo' tuooⁿ ts'om w'aandaa, mandi ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ²⁴ Luua tuii, tyoowijndye 'oona, tioo cwii jndye t'maⁿ jndeii nnom ndaaluee, mawaa na wjaanchjeeñe nmoⁿ w'aandaa. Ndo' jom watsom. ²⁵ Ndo' ty'entyjaa' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'nlcwina jom, jluena:

—Jeeⁿ 'u Ta, cwji'n'maaⁿndyu' jaa, manncwjaaaya.

²⁶ Quia jo' tsoom ndaana:

—'O nn'aⁿ na ticala'yu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'ooots'om, ¿chiuu na cwilacatyuendyo'?

Ndo' teicantyjaaⁿ, seitiaaⁿ'aⁿ jndye'ñeeⁿ ñequio ndaaluee, mana teicheⁿ'eⁿna'. ²⁷ Cwe' seiñ'eeⁿ'tona' naⁿ'ñeeⁿ, jluena:

—¿'Ñeeⁿ cwiluiiñe tsaⁿm'aaⁿ na jeeⁿcheⁿ ndya' waljoo'? Jnda'jom meiiⁿ jndye, meiiⁿ ndaaluee cwila'candana' ñ'oom na matsa'ntjoom.

Nn'aⁿ Gadara na la'xmaⁿ naⁿjndii naquii' n'om

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Jndq jo' jlui'na cwiicheⁿ xndyaa' ndyuaa nn'aⁿ gadarenos, we nn'aⁿ na la'xmaⁿ naⁿjndii ty'ecatjomndye jom. Jlui'na yuu niom ndei'luaa, jeeⁿcheⁿ ndya' wjeena hasta leicandaaⁿ nncwinom ts'aⁿ nato'ñeeⁿ. ²⁹ Luua tuii, jndeii jla'xuaana, jluena:

—¿Ljo' nntsa' ñ'eⁿndyô, 'u Jesús, Jnda Ty'ooots'om? ¿Aa jnda jndyo' na nlco'wi' já, meiiⁿ tyoowe'ntyjo xjeⁿ na nntu'xeⁿndyô?

³⁰ Jo' jo' chjooti matquiooⁿ'ti m'aⁿ cwii tmaaⁿ t'maⁿ calcu na cwicwa'.

³¹ Ndo' naⁿjndii'ñeeⁿ jla'ty'oondyaena nnoom jluena:

—Xeⁿ na nncwji' já naquii' n'om naⁿm'aⁿ, quiaa' ñ'om' na nntsaquiaa' naquii' n'om calcu na m'aⁿ luua'.

³² Quia jo' tsoom ndaana:

—Cwa, catsa'yo'.

Mana jlui'na, ty'equie'nomna naquii' n'om calcu'ñeeⁿ. Ndo' cha'waa tmaaⁿ calcu'ñeeⁿ tmaⁿ'nquiyo', mana tei'tyu'yo' 'ndyoo ndaaluee. Tjayo' quii' ndaa.

³³ Ndo' nn'aⁿ na cwijndoo' jooyo', jlei'nomna, ty'equie'na quii' tsjoom. Tcuu tcuu tyola'candiina chiuu waa na tjoomna ñ'eⁿ calcu'ñeeⁿ ñequio chiuu waa na n'maaⁿ we naⁿ'ñeeⁿ na tyolei'cho naⁿjndii. ³⁴ Quia jo' cha'tso nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ jlui'na, ty'ena na m'aaⁿ Jesús. Ndo' quia na tjomndyena jom, l'ana ty'oo nnoom na calueeⁿ'eⁿ ndyuaana.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 ¹ Quia jo' tuonnda' Jesús ts'om w'aandaa ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tei'ty'ioo'na ndaaluee. Mana tquienaa tsjoom yuu na mac'eⁿ Jesús. ² Ndo' tquioñ'om nn'aⁿ cwii ts'aⁿwii' na m'aaⁿ, cwe' ñ'eⁿ tsuee. Tsaⁿ'ñeeⁿ tycutqueeⁿ tei'ljoo jom mana teintjeiⁿ nc'eeⁿ. Quia na nty'iaa' Jesús na t'maⁿ cwila'yu'ya n'om naⁿ'ñeeⁿ, tsoom nnom tsaⁿwii':

—'U jndaaya, c'om' t'maaⁿ'ndyu' ts'om'. Ja jnda seit'maⁿ ts'ooⁿya 'u cha'tso jnaⁿ' na waa.

³ Quia jo' cwanti nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés tyom'aaⁿ n'omna, cwiluena: "Tsaⁿm'aaⁿ ñ'oom ntjeiⁿ matseineiiⁿ ee mach'eeⁿ na ljo'yu cwiluiñê ñ'eⁿ Ty'oots'om." ⁴ Jesús maxjeⁿ mantyjeeⁿ na luua' cwila'tiuuna. Jo' chii tsoom ndaana:

—¿Chiuu na ticuaaya nquiuy'o' ñ'eⁿndyo? ⁵ ¿Cwaaⁿ ñ'oom cwila'tiuu'y'o' na tijndeitina' na nntsjoo nnom tsaⁿm'aaⁿ, aa nchii cha'na jnda tsjoo nnoom na matseit'maⁿ ts'ooⁿya jnaaⁿ'aⁿ na waa? Oo ¿aa nchii nquiuy'o' na jndeitina' na nntsjoo quicantyjaanⁿ, cjaacaⁿ? ⁶ Queⁿ'yo' cwenta, ja na cwiluiindyo tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee m'mooⁿya ndaaⁿ'yo' na waa na jndo na matseixmaⁿya tsjoomnancuewaña na nntseit'maⁿ ts'ooⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ.

Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee:

—'U re, quicantyja', catseilcwiydu' tsuee 'naⁿ'. Cja'to' wa'!

⁷ Ndo' teicantyjaanⁿ, mana tjaaⁿ waⁿ'aⁿ. ⁸ Ndo' tmaaⁿ nn'aⁿ na nty'iaa na luua', tyueneiiⁿna ndo' tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'oots'om na tquiaanⁿ najneiⁿ nnom Jesús na nnteijndeina' nn'aⁿ.

Ma'maⁿ Jesús Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Jlui' Jesús jo' jo', mana tjaaⁿ. Ndo' ljeiiⁿ ja na jnduya Mateo. Wacatyaⁿ w'aa yuu cwitioom nn'aⁿ ts'iiaaⁿndaana cwentaa' gobiernom. Tsoom nooⁿ:

—Candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iiaaⁿ na mats'aa.

Mañoom' teicantyjaya, tjotseijomndyu' ñequionñê.

¹⁰ Luaa tuii, wacatyeeⁿ Jesús nacañoom' meiⁿsa w'aya. Ndo' naⁿcwito'ñoom ts'iaaⁿndaa nn'aⁿ cwentaa' gobiernom ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om cantyja na nquiú nn'aⁿ fariseos, ñe'naaⁿ meindyuaandyena ñ'eⁿñê ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ¹¹ Saa quia na nty'iaa nn'aⁿ fariseos na luala' mach'eeⁿ, ta'x'eenaa ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jluena:

—¿Chiuu na macwa' maestro 'naⁿ'yo' ñequio naⁿcwito'ñoom ts'iaaⁿndaa nn'aⁿ cwentaa' gobiernom ndo' ñequio nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om?

¹² Quia na jndii Jesús na luala' cwiluena, tsoom:

—Nn'aⁿ na tiwii titjoondya ts'aⁿ na mach'ee nasei. Saa nn'aⁿ na wii tjoondya tsan'ñeeⁿ. ¹³ Waa ñ'oom' Ty'oots'om na luala matsona': “Ja cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' nchiiti na cwiñe'quia'yo' quioo' na cwila't'maaⁿndyo' ja.”

Tsoti Jesús:

—Catsa'yo' ndo' cala'noⁿ'yo' ljo' ñe'ca'moⁿ ñ'oomwaa'. Ee ja nchii na jndyoo na nncwaⁿya nn'aⁿ na cwil'a na maty'iomyana', saa jndyoo na nncwaⁿya nn'aⁿjnaⁿ na calcwe' n'omna.

¿Aa macaⁿna' na nla'cwejndo'ndye nn'aⁿ?

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa Juan, tyquie'cañomna Jesús. Tyola'ncjoo'ndyena, jluena:

—¿Chiuu na jâ ñequio nn'aⁿ fariseos jndye ndii' cwila'cwejndo'ndyô, saa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' tiquila'cwejndo'ndyena?

¹⁵ T'o Jesús ndaa naⁿñeeⁿ, seineiiⁿ ñ'oom tjañoom':

—Joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ nquiú ts'aⁿ na macoco, ¿aa nnc'omna na chjoo' n'omna yocheⁿ na cwiwit'maaⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿ tsaⁿñeeⁿ quii'ntaaⁿna? Xocats'aana!. Saa nncue'ntyjo xuee na nncwji'na' juu ts'aⁿ na macoco quii'ntaaⁿna. Quia ljo'cheⁿ nnc'omna na chjoo' n'omna ndo' nla'cwejndo'ndyena.

¹⁶ Quia jo' seineiⁿti Jesús ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ ñ'oom xco na jndyoñ'oom. Tsoom:

—Ticaty'iomyana' na nntseiyⁿ ts'aⁿ liaa ntsaa ñ'eⁿ cwii taⁿliaa xco na tyootmaⁿ. Ee xeⁿ na ljo' nnts'aa, nncjaateii liaa xco, nnc'ioo'ñena' liaa ntsaa ndo' liaa ntsaa cwajndiiti njndii'ñena'. ¹⁷ Meiⁿ xocation ts'aⁿ winom xco ts'om tjaⁿ na jndⁿ teil'ue, ee xeⁿ na luala' nts'aa ts'aⁿ, nty'ioo' tjaⁿ, mana cwiwindaal'ñ'eⁿ juuna' ndo' mati nlcwe' winom. Maxjeⁿ nntiom ts'aⁿ winom ts'om tjaⁿ xco ndo' laa'ti' meiⁿ tjaⁿ xocwi'ndaa' meiⁿ winom.

Yuscuchjoo jnda Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Yocheⁿ na matseineiⁿ Jesús ñ'oommei^{n!}, tyje'cañoom cwii ts'aⁿ na cwiluiitquieñe wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Tco' xtye jo nnoom, tso:

—Je'ndyo tue' nomjndaaya. Saa xeⁿ wja' na nntio' ts'o[!] nacjoom'm, nncwando'nnaa^{n!}aⁿ. Cwa cja', catio'ya' ts'o[!] nacjoom'm, quia jo' nncwando'xcoom.

¹⁹ Ndo' teicantyja Jesús, tjantyjooⁿ naxe^{n!} tsa^{n!}ñeeⁿ ñequio jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê. ²⁰ Luua tuii, jndyontyjoⁿ cwii yuscu naxe^{n!} Jesús na nioom wii'. Yuscu'ñeeⁿ jnd^a canchoo'we chu na tyoocameintyjee' na cwicaa nioom'm. Jndyotseicandyoo'ñê, t'ueeⁿ 'ndyoo liaa' Jesús. ²¹ Ee seitioom naquii' ts'oom: "Xeⁿ cwe' na nndaaⁿ ñequiuu'a lia^{n!}aⁿ, quia jo' nn'maⁿya." ²² Taqueⁿ Jesús nty'iaa^{n!}aⁿ yuscu'ñeeⁿ. Tsoom nnom:

—'U jndaaya, c'om' t'maa^{n!}ndyu' ts'om'. Nc'e na matseiyu'ya ts'om' ñ'eⁿndyo, jnd^a n'ma^{n!}.

Ndo' mañejuu xje^{n!}ñeeⁿ n'maⁿ.

²³ Jnd^a tuee' Jesús waa' Jairo'ñeeⁿ, tjaque^{n!}eⁿ naquii' w'aa. Nty'iaa^{n!}aⁿ nn'aⁿ na cwitjooⁿ nmaaⁿ, ñequio jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ na tacwaxua ndyuee. ²⁴ Tsoom ndaa^{n!}ñeeⁿ:

—Calui'yo', ee nchii na jnd^a tue' yuscuchjoom'aa^{n!}. Cwe' watsoo.

Saa cwe' teincona jom. ²⁵ Jnd^a na tjeii^{n!}eⁿ na^{n!}ñeeⁿ ch'eⁿ, tjaque^{n!}eⁿ yuu ndii' ts'oochjoo, t'ueeⁿ ts'o[!]. Teintyja yu'ñeeⁿ. ²⁶ Cha'waa ts'ondaan^{n!}ñeeⁿ t'om ñ'oom na tuii na luua'.

Sein'maⁿ Jesús we naⁿnchjaaⁿ

²⁷ Na mawjaati Jesús ty'entyjoⁿ we naⁿnchjaaⁿ naxee^{n!}eⁿ. Jndeii tyola'xuaana, tyoluena:

—Ta, 'u na cwiluiindyu' tsjaaⁿ 'naa^{n!} David na jndyowicantyjoo', c'oom' na wi' ts'om' jâ.

²⁸ Quia na tjaque^{n!}eⁿ quii' w'aa, ty'entyjoⁿ naⁿnchjaa^{n!}ñeeⁿ naxee^{n!}eⁿ. Tsoom ndaaana:

—¿Aa cwilayu'yo' na nndaaⁿ nnts'aaya na nnty'ia'yo'?

T'oona nnoom jluena:

—Ta, cwilayuu'â na nndaaⁿ nntsa'.

²⁹ Quia jo' tyenquioom'm lua'ndaaⁿ, tsoom:

—Cats'aana' cha'xjeⁿ na cwilayu'ya n'om'yo'.

³⁰ Mana tco'yana' n'omndaaⁿ na^{n!}ñeeⁿ. Ndo' tqueⁿtyeⁿ Jesús ñ'oom ndaaana, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta na meiⁿcwii ts'aⁿ ticalanei^{n!}yo' nnom 'ñeeⁿ sein'maⁿ 'o.

³¹ Saa yuu waa, jlui' na^{n!}ñeeⁿ jo' jo', to'na, tyot'oomna ñ'oom ya cantyja 'naa^{n!}aⁿ cha'waa ts'ondaan^{n!}ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesú^s ts'aⁿ na tileicatseineiⁿ

³² Xjeⁿ na cwi'oo naⁿ'ñeeⁿ, luala tuii, tqioñ'om nn'aⁿ cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ Jesú^s. Tileicatseineiⁿ na maleiñ'oom jndyetia juu. ³³ Quia na jnda tjeiiⁿ'eⁿ jndyetia naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ, jnaaⁿ na matseineiⁿ. Tyueneiiⁿ nn'aⁿ, jluena:

—Meiⁿ cha'waa ndyuuaaya ndyuua Israel, tijoom ñenty'iaaya cwii nnom cha'na luala'.

³⁴ Saa nn'aⁿ fariseos tuee'na ñ'oom nacjoo' Jesú^s, jluena:

—Cantyja najndeii nquii na cwiluiitquieñe ndaaⁿ naⁿjndii, jo' na macwjeeⁿ'eⁿ naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ.

Wi' ts'om Jesú^s nn'aⁿ

³⁵ Tyomanom Jesú^s cha'tso njoom t'maⁿ ñequio njoom nch'u ts'onda Galilea. Tyo'mooⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ naquii' lan'om. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya cantyja na matsaⁿntjom Ty'ooots'om. Tyotsein'maaⁿ nn'aⁿ ticwii cwii nnom tycu na wiina, ñ'eⁿ ticwii cwii nnom na tajndeii' n'omna na maquiina'. ³⁶ Quia na nty'iaaⁿ'aⁿ nn'aⁿ na jndyendye, t'oom na wi' ts'oom naⁿ'ñeeⁿ ee cwe' m'aⁿntjeiⁿtona ndo' tjaⁿ 'ñeeⁿ na nnteijndeii joona. Laxmaⁿna cha'cwijom cwii tmaaⁿ' canmaⁿ na tjaⁿ 'ñeeⁿ juu na ya nnteix'ee. ³⁷ Quia jo' tooⁿ'oⁿ na ma'mooⁿ na jndye nn'aⁿ mam'aⁿ na nndye ñ'oom' Ty'ooots'om saaⁿ tijndye nn'aⁿ na nntjeiⁿyuu'ndye ndaana. Tsoom ñ'oom tjañoom' ndaaⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Jeeⁿ ya jnda tue' ntjom, saaⁿ naⁿntjom tijndyendye. ³⁸ Jo' chii cala'ty'oondyo' nnom Ty'ooots'om na jom cwentaaⁿ'aⁿ ntjom'ñeeⁿ, na cajñoom nn'aⁿ na c'oocatyjeendye ntjoom'm.

Macwjii'ñé Jesú^s canchoo'we nn'aⁿ nluiindye apóstoles

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 ¹ Jesú^s tqueeⁿ'ñê já nn'aⁿ canchoo'we. Tquiaaⁿ cantyja najndeii na matseixmaaⁿ ndaaⁿ na catjeii'â jndyetia naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' na cala'n'maaⁿya nn'aⁿ cha'tso nnom ntycu na wiina ñequio cha'tso nnom na tajndeii' n'omna na maquiina'.

² Nmeiiⁿ ncuee canchoo'wendyô apóstoles na jñoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Najndyee Simón, na mati jndyu Pedro, jndaⁿ we tyjeeⁿ Andrés, jndaⁿ jo' Jacobo ñequio tyjeeⁿ Juan ntseinda Zebedeo, ³ Felipe ñequio Bartolomé, Tomás ñequio ja Mateo na ñeto'ñoⁿ ts'iaaⁿndaaⁿ nn'aⁿ, ndo' Jacobo jnda Alfeo ñequio Lebeo, tsaⁿ na cwiluena Tadeo, ⁴ Simón, ts'aⁿ na ndii'ñé tmaaⁿ' nn'aⁿ partido cananista, ndo' ñ'eⁿ Judas Iscariote, tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesú^s.

Majñom Jesús nn'aⁿ canchoo'wendye

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Ndo' canchoo'wendyô jâ jñom Jesús, jndâ tquiaaⁿ ñ'oom ndaayâ, tsoom:

—Tintsaquie'yo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ judíos ndo' tintsaquie'yo' naquii' meiⁿcwii tsjoom 'naaⁿ nn'aⁿ samaritanos. ⁶ Saa catsa'yo' na m'aⁿ nn'aⁿya, nn'aⁿ Israel na cwiluiindyena cha'cwijom canmaⁿ na jndâ tsuundye. ⁷ Ndo' yocheⁿ na tsaco'ndii'ndyo', quia'yo' ñ'oom, candu'yo' na jndâ tue'ntyjo na nntsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'om nn'aⁿ. ⁸ Cala'n'maⁿ'yo' nn'aⁿwii ñequio nn'aⁿ na cho tycu lepra. Calanlcwi'yo' l'oo. Catjei'yo' naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Cha'xjeⁿ na jndâ 'o na cwe'yu naya na matseixmaⁿ Ty'oots'om, malaa'ti' quia! 'o na nndaa nt'omcheⁿ.

⁹ "Tintsacho'yo' s'om cajaⁿ, meiⁿ s'om xuee, meiⁿ s'om wee na ñjom chetsja' na ntyjaandyo!. ¹⁰ Meiⁿ chetsja' tintsacho'yo' na tsa'yo' nato, ñecwii ljo liaa, meiⁿ lcoom, meiⁿ ts'ooml'eii. Ee ts'aⁿ na mandi'ntjom nnom Ty'oots'om, tseixmaaⁿ na co'ñoom na nleil'uee'ñê na macaⁿna' jom.

¹¹ 'Ndo' meiⁿyuucheⁿ na nntsaquie'yo', meiⁿ tsjoom t'maⁿ, meiⁿ tsjoom chjoo, jo' jo' cal'uee'ndyo' 'ñeeⁿ juu tseixmaⁿ na ya ts'aⁿñe. Waa' tsaⁿ'ñeeⁿ jo' caljoo'ndyo' hasta quia na nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ. ¹² Quia na cwitsaquie'yo' naquii' w'aa'ñeeⁿ, candu'yo' ndaa nn'aⁿ na Ty'oots'om matio'naaⁿñê joona. ¹³ Ndo' xeⁿ w'aa'ñeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye, quia jo' nluii cha'xjeⁿ na cwindu'yo' na catio'naaⁿñê Ty'oots'om joona. Saa xeⁿ tic'omna na ya nn'aⁿndyena, quia jo' tixocaluii cha'xjeⁿ na cwindu'yo'. ¹⁴ Ndo' xeⁿ nnts'aana' na m'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na tiñe'catseiljo 'o, oo tiñe'candii ñ'oom na cwindu'yo', quia na cwicalui'yo' w'aa'ñeeⁿ oo tsjoom'ñeeⁿ cala'quia'yo' ts'ojondaⁿaa na chuu' nc'ee'yo'. Ee na nl'a'yo' na luala' cwicalui'yuu'na' na joona tiñe'cato'ñoomna ñ'oom Ty'oots'om na cwiñe'quia'yo'. ¹⁵ Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, juu xuee na nncu'xeⁿ Ty'oots'om nn'aⁿ, mat'ma'nti nlco'wi'na' nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ yuu na tícato'ñoom nn'aⁿ ñ'oom naya, nchiiti na nlco'wi'na' nn'aⁿ ndyuuaa Sodoma ñequio Gomorra na teiyo seityuii' Ty'oots'om cwii cwii tsjoomna nc'e na wi'ndye naⁿ'ñeeⁿ.

Nlco'wi'na' 'o

¹⁶ 'Queⁿ'yo' cwenta, majñooⁿya 'o quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na wi'ndye. Cwiluiindyo' cha'cwijom canmaⁿ na m'aⁿ quii'ntaaⁿ lobo. Cwe' jo' c'om'c'eendyo' cha'na catsuu cha tiquiu'nn'aⁿna' 'o. Ndo' c'om'yo' na tjaa mayaⁿ'yo' cha'na catu!. ¹⁷ Matsjoo cal'a'yo' cwenta naⁿ'ñeeⁿ ee nnc'oochona 'o ndaaⁿnaⁿmaⁿ'iaaⁿndo' nla'sei'na 'o meiⁿ naquii' lan'om 'naaⁿna. ¹⁸ Ndo' nnc'oochona 'o jo ndaaⁿ gobiernom ñequio jo

ndaa nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndyeta nc'e cwila'xmaⁿ'yo' cwentaya. Jo' na nñequiaana' na wanaaⁿ na nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿya ndaa naⁿ'ñeeⁿndo' mati ndaa nn'aⁿ na tyooocandaa ñ'oom' Ty'oots'om. ¹⁹ Saa tinc'om'yo' ñ'omtiuu ñ'oom na nntjei'yuu'ndyo' oo chiuuya nlanchu'yo' ñ'oom. Ee nquii Ty'oots'om m'mooⁿ naquii' n'om'yo' cwaan ñ'oom na nndu'yo' quia na je' mamacaⁿa' na nntjei'yuu'ndyo'. ²⁰ Ee ñ'oom na nndu'yo' nchii na jndo' n'om' ncjo'yo' ee nquii Espíritu na cwiluiiñe Ty'oots'om nntseijnooⁿ'oⁿ n'om'yo' cwaan ñ'oom nnt'oⁿyo'.

²¹ 'Ee ntseinda ts'aⁿ nñequiana cagenta tyjeena na nla'cuee' naⁿmaⁿn'iaaⁿ juu. Ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na nñequiana cagenta ndana na cwje. Ndo' nda nn'aⁿ nla'wendyena nacjoo tyendyeena cha cwje naⁿ'ñeeⁿ.

²² Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ nnc'omna na jndoona 'o, nc'e na cwilaxmaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Saa juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe ñ'eⁿndyoⁿ hasta na macanda, tsaⁿ'ñeeⁿ nlui'n'maaⁿñe. ²³ Quia cwita'wi'na 'o na m'aⁿ'yo' cwii tsjoom, calui'yo' jo' jo', catsa'yo' cwiicheⁿ tsjoom. Ee ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo, tyoolui'ñ'eⁿ njoom ndyuua Israel na nntjei'yuu'ndyo' ndaa nn'aⁿndo' ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncwjannada'a.

²⁴ Tsoti Jesús ñ'oom tjañoom' ndaa jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê. Tsoom:

—Juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ ticaluiit'maⁿñê, ee nquii maestro 'naaⁿ'aⁿ cwiluiit'maⁿñeti nchiiti jom. Ndo' mati juu ts'aⁿ na mandi'ntjom ticaluiit'maⁿñê, ee nquii patrom 'naaⁿ'aⁿ t'maⁿti cwiluiiñe nchiiti jom.

²⁵ Juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ matsona' na catjoom cha'xjeⁿ na matjom maestro 'naaⁿ'aⁿ. Ndo' mati juu ts'aⁿ na mandi'ntjom maty'iomna' na cjaawinoom cha'xjeⁿ na mawinom ts'aⁿ na mandi'ntjoom nnom. Ndo' nquii ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cwii w'aa, xeⁿ nlue nn'aⁿ na cwiluiiñê tsaⁿjndiitquiee, majndeiticheⁿ tinluena ñ'oomwi' nacjoo nn'aⁿ waⁿ'aⁿ.

'Ñeeⁿ juu laxmaaⁿya na c'ooⁿya na nquiaaya (Lc. 12:2-9)

²⁶ 'Quia jo' tintyue'yo' ljo' na nl'a nn'aⁿ 'o. Ee cha'tso na wanty'iuu' m'aaⁿna' je', maxjeⁿ nleitquioo!. Ndo' meiⁿ tjaan'aⁿ cwii na cwe' nty'iu tuii na tixocwitquioo'na!. ²⁷ Cwe' jo' joo ñ'oom tjañoom' na matseinaⁿya ndaaⁿyo', 'o calaneiⁿ ndyeyu'yo' ndaa nn'aⁿ. Ndo' ñ'oom na matseinaⁿya ndaaⁿyo' na ñencjo'yo', candu'yo' na candy cha'tso nn'aⁿ. ²⁸ Tinc'om'yo' na nquia'yo' joo nn'aⁿ na cwila'cwjee nc'iaa ee tixondaa nla'catsuuna añmaaⁿ nn'aⁿ. 'O je' c'om'yo' na nquia'yo' nquii Ty'oots'om ee jom waa najneiⁿ na nncjoom'm ts'aⁿ quii' b'io, na nntsuuñe añmaaⁿ ts'aⁿ na macanda.

²⁹ 'O manquiu'yo' na meiⁿchjoo ticajnda cwiwil'ua we cantsaa nch'u. Saa nquii Tsotye'yo' Ty'oots'om mach'eeⁿ cagenta jooyo'. Meiⁿcwiindyje jooyo' xocue' na ticaljeiiⁿ. ³⁰ Mati ticwii cwii soonqueⁿ'yo' majndaa'

ntyjeeⁿ ljo' joona'. ³¹ Cwe' jo' tilacatyuendyo' ee jndandyo'ti'yo' ntyjeeⁿ nchiiti cantsaa nch'u.

Catjei'yuu'ndyo cantyja 'naaⁿ' Jesucristo
(Lc. 12:8-9)

³² 'Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncwji'yuu'ñe cantyja 'naⁿya jo ndaa nn'aⁿ, ja nncwji'yuu'ndyo na mawajnaⁿa jom jo nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee. ³³ Saa 'ñeeⁿ ts'aⁿ na nncwji'ñe cantyja 'naⁿya jo ndaa nn'aⁿ, mati ja nncwji'yuu'ndyo na ticwajnaⁿa jom jo nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee.

Cantyja 'naaⁿ' Jesús matoⁿ'na' nn'aⁿ
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Ticala'tiuu'yo' na jndyoo tsjoomnancue na ya nnc'om nn'aⁿ ñ'eⁿ nc'iaana. Ee ja nchii na jndyoo na caljoya n'om nn'aⁿ ñequio nc'iaana. Ee cantyja 'naⁿya nnc'om nn'aⁿ na jndoondye ntyjeena. ³⁵ Ee cantyja 'naⁿ ja nntoⁿ'na' tsaⁿs'a ñ'eⁿ tsotyeeⁿ, mati tsaⁿscu ñ'eⁿ tsoñeeⁿ, ndo' tsaⁿnntsa ñ'eⁿ staxeeⁿeⁿ. ³⁶ Cwe' jo' cwii cwii ts'aⁿ na matseiyu' ñ'eⁿndyo, nquiee nn'aⁿ waⁿ'aⁿ nla'jndoona jom.

³⁷ 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na jndati ntyjii tsotye, tsondyee, nchiiti ja, tsaⁿ'ñeeⁿ titseixmaaⁿ na nnc'oomñe cwentaya. Mati juu ts'aⁿ na jndati ntyjii ñ'eⁿ ti'jnda, oo nomjnda, nchiiti ñ'eⁿndyo ja, tsaⁿ'ñeeⁿ ticatsona' na nnc'oomñe cwentaya. ³⁸ Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nntseijomñe cantyja na mats'aa, xeⁿ tiljoya ts'oⁿm nawi' na matjom cantyja 'naⁿya, meiiⁿ cue', tsaⁿ'ñeeⁿ ticatsona' na nntseixmaaⁿ cwentaya. ³⁹ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mañequiaña na catjom ljo' na nntjom nc'e na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya, nlui'n'maaⁿñe tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe cheⁿnquii chiuu nlui'n'maaⁿñê, majo'to jo' nntsuuñê.

Naya na cwicandaa nn'aⁿ
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo 'o, mati ja matseiljo tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' juu ts'aⁿ na matseiljo ja, mati matseiljo tsaⁿ'ñeeⁿ Tsotyaya na jñom ja.

⁴¹ Meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo cwii profeta na mañequiaña ñ'oom' Ty'oots'om, juu naya na macandaa' cwii profeta, majo'ti nndaa' tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ cantyja na maty'iomyana', nc'e na manty'iaaⁿ'aⁿ na ya mach'ee tsaⁿ'ñeeⁿ, mañejuu naya na macandaa' ts'aⁿ na ya mach'ee, majo'ti nndaa' tsaⁿ'ñeeⁿ. ⁴² Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee naya meiiⁿ ñe'chjoowi' ndaatioo teiⁿ na nnc'uu cwii ts'aⁿ na tit'maⁿ cwiluiñe nc'e na matseijomñe ñ'eⁿndyo, ñ'oom na mayuu' na matsjoo ndaa'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ waa naya 'naaⁿ'aⁿ.

Juan jñoom nn'aⁿ na m'aaⁿ Jesús
(Lc. 7:18-35)

11 ¹ Quia na jndā t'moⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ ndaaⁿ jā nn'aⁿ na canchoo'wendye na cwilajomndyô ñ'eⁿñê, quia jo' jlueeⁿeⁿ jo' jo'. Tjaanⁿ na m'mooⁿ ndo' na nñequiaaⁿ ñ'oom naquiiⁿ njoom ndyuuaⁿñeeⁿ.

² Juan tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ, m'aaⁿ w'aancjo quia na jñeeⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ ts'iaaⁿ na tyoch'ee Cristo. Jñoom we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na c'oota'x'ee cwii ñ'oom 'ndyoo Jesús. ³ Jluena:

—¿Aa 'u cwiluiindyu' Cristo na nncwjee'cañoom tsjoomnancue, oo aa nncwindooⁿâ cwiicheⁿ?

⁴ T'o Jesús ndaaⁿ ñeeⁿ, tsoom:

—Catsa'yo' ndo' candu'yo' nnom Juan cantyja ñ'oom naya na cwindye'yo' ndo' na cwinty'ia'ndaaⁿ yo' na jndye nn'aⁿ cwin'maaⁿ. ⁵ Ndo' candu'yo' nnoom nn'aⁿ na ñet'om na nchjaanⁿ jndā teitquioo. Nn'aⁿ na ñet'om na ntjeiⁿ nc'ee' je' ya cwi'ooca!. Nn'aⁿ na ñecho tycu lepra, je' jndā ljuu'ndye. Nn'aⁿ na ñet'om na cantaa, je' ya cwindye. Ndo' nn'aⁿ na jndā tja, je' jndā cwita'ndo'xcona. Ndo' joo nn'aⁿ na nty'iaandye jndā macwindyena ñ'oom naya na macwji'n'maaⁿñe Ty'oots'om joona. ⁶ Ndo' neiiⁿ ts'om ts'aⁿ na ñe'cwii matseitiuu cantyja 'naⁿya ee juu xotsejnaaⁿna'.

Ñ'oommeiⁿ seineiⁿ Jesús ndaaⁿ nn'aⁿ na jñom Juan.

⁷ Quia na jndā ty'elcwee' naⁿñeeⁿ, to' Jesús na matseineiiⁿ ndaa tmaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ nacañom'm cantyja 'naaⁿ Juan. Tsoom:

—¿Chiuu waa na saacanty'ia'yo' na sa'yo' na m'aaⁿ Juan jo ndo' yuu tjaanⁿ nn'aⁿ c'om? ¿Aa nty'ia'yo' na jom ts'aⁿ na we waa na matseineiⁿ cha'cwijom cwii tsmaaⁿ na maleiñ'oomñe jndye? Ntyjii nchii jo!. ⁸ Quia jo' ¿chiuu waa na saacanty'ia'yo' na sa'yo'? ¿Aa nty'ia'yo' cwii ts'aⁿ na cwee liaa na jndā? Ntyjii nchii jo!. Ee 'o nquiui'yo' na macandaⁿ nn'aⁿ na tjacantyja na t'maⁿ n'iaaⁿ, joona cwicwee'na liaa jndā ñequio nn'aⁿ w'aana. ⁹ Quia jo' ¿chiuu waa na saacanty'ia'yo'? ¿Aa nty'ia'yo' cwii profeta? Ja ntyjii na jo!. Ndo' jom t'maⁿti cwiluiiñê nchiiti nt'omcheⁿ profeta. ¹⁰ Ee ljeii 'naaⁿ Ty'oots'om matseineiⁿna' cantyja 'naaⁿaⁿ. Luaa matsona':

Ja majñooⁿñetyaya cwii moso 'naⁿya na wjaajndyee jo njom!.

Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿ', cha nnc'omc'eendye nn'aⁿ quia na nncue'cañoom'.

¹¹ Ndo' tsoticheⁿ Jesús:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, tijoom ñeteitquioo'ñe cwii ts'aⁿ na t'maⁿti cwiluiiñê quii'ntaaⁿ cha'tsondye nn'aⁿ cha'na juu Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Saa meiiⁿ na ljo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na jndā

tjaquiee'ñe cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om, meiiⁿ tit'maⁿ cwiluiiñe, saa t'maⁿti cwiluiiñe, nchiiti Juan.

¹² Ndo' seineiⁿti Jesús, tsoom:

—Quia na to' Juan na tyotseits'oomñe nn'aⁿ teitquioo' na cwila'jnda nn'aⁿ na nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om hasta xjeⁿ je!. Ndo' naⁿ'ñeeⁿ cwiqueⁿ n'omna na nnaⁿjndana cha nndaa nla'xmaⁿna cantyja 'naaⁿ juuna'. ¹³ Cha'tso ñ'oom' Ty'ooots'om na tyotjeii'yuu'ndye profetas ñequio ljeii na tqueⁿ Moisés tjoom' t'mooⁿnaⁿ cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ndo' quia na tyjee' Juan, jom t'mooⁿ na jndaa tue'ntyjo na mamatsa'ntjom Ty'ooots'om. ¹⁴ Toom cwe' nlayu'yo' na Juan matseinoomñe cwentaa' profeta Elías tsaⁿ na waa ñ'oom na nndyonnda'. ¹⁵ 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii, candii.

¹⁶ '¿Ijo' ñ'oom na nntseijooⁿa cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ tiempomeiiⁿ? Joona matseijomna' cha'na yocanch'u na cwinquioo' naquiiⁿ tsjoom. ¹⁷ Cwila'xuaana ndaa nc'iaana, cwiluena: "Ñetjoo'â tsmaaⁿ juu som na cwitjo' na toco ts'aⁿ saa 'o ticala'jnom'yo'. Jndaa chii ñetjoo'â som ts'oo, saa 'o ticalyuee'yo'." ¹⁸ Maluaa' matseijomna' na cwil'a nn'aⁿ na m'aⁿ tiempomeiiⁿ. Ee tyje'cañoom Juan quii'ntaaⁿyo', t'oom cha'cwijom ts'aⁿ na chjoo' ts'om. Tícwaaⁿaⁿ nantquie na ya, meiⁿ tíc'om winom. Saa 'o cwindu'yo' tsaⁿjndii matseixmaaⁿ. ¹⁹ Jndaa jo' tyjacañoⁿ nnco na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Ja matseijomndyo ñ'eⁿ nn'aⁿ, macwa'a ñ'eⁿndyena. Saa 'o cwindu'yo' cantyja 'naⁿya: "Luua' ts'aⁿ jeeⁿ cwa', jeeⁿ 'uu. Juu jeeⁿ ya matseix'iaa'ñe ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'tjoondye nnom Ty'ooots'om ñequio nn'aⁿ na cwito'ñoom ts'iaaⁿndaa nn'aⁿ cwentaa' gobiernom." Saa tints'aa, ee cwiwitquioo' na jndoⁿ ts'om Ty'ooots'om ee cha'tso na matseijndaa'ñê ma'moⁿna' na ljo'.

Njoom na m'aⁿ nn'aⁿ na tiñe'cala'canda

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Jndaa chii to' Jesús na matseitiaaⁿaⁿ nn'aⁿ njoom yuu na jndyetyi ts'iaaⁿ s'aaⁿ na ma'moⁿna' na tseixmaaⁿ najndeii Ty'ooots'om ee na ticalcwe' n'om naⁿ'ñeeⁿ. Matsoom:

²¹ —Jee jndo'cheⁿ'yo' 'o nn'aⁿ tsjoom Corazín. Jee jndo'cheⁿ'yo' 'o nn'aⁿ tsjoom Betsaida. Ee quii'ntaaⁿ'yo' jndyetyi ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aa saa ticalcwe' n'om'yo'. Xeⁿ s'aa ts'iaaⁿmeiⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón, tyuaa'ti jndaa tcwee'na liaa tsja' ndoⁿ jndaa tioona tsjaa' nqueⁿna na cwit'mooⁿna na cwilcwe' n'omna. ²² Nndye'yo' nntsjoo, xuee na nncu'xeⁿ Ty'ooots'om nn'aⁿ t'maⁿti nlco'wi'na' 'o nchiiti nn'aⁿ tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón. ²³ Ndo' 'o nn'aⁿ tsjoom Capernaum, ¿aa cwila'tiuu'yo' na cañoom'lueecheⁿ nntseiwendyena' 'o cwe' ee na jndyetyi ts'iaaⁿ s'aaya quii'ntaaⁿ'yo'? Maxjeⁿ nntiom Ty'ooots'om 'o yuu na meindoo' l'oo. Mana

ntsuuñ'eⁿ tsjom'yo' Capernaum. Xeⁿ nn'aⁿ na ñet'om tsjoom Sodoma nty'iaana ts'iaaⁿ t'maⁿ cha'na s'aaya quii'ntaaⁿ'yo', ndicwaⁿ waa tsjoomna xjeⁿ je'cheⁿ. ²⁴ Nndye'yo' nntsjoo xuee na nncu'xeⁿ Ty'oots'om nn'aⁿ t'maⁿti nlco'wi'na' 'o nchiiti nn'aⁿ na ñet'om ndyuuaa tsjoom Sodoma.

Quio'yo' na m'aaⁿya ndo' nliu'yo' na nnta'jndyee'yo'

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Ndo' majuu xjeⁿñeeⁿ to' Jesús na matseineiiⁿ nnom Ty'oots'om, tsoom:

—Matseit'maaⁿndyo 'u Tsotyaya na cwiluiindyu' na matsa'ntjom' cañoom'luee ñequio nnom tsjoomnancue. Ee 'u jnda tanty'iuu'ndyu' ñ'oommeiⁿ ndaa nn'aⁿ na jndo' n'om ñequio nn'aⁿ na jeeⁿ t'maⁿ cwila'noⁿ', saa jnda seicanooⁿ joona' ndaa nn'aⁿ na cje cwil'a. ²⁶ Mayuu' Ta, ee luala' waa na tjawee' ts'om'!

²⁷ Tsonnda' Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Cha'tso na cwila'xmaⁿ najnda, Tsotyaya Ty'oots'om jnda tquiaaⁿ joona' l'ooya. Tjaa 'ñeeⁿ tsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿya na cwiluiindyo Jnaaⁿ, macandaⁿ nqueⁿ ntyjeeⁿ. Meiⁿ tjaa 'ñeeⁿ tsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿ Tsotyaya, macandaⁿ ja na cwiluiindyo Jnaaⁿ mantyjiyya. Mati meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue ts'ooⁿ na nntsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿ Tsotyaya mañequia na nntsei'noⁿ. ²⁸ Quio'yo' na m'aaⁿya cha'tsondyo' na jnda teijndya'yo' cantyja 'naaⁿ jnaⁿ'yo' na joona' matseijaa'ñena' nacjo'yo' cha'cwijom xuu na tileicanaⁿ'yo' ndo' ja nñequiaya na nnta'jndyee'yo'. ²⁹ Calajomndyo' ñ'eⁿndyo cha'na cwila'jomndye quiooⁿndyo na ljoyu cwil'a ts'iaaⁿ. Ndo' quiaandyo' na nnta'jnaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Ee ja tinc'uaaⁿ ts'ooⁿya ndo' m'aaⁿya na wi' ts'ooⁿya 'o. Ndo' nliu'yo' na nnta'jndyee añmaaⁿ'yo'. ³⁰ Ee na nlax'iaaⁿndyo' ñ'eⁿndyo xocanchjena' 'o cha'na manchje ts'oom na ljo cantya' quiooⁿndyo. Ndo' ñ'oom na maquaⁿya ndaaⁿ'yo' cwe' na ya ya xjeⁿ jndaⁿ'yo'.

Ty'ioo'ndyena xu'lqueeⁿ xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 ¹ Luua tuii cwii xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ. Mawinom Jesús yuu waa ntjom lqueeⁿ trigo. Ndo' jâ nn'aⁿ na cwilajomndyoⁿ ñ'eⁿñê na ñe'jndoo'â, too'â tyotyjaayâ xu'lqueeⁿ. Tyoty'ueendyoⁿ, tyotquiaayâ joona'. ² Ndo' nn'aⁿ fariseos quia na nty'iaana na luala' cwil'aayâ, jluena nnom Jesús:

—Queⁿ cwenta, nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' cwil'ana yuu na ticiaty'iomna' xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ.

³ T'ooⁿ ndaaⁿ naⁿñeeⁿ, tsoom:

—'O, ɿaa tyoola'naⁿ'yo' ñ'oom chiuu s'aa David ñequio nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê na ñe'jndo'na? Saa tyoolancjoo'ndyo' cantyja 'naaⁿaⁿ. ⁴ Ee tjaqueⁿeⁿ wats'om cwentaa! Ty'oots'om, tcaaⁿ ntyoo! nnom tyee. Tcwaan'aⁿ joona' ndo' mati tquiaaⁿ na tcwa' nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê. Ndo' ntyoo'ñeeⁿ na jnda tqueⁿ nn'aⁿ joona' nnom Ty'oots'om, ticwanaaⁿ na nlcwa' meiⁿnquia ts'aⁿ. Macanda nquiee ntyee wanaaⁿ na nlcwa'na.

⁵ Ndo' cwaaⁿti jnda jla'naⁿ'yo' naquii' ljeii na tqueⁿ Moisés na matsona' na nquiee ntyee jndye ts'iaaⁿ cwil'ana naquii' wats'om t'maⁿ na cwindye'ntjomna juu xuee na cwita'jndyaaya. Saa tjaa jnaaⁿna na ljo' cwil'ana. ⁶ Je' nndye'yo' nntsjoo, ljoo jnda tyjacañooⁿya naquii' ntaaⁿ'yo' na t'maⁿti cwiluiindyo nchiiti juu wats'om t'maⁿ na jeeⁿ cwila't'maaⁿndyo'. ⁷ 'O tyoola'noⁿ'yo' ljo' ñe'catso ñ'oomwaa na tso Ty'oots'om: "Ja cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'ia'yo' nchiiti na cwiñe'quia'yo' quioo' na cwila't'maaⁿndyo' ja." Xeⁿ jla'noⁿ'yo' ñ'oomwaa' tixoqueⁿ'yo' xjeⁿ nn'aⁿ na tjaa jnaaⁿ. ⁸ Nc'e na lcaa' waa, ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee waa na matseixmaⁿya na nntsjoo ljo' cal'a nn'aⁿ xuee na cwita'jndyaaya.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ ts'o

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Jnda chii jlui' Jesús jo' jo'. Tjaaⁿ, tjaqueⁿeⁿ wats'om 'naaⁿna. ¹⁰ Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii tsa's'a na ntjeiⁿ ts'o. Ndo' nn'aⁿ fariseos na m'aⁿ wats'om'ñeeⁿ jeeⁿ tyol'ueendyena chiuu nl'ayoona na nñe'quiana cwenta Jesús. Ta'x'eeda nnoom, jluena:

—Juu xuee na cwita'jndyaaya ɿaa maty'iomna' na nntsein'maⁿ ts'aⁿ ts'aⁿwii', oo aa tis'a?

¹¹ T'o Jesús ndaana, matsoom:

—Cala'tiuu'yo', xeⁿ m'aaⁿ cwiindyo' 'o na m'aaⁿ catsmaⁿ tsmeiⁿ', ndo' xeⁿ nncju'na' juuyo' ts'om tsue'tsuum, ɿaa nchii nntseityua' na wja'cwji' juuyo' meiiⁿ juu xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ? ¹² Nquii Ty'oots'om jndati ntyjeeⁿ cwii ts'aⁿ nchiiti cwe' catsmaⁿ. Jo' chii maty'iomna' na cateijndeii ts'aⁿ x'iaaⁿaⁿ nawi' na matjom, meiiⁿ juu xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ.

¹³ Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿwii':

—Catseiliuu' ts'o'.

Mana seiliuu ts'o. Mañoom' tco'yana' cha'xjeⁿ cwiicheⁿ ts'ooⁿ. ¹⁴ Ndo' fariseos'ñeeⁿ jlui'na. Jla'tjomndyena, to'na tyo'maⁿna chiuu nl'ayoona na nla'cuee'na Jesús.

Ñ'oom na tyoñequiaa Isaías cantyja 'naaⁿ' Jesús

¹⁵ Saa sei'noⁿ' Jesús na lcaa' ñecal'ana ñ'eⁿñê. Jo' chii jlueeⁿeⁿ jo' jo' ndo' jndye nn'aⁿ ty'entyjona naxeeⁿeⁿ. Sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii.

¹⁶ Ndo' tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom ndaana na ticat'oomna ñ'oom 'ñeeⁿ cwiluiiñê.

¹⁷ Ndo' na luala' tsoom, seicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, na matsona':

¹⁸ Luala ts'aⁿ na jnda^u tjeii'ndyo^u cwentaya na cwiluiiñê na mandi'ntjoom nooⁿ.

Jnda ntyjiiya jom ndo' jeeⁿ neiⁿya cantyja 'naaⁿ'aⁿ.

Nñequiaya Espíritu Santo na juu nnc'oomñe ñ'eⁿñê.

Ndo' nñequiaaⁿ ñ'oomya chiuu waa na maty'iomyana' ndaa^u nn'aⁿ na nchii judíos.

¹⁹ Jom xocatseintja'ñê, meiⁿ xocatseijndeii' 'ñom. Ndo' xocaljei' jom ts'om nataa na macwjaa'ñê tia' nn'aⁿ.

²⁰ Xoco'weeⁿ'eⁿ ts'aⁿ na tityeⁿ matseiyu' na juu matseijomna' cha'na tsmaaⁿ na jnda^u tomndyaa.

Ee jom jaateijndeityeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.

Meiⁿ xotseicanduu'ñ'eeⁿ cantyja 'naaⁿ' ts'aⁿ na tixuee naquii' ts'om na juu matseijomna' cha'na chom canti na ncuencue canduu'.

Ee jom nñequiaatyeeⁿ naxuee naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ.

Jo' chii nnts'aaⁿ na nnaⁿjndeii cantyja na maty'iomyana' naquii' n'om nn'aⁿ.

²¹ Ndo' nn'aⁿ na nchii judíos nla'cantyjaa' n'omna jom.

Cwilueyoona na Jesús tsaⁿjndiitquiee matseixmaaⁿ

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Tquioñ'omna cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ Jesús na jnda^u tuo^u naⁿjndii naquii' ts'om. Tsaⁿ'ñeeⁿ nchjaaⁿ'aⁿ ndo' tileicatseineii' l'a naⁿjndii'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús jom. Quia jo' tooⁿ'oⁿ na matseineii' ndo' teitquioo'nnaaⁿ'aⁿ. ²³ Nto' cha'tso nn'aⁿ na nty'iaa na luala' tuii, jeeⁿ tjawee' n'omna. Jluena:

—¿Aa nts'aacheⁿna' na tsaⁿm'aaⁿ cwiluiiñê nquii na meindoo^ua na nluiiñe tsjaan David na jndyowicantyjoo'?

²⁴ Ndo' nn'aⁿ fariseos, quia jndyena ñ'oomwaa', tyoluena:

—Tsaⁿs'am'aaⁿ matseixmaaⁿ najndeii Beelzebú nquii tsaⁿjndiitquiee. Jo' chii cwicandaa^u macwjeeⁿ'eⁿ naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ.

²⁵ Seiⁿ'noⁿ Jesús ñ'oom na tyom'aaⁿ n'omna. Tsoom ndaaana:

—Xeⁿ m'aaⁿ cwii gobiernom na cwitoⁿ'ndye nn'aⁿ 'naaⁿ'aⁿ, nt'om cwi'oo nacjoom'm ndo' nt'om cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ndo' na luala' waa xocaljoo'ñetyeeⁿ ts'iaaⁿ. Ndo' cha'na nn'aⁿ na ñecwii tsjoom oo nn'aⁿ na ñe'cwii w'aa, xeⁿ cwila'ntja'ndyena, maxjeⁿ nntoⁿ'ndyena. Ndo' na ljo' cwila'tyuii'ndye cheⁿnquieena. ²⁶ Ee xeⁿ na mayuu' cha'na cwindu'yo' na nquii tsaⁿjndiitquiee macwjeeⁿ'eⁿ ntyje naⁿjndiiñê naquii' n'om nn'aⁿ, quia jo' ma'moⁿna' na matseityuii'ñe cheⁿnqueⁿ. ¿Chiuu nnts'aayom na nljotyeⁿ cantyja najneiⁿ na matsa^untjoom? ²⁷ 'O cwindu'yo' na ja cwe' cantyja najndeii Beelzebú jo' na macwjii'a naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Xeⁿ na mayuu' na ljo', quia jo' mati nc'iaa'yo', ñequio najndeii jom

cwitjeii'na naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Saa nc'e na tiyuu' na ljo', cantyja na cwil'a nquieena cwilui'yuu' na tixcwe cwitjei'yo' cwenta.²⁸ Saa nc'e ja ñequio najndeii Espíritu na cwiluiñe Ty'oots'om, jo' na macwjii'a naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ, jo' chii ma'moⁿna' juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om, jnda tyjee'cañoomna' 'o.

²⁹ 'Cwii tsaⁿcanch'ue xondaa nncjaaqueⁿ'eⁿ waa' ts'aⁿ na waa najndeii na nncwjeeⁿ'eⁿ 'naaⁿ'. Saa xeⁿ nntseityeⁿjñeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ quia jo' nndaa na nncwjiⁿ'ñeeⁿ 'naaⁿ'.

³⁰ 'Ñeeⁿ juu na tic'oomñe cantyja 'naⁿya, maxjeⁿ m'aaⁿ nacjoya. Ndo' 'ñeeⁿ juu na tictatseitjom nn'aⁿ ñ'eⁿndyo, jom mach'eeⁿ na matseilcwe'naⁿ nn'aⁿ na ticala'yu'na ñ'eⁿndyo.

³¹ 'Jo' chii matsjoo ndaa'yo', Ty'oots'om nntseit'maⁿ ts'oom cha'tso jnaⁿ na cwila'xmaⁿ nn'aⁿ ñequio cha'tso ñ'omntjeiⁿ na cwiluena. Saa meiⁿcwiⁿñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjoo' Espíritu Santo, tsaⁿ'ñeeⁿ xocatseit'maⁿ ts'om Ty'oots'om. ³² Ndo' meiⁿcwiⁿñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjo ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nndaa nntseit'maⁿ ts'om Ty'oots'om tsaⁿ'ñeeⁿ. Saa meiⁿcwiⁿñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matsoyuu na cwiluii ts'iaaⁿ 'naⁿya cwe' cantyja najndeii tsaⁿjndii, tsaⁿ'ñeeⁿ matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjoo' Espíritu Santo. Ndo' na ljo' tijoom nntseit'maⁿ ts'om Ty'oots'om tsaⁿ'ñeeⁿ, meiiⁿ tiempomeiiⁿcheⁿ ndo' meiiⁿ ncuee na jnda ntycwii tsjoomnancue.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' taa' ts'oom (Lc. 6:43-45)

³³ 'Quia jo' seineiⁿ Jesús cwii ñ'oom tjañoom' na macaⁿna' na catjeii'na cwenta cantyja 'naaⁿaⁿ. Seijoom'ñe nqueⁿ cha'cwijom cwii ts'oom na ya taa'na'. Tsoom:

—Xeⁿ cwinty'ia'yo' na ya ta na ntyja cwii ts'oom, cwila'noⁿ'yo' na mati nquii ts'oom cwiluiñena' ts'oom na ya. Ndo' xeⁿ cwinty'ia'yo' na tis'a ta na ntyja cwii ts'oom, cwila'noⁿ'yo' na mati tis'a ts'oom'ñeeⁿ. Ee cantyja chiuu waa ta na mach'ee cwii cwii ts'oom jo' nnta'jnaⁿ'yo' cwaaⁿ ts'oom na ya ndo' cwaaⁿ ts'oom na tis'a. ³⁴ Cha'na catsuutsja jeeⁿ wjee ndaa'ndyooyo', maluaa' matseijomna' 'o. Chiuu nl'a'yo' na nlaneiⁿ'yo' ñ'oom ya ndo' naquii' n'om'yo' too'cheⁿ natia. Ee cantyjati na matseitiuu ts'aⁿ naquii' ts'oom, mantyja jo' ñ'oom na cwicalui' 'ñom. ³⁵ Juu ts'aⁿ na ya ts'aⁿñe matseineiⁿ ñ'oom ya ee naquii' ts'oom cwinaⁿ naya na matseitoom. Saa juu ts'aⁿ na tia ts'aⁿñe matseineiⁿ ñ'oom tia ee naquii' ts'oom cwinaⁿ natia na matseitoom. ³⁶ Nndye'yo' nntsjoo, juu xuee na nncu'xeⁿ Ty'oots'om nn'aⁿ, quia jo' nñequiana cwenta nnoom cantyja 'naaⁿ' cwii cwii 'ndyo ñ'oom na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na ñejla'neiⁿna. ³⁷ Ee cantyjati ñ'oom na cwilaneiⁿ'yo', Ty'oots'om

nncu'xeeⁿ 'o. Ñ'oom na ya na cwindu'yo' nncwañoom'na' 'o. Ndo'
ñ'oom tia na cwindu'yo' nnt'uiityeⁿna' 'o.

Cwitaⁿ nn'aⁿ na cats'aaⁿ cwii 'naaⁿ

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Quia jo' nt'om nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés jluena nnom Jesús:

—Cwa, Maestro, l'ue n'oqⁿyâ na m'moⁿ cwii 'naaⁿ na t'maⁿ na
nnty'iaayâ.

³⁹ T'o Jesús ndaana:

—Nn'aⁿ na m'aⁿ je' jeeⁿ tia nn'aⁿndye, jndaⁿ 'ndyena Ty'oots'om. Jo'
chii cwitaⁿna 'naaⁿ na t'maⁿti na nnty'iaandaana cha nnta'jnaaⁿna 'ñeeⁿ
cwiluiindyo. Saa taxoca'mooⁿya. Macandaⁿ nnty'iaana cwii 'naaⁿ na
nntseijomna' cha'na tjom profeta Jonás.⁴⁰ Ee Jonás tyom'aaⁿñê ndyee
xuee ndo' ndyee tsjom ts'om tsiaa' catscaa t'maaⁿ. Maluaa' matseijomna'
na nntjoⁿ ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Ee ndyee xuee
ndo' ndyee tsjom nljoo'ndyo naquii' tsei'tsua.⁴¹ Xuee na nncu'xeⁿ
Ty'oots'om nn'aⁿ na jndaⁿ tja, nlcwinndaⁿ nn'aⁿ tsjoom Nínive. Mati nn'aⁿ
na m'aⁿ je' na quia nnc'oowje, nntando'nnda'na quia ljo'. Ndo'
nnt'uiityeⁿna' joona cwe' cantyja na yati l'a nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Ee
naⁿ'ñeeⁿ ntyja lcwe' n'omna quia na jndyena ñ'oom' Ty'oots'om na
tyoñequiaa Jonás. Ndo' queⁿ'yo' cwenta, ja jndaⁿ tyja quii'ntaaⁿ'yo' na
cwiluiit'maⁿndyotya, nchiiti Jonás.⁴² Ndo' xuee na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ
na jndaⁿ tja, mati nlcwinndaⁿ juu yuscu na tyotsaⁿntjom nn'aⁿ ndyuua jo
ndo' na macalui' caxjuu ts'oom'naaⁿ. Mati nn'aⁿ na m'aⁿ je' na quia
nncwje, nntando'nnda'na quia ljo'. Ndo' nnt'uiityeⁿna' joona cwe'
cantyja na xcweeⁿti ts'om yuscu'ñeeⁿ. Ee jom jeeⁿ ndya' tquia jnaaⁿ,
jñoom na ñe'cañeeⁿ ñ'oom 'ndyoo Salomón, ts'aⁿ na jndoⁿti ts'om. Ndo'
queⁿ'yo' cwenta, ja jndaⁿ tyja quii'ntaaⁿ'yo' na cwiluiit'maⁿndyotya,
nchiiti Salomón.

Na qui'oolcwee' naⁿjndii naquii' ts'om ts'aⁿ

(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Cwii tsaⁿjndii quia na jndaⁿ tjei'na' jom naquii' ts'om ts'aⁿ, cwe'
manomtoom jo ndo' yuu na tjaa nn'aⁿ c'om na mal'ueeⁿ yuu na nljoo'ñê.
Saa na tícaljeiiⁿ jo', seitioom naquii' ts'om, tsoom: ⁴⁴ "Je'
jonlcwaⁿnnda'a naquii' ts'om ts'aⁿ yuu na tjei'na' ja." Ndo' quia na
nncueⁿeⁿ jo' jo' nljeiiⁿ naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom naquii' w'aa
na tjaa'naⁿ ts'aⁿ candii'. Saa jndaⁿ taa lju' ndo' jndaⁿ teijndaa'ya.⁴⁵ Quia
jo' tjacachoom ntquiee' naⁿjndii na wi'ndyetyi nchiiti jom. Ty'equie'na
naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ ndo' mana ljoo'ndyetyeⁿna jo' jo'. Ndo' na jndaⁿ
we lúa', manioomti matjom tsaⁿ'ñeeⁿ nchiiti na ñetjomjñeeⁿ. Maluaa'
nntjoom nn'aⁿ na m'aⁿ je' na jeeⁿ tia nn'aⁿndye.

Jesús tquie ntyjeeⁿ ñ'eⁿ tsoñeeⁿ

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús ndaaⁿ tmaa^{n!} nn'aⁿ quia na tquie'cañom ntyjeeⁿ ñequio tsoñeeⁿ. Ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿñê saa lwoo'ndyena ch'eⁿ.

⁴⁷ Seicandii cwii ts'aⁿ Jesús, tso:

—Aa ndi' Ta, jndā tyje'cañoom tso'ndyo['] ñ'eⁿ ndyenty'iu['] na ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿndyu['].

⁴⁸ Saa jom t'ooⁿ nnom tsa^{n!}ñeeⁿ, tsoom:

—Candi' nntsjoo njom['] ñeeⁿ juu cwiluiñe tsondyo ndo['] ñeeⁿ joo cwiluiindyne ndyentyjo.

⁴⁹ Quia jo' seilioom ts'ooⁿ, t'mooⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tsoom:

—Naⁿm'aⁿ cwiluiindyena tsondyo ñequio ndyentyjo. ⁵⁰ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee ljo['] na l'ue ts'om Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, tsa^{n!}ñeeⁿ cwiluiñe ti'tyjo ndo['] nomtyjo, ndo['] tsondyo.

Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ trigo

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 ¹ Tjawi quiuu'ti majuu xuee'ñeeⁿ jlui['] Jesús naquii['] w'aa, tjaaⁿ, tjacjom 'ndyoo ndaaluee. ² Ndo['] jeeⁿ jndye nn'aⁿ tjomndye na m'aaⁿ. Jo' chii tjacuooⁿ ts'om w'aandaan na mantyjoche'naⁿ nnom ndaaluee. Jo' jo' tjacjom saa cha'tsondye na^{n!}ñeeⁿ lwoo'ndyena, meintyjee'na tyuaatcwii 'ndyoo ndaaluee. ³ Quia jo' too^{n!}oⁿ na matseineiⁿ ndaaⁿ na^{n!}ñeeⁿ. Jndye ñ'oom t'mooⁿ ndaana ñequio ñ'oom tjañoom'. Tsoom:

—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na mach'ee ts'iaaⁿ jndaa. Tjaaⁿ, tjacjoom'm tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. ⁴ Ndo['] yocheⁿ na majoom'm lquee^{n!}ñeeⁿ nt'om tquiaa ts'om nato. Mañoom' tquie'cañom cantsaa, tcwa'yo['] lquee^{n!}ñeeⁿ. ⁵ Ndo['] nt'om lqueeⁿ tquiaana['] yuu na jeeⁿ ljo['], yuu na tita m'aaⁿ ts'o. Tyuaa['] t'oomna['] ee tita m'aaⁿ ts'o. ⁶ Saa quia na jndā teijmei^{n!} na manty'iaa['] ñe'quioom', t'uaana['], tjacaa^{n!} ee na tinjoom ty'e nch'ioo'na[']. ⁷ Ndo['] nt'om lqueeⁿ tquiaana['] yuu na too['] nda['] l'oonioom. Tyuaa[']ti tjawindye l'oonioomñeeⁿ, jla'canto'ndyena['] nacjoo['] ntjom. ⁸ Saa nt'om lqueeⁿ tquiaana['] yuu na ya ts'o, jeeⁿ ya tue'na[']. Cwii ta^{n!} tjei'na['] ñequiee xuu lqueeⁿ trigo na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacju['] ts'a^{n!}ñeeⁿ. Ndo['] cwii ta^{n!} tjei'na['] we xuu waljoo['] xcwe na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. Ndo['] cwiicheⁿ cwii ta^{n!} tjei'na['] cwii xuu waljoo['] yom ts'oom na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. ⁹ 'Ñeeⁿ juu na niom lue['] n'om lua'qui na nndii, candii.

Luaaa ts'iaaⁿ na quitseineiⁿ Jesús ñ'oom tjañoom'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús ty'entyja'a'na jom. Ta'x'eena nnoom:

—Ticala'nooⁿ'â chiuu na cwe' ñ'oom wjaañoom' matsei'neiⁿ ndaa nn'aⁿ.

¹¹ T'ooⁿ ndaana:

—Luaaa waa na mach'ee Ty'ooots'om, mañequeiaaⁿ na 'o caliu'yo' ñ'oom na wanty'uu' m'aaⁿna' cantyja na matsa'ntjoom. Saa nt'omcheⁿ nn'aⁿ tinquiaaⁿ na nla'noⁿna. ¹² Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na maco'ñom ñ'oom na ma'mooⁿya, nñequiaa Ty'ooots'om na nntsei'noⁿtyeeⁿ. Saa meiⁿquia ts'aⁿ na tico'ñom ñ'oom na ma'mooⁿya, nnts'aana' na cwe' ts'iaaⁿndyo cantyjati chjoowi' na matsei'nooⁿoⁿ. ¹³ Jo' chii ñ'oom tjañoom' matseinaⁿya ndaa nn'aⁿ. Ee meiiⁿ ñequii'cheⁿ cwinty'iaana ts'iaaⁿ na mats'aa saa maxjeⁿ tixoqueⁿna cwenta. Ndo' meiiⁿ cwindyena ñ'oom na mañequeia saa m'aⁿna cha'cwijom na tyoondyena, meiⁿ ticala'noⁿna ljo' cwindyena. ¹⁴ Cantyja 'naaⁿ naⁿñeeⁿ matseicandaⁿa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, tsoom:

Meiiⁿ na jndye na cwindy'e'yo' saa tixocala'noⁿ'yo',
ndo' meiiⁿ na jndye cwinty'ia'ndaa'yo', saa tixoqueⁿ'yo' cwenta.

¹⁵ Ee naⁿm'aⁿ jnda jla'quie' n'omna,
cha tico'xcwena' cantyja na cwila'tiuuna.

Ndo' tañe'quiandyena na nndyena
cha tints'aana' na nla'noⁿna.

Ndo' cwil'a nquieena cha'cwijom ticajndoo'na
cha ticaⁿna' na nlqueⁿna cwenta.

Joona cwil'ayana nmeiⁿ cha ticalcwe' n'omna,
tincwji'n'maaⁿndyo joona.

¹⁶ Seinei^{nti} Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom:

—Saa jeeⁿ matio'nnaaⁿñe Ty'ooots'om 'o na cwinty'ia'ndaa'yo' ts'iaaⁿ na mats'aa ndo' mati ñ'oom na cwindy'e'yo' cwila'noⁿ'yo' juuna'.

¹⁷ Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, jndye profetas na tyoñe'quia ñ'oom' Ty'ooots'om tandyo xuee ñequio jndye nn'aⁿ na tyom'aⁿ cantyja na maty'iomyana', jeeⁿ tyocantyjaa' n'omna na nnty'iaandaⁿa ljo' na cwinty'ia' 'o ndo' na nndyena cha'na cwindy'e' 'o saa ticanⁿt'iaana meiⁿ ticanⁿdyena.

Luaaa ma'moⁿna' na tjacju' ts'aⁿ lqueeⁿ trigo

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Candye'yo' luaaa ma'moⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja na tjacju' ts'aⁿ tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. ¹⁹ Nt'om lqueeⁿ na tquiaa ts'om nato na tcwa' cantsaa, jo' jo' nn'aⁿ na cwindy'e ñ'oom' Ty'ooots'om. Ee

meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mandii ñ'oom cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om saa ticatsei'noo'oⁿ, maxjeⁿ macwje'cañoom tsaⁿjndii na nncwji' ñ'oom naya naquii' ts'oom. ²⁰ Ndo' nt'om lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ljo', mann'aⁿ na cwindye ñ'oom' Ty'ooots'om ndo' ñequio na neiiⁿna cwito'ñoomna juuna!. ²¹ Saa naⁿñeeⁿ cha'cwijom ntjom na tinjoom ty'e nch'ioo'na', na tyuua' tcaaⁿna'. Ee quia na maco'wi'na' joona oo cwilei'ntyjo nn'aⁿ joona cantyja 'naaⁿ ñ'oom naya, mantyja cwi'ndyena. ²² Ndo' lqueeⁿ na tquiaa yuu na too' nda' l'oonioom, mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya. Saa naⁿñeeⁿ jeeⁿ m'aⁿna ñomtiuu chiuu na cwii 'oom'aⁿyoona, ndo' chiuu ya nleityandyetina. Jo' chii tileicanaⁿndyena na nl'ana yuu na matsona!. Ee ñ'omtiuu'ñeeⁿ matseicu'na' na nla'candana nnom Ty'ooots'om cha'xjeⁿ l'a joo l'oonioom na jla'canto'ndyena' nacjoo' ntjom. ²³ Saa lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ya ts'o mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya. Cwila'noⁿna juuna' ndo' cantyja na cwil'ana cwiwitquoo' na cwinaⁿndyena chiuu waa na matsona!. Nt'om naⁿñeeⁿ tjacantyja na ya cwil'ana. Matseijomna' joona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' ñequiee xuu. Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ xcweyandyo cwil'ana yuu na ya. Matseijomna' joona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' we xuu waljoo' xcwe. Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ tiqueⁿndyena na cwil'ana yuu na ya. Jo' chii matseijomna' joona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' ñe'cwii xuu waljoo' yom ts'oom.

Lqueeⁿ jndaa ñequio lqueeⁿ trigo

²⁴ Ndo' seineiⁿ Jesús cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom'. Tsoom ndaana:

—Juu na matsa'ntjom Ty'ooots'om, matseijomna' juuna' cha'na cwii ts'aⁿ na tja na waa tyuua', tjacoom'm lqueeⁿ tsjaanⁿ na ya. ²⁵ Saa cwii teijaaⁿ yocheⁿ na watsom ñequio nn'aⁿ wa'n'aⁿ tyje'cañoom cwii ts'aⁿ na jndoo' jom. Tjatseiñ'eeⁿñe tsaⁿñeeⁿ lqueeⁿ jndaa quii'ntaaⁿ lqueeⁿ trigo. Jnda chii tja. ²⁶ Tjawindye jndaa lqueeⁿ, tja'meiiⁿndyena', quia jo' chii teitquoo' na ñ'eeⁿ lqueeⁿ jndaa naquii' ntjom'ñeeⁿ. ²⁷ Naⁿntjom 'naaⁿ tsaⁿñeeⁿ tqueⁿna cwenta na nmeiiⁿ niom. Ty'entyjaa'na jom, jluena nnoom: “Ta, aa nchii ñequii'cheⁿ lqueeⁿ na ya tja'cju', quia jo' ñchiuu na cwiwitquoo' lqueeⁿ jndaa quii'ntaaⁿ jndaa lqueeⁿ 'naⁿ?” ²⁸ T'ooⁿ ndaa naⁿñeeⁿ, tsoom: “Ts'aⁿ na jndoo' ja s'aa na luga!.” Ndo' ta'x'ee naⁿntjom'ñeeⁿ nnoom: “¿Aa l'ue ts'om' na nntsaacatjeii'ndyô joona' naquii' ntjom 'naⁿ?” ²⁹ T'ooⁿ ndaa naⁿntjoom'm, tsoom: “Til'a'yo' na ljo' ee xeⁿ nntjeii'ndyoo' joona', nnts'aacheⁿna' na mati nnc'oomna' ntjom na ya. ³⁰ Ca'ndye'yo' na ñejom c'oowijndana' hasta na mmaⁿjndyeena!.” Quia jo' nntsjoo ndaa nn'aⁿ na nntyje: “Catyje'jndyee'yo' jndaa lqueeⁿ jndaa, cal'a'yo' cantsaa' joona' ee na nlcona!. Ndânquia catyje'yo' jndaa lqueeⁿ na ya na nnc'ooocuena' ts'om tsa' 'naⁿya.”

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' lqueeⁿ mostaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Seineiⁿticheⁿ Jesús cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom' na ma'moⁿnaⁿ na maxjeⁿ nleijndyendyeti nn'aⁿ na nntsaⁿntjom Ty'ooots'om naquiiⁿ n'om. Tsoom ndaana:

—Juu na matsaⁿntjom Ty'ooots'om matseijomnaⁿ cha'na cwii lqueeⁿ mostaza. Tjatseic'oom ts'aⁿ juunaⁿ naquiiⁿ ntjoom'm. ³² Lqueeⁿ mostaza jeeⁿ cajndaaⁿ saaⁿ xeⁿ jndaaⁿ teijndeii ts'oome, nleindyenaⁿ, nncwinom'naⁿ nt'om n'oom ntjom na tiquiwindye. Juunaⁿ nleit'maⁿtinaⁿ hasta nndaanⁿ nnaⁿ l'o ts'oomeñeeⁿ cantquiaa cantsaa.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ ndaaljo'

(Lc. 13:20-21)

³³ Jndaaⁿ chii cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom' seineiⁿ Jesús ndaaⁿ naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Juu na matsaⁿntjom Ty'ooots'om matseijomnaⁿ juunaⁿ cha'na ndaaljoⁿ na seitjoomⁿ yuscu ñ'eⁿ ndyee tsua'xjo jndaaⁿ tyoo!. Seicandeiiⁿnaⁿ cha'waa tsqueeⁿ tyoo!.

Ñe'quii'cheⁿ ñ'oom tjañoom' na seineiⁿ Jesús

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ñequii'cheⁿ ñ'oom tjañoom' seineiⁿ Jesús na tyo'mooⁿ ñ'oommeiⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ. Meiⁿcwii ñ'oom tîcatseineiiⁿ ndaana na nchii ñ'oom tjañoomⁿ. ³⁵ Jo' chii seicandaaⁿñenaⁿ ñ'oom 'ndyoo profeta, tsoom:

Ja nntseinaⁿya ñ'oom tjañoom' ndaaⁿ nn'aⁿ.

Nntseicanooⁿya ñ'oom na wanty'iuuⁿ m'aaⁿnaⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ cantyjati na jnaⁿ tsjoomnancue.

Luaa ma'moⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ' lqueeⁿ jndaaⁿ ñequio lqueeⁿ trigo

³⁶ Jndaaⁿ na jñom Jesús nn'aⁿ na c'oolcwee'na, quia jo' tjaqueⁿeⁿ naquiiⁿ w'aa. Ndo' jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê santyjaa'â jom. L'uuyâ nnoom:

—Catsu' ndaayâ ljo' ñe'ca'moⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' lqueeⁿ jndaaⁿ na t'oomnaⁿ naquiiⁿ ntjom na ya.

³⁷ T'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ tsjaanⁿ na ya, jo' jo' nncoⁿ na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ³⁸ Ndo' tyuua 'naaⁿ' tsaⁿñeeⁿ, jo' jo' tsjoomnancue. Lqueeⁿ tsjaanⁿ na ya, jo' jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye cantyja na matsaⁿntjom Ty'ooots'om. Ndo' lqueeⁿ tsjaanⁿ jndaaⁿ, jo' jo' nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ' tsaⁿjndii. ³⁹ Juu ts'aⁿ na wi'ñê na tjatseiñ'eeⁿñê tsjaanⁿ lqueeⁿ jndaaⁿ, jo' jo' nquii tsaⁿjndii. Ndo' xuee na jndaaⁿ tmaⁿ ntjom na ty'ecatyje naⁿntjom, jo' jo' xuee na cwintycwii tsjoomnancue. Joo

naⁿntjom na ty'ecatyje lqueeⁿ, jo' jo' ángeles cwentaa' Ty'oots'om.

⁴⁰ Ndo' cha'xjeⁿ l'a naⁿntjom cantsaa' jnda lqueeⁿ jndaa' na nlcona' quii' chom, maluaa' matseijomna' na nluii xuee quia na cwintycwii tsjoomnancue. ⁴¹ Ee ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee njñooⁿya ángeles cwentaya na nntjeii'ndyona nn'aⁿ na wi'ndye ñequio nn'aⁿ na cwila'jndo' n'om nc'iaa na cal'a naⁿ'ñeeⁿ natia. ⁴² Ndo' ángeles nntuee'na naⁿ'ñeeⁿ naquii' chom b'io. Jo' jo' nndyuee naⁿ'ñeeⁿ ndo' nnteinquienna ndei'n'omna na wi' cwitjoomna. ⁴³ Saa nn'aⁿ na cwila'candaa'ndye cha'xjeⁿ na matsaⁿntjom Ty'oots'om, nts'aana' na caxueendyena cha'na xuee nnom ñe'quioom'. 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii, candii.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ s'om na wanty'iu quii' tyuua

⁴⁴ Juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om matseijomna' cha'na castom na ñjom s'om cajaⁿ na wanty'iuna' quii' tyuua. Ljeii cwii ts'aⁿ castom'ñeeⁿ saa tanty'iunnaaⁿ'aⁿ juuna'. Tjaanⁿ na jeeⁿ neiiⁿ'eⁿ, tjacajnaaⁿ cha'tso 'naaⁿ'aⁿ na niom. Jnda chii seijnaaⁿ tyuua'ñeeⁿ yuu na ndii' castom.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' ta' perla

⁴⁵ Juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om mati matseijomna' cha'na cwii ts'aⁿ na matseijnda ndo' majndaaⁿ ta' na ñequii'cheⁿ mal'ueeⁿ ta' perlas na yati. ⁴⁶ Quia na ljeiiⁿ cwii ta' perla na jeeⁿcheⁿ ndyaa' ya ndo' jndana', tja tsaⁿ'ñeeⁿ tjacajnaaⁿ cha'tso 'naaⁿ'aⁿ, jnda chii seijnaaⁿ ta' perla'ñeeⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' tsqui'

⁴⁷ Juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om mati matseijomna' cha'na cwii tsqui' t'maⁿ na tuee' nn'aⁿ ts'om ndaaluee. Jndye nnom calcaa matseit'uena'. ⁴⁸ Quia na jnda too' tsqui' na ñjomndye calcaa, 'oocantyjaandyen nn'aⁿ juuna' tyuaatcwii. Meindyuaandyena, cwitjeii'ndyena calcaa na yati. Cwitioomna jooyo' n'om lquiee saa calcaa na cwantindyo cwityeⁿ'quiee'na jooyo'. ⁴⁹ Malaa'ti' nnts'aana' xuee quia na cwintycwii tsjoomnancue. Ññequivocue ángeles na nntjeii'ndyena nn'aⁿ na wi'ndye quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja na maty'iomyana'. ⁵⁰ Ndo' nntioomna nn'aⁿ na wi'ndye naquii' chom b'io. Jo' jo' nndyuee naⁿ'ñeeⁿ ndo' nnteinquienna ndei'n'omna na wi' cwitjoomna.

Jeeⁿ jnda la'xmaⁿ ñ'oom xco ñequio ñ'oom tquie

⁵¹ Quia jo' tax'ee Jesús ndaaⁿ jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê, tsoom:
—¿Aa cwila'noⁿ'yo' cha'tso ñ'oommeiⁿ?

T'ooyâ nnoom, l'uuyâ:

—Mayuu', Ta, macwila'nooⁿ'â.

⁵² Quia jo' tsoom ndaayâ:

—Je' jnda jla'noⁿ'yo' ljo' ñe'cat'mooⁿ ñ'oom tjañoom'meiⁿ. Nndye'yo' nntsjoo, ticwii cwii ts'aⁿ na jnda teijndo' ts'om chiuu t'maⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ndo' mati jnda sei'noⁿ cantyja 'naaⁿ juu na matsa'ntjom Ty'ooot'som, tsaⁿ'ñeeⁿ matseijomna' jom cha'na ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cwii w'aa. Ee ts'aⁿ na cwiluiitquieñe matseil'uee'ñê 'naⁿ na tquie ndo' matseitjoom 'naⁿ na xco. Quia jo' meiⁿquia xjeⁿ na macaⁿna' cwii nmeiⁿ mawaac'eena' na nleil'uee'ñê.

Tja Jesús tsjoom Nazaret (Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Quia na jnda seineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ na tjañoom', jlueeⁿeⁿ jo' jo'

⁵⁴ Tjalcweeⁿeⁿ ndyuua tsjom'm. Jo' jo' tyotseineiiⁿ ndaa nn'aⁿ naquii' wats'om. Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ jeeⁿ tjawee' n'omna ñ'oom na seineiiⁿ. Tyoluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ ¿chiuu s'aayom na jeeⁿ jndo' ts'oom? Ndo' ¿yuu jnaⁿ najneiⁿ na mach'eeⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na tyoonty'iaaya? ⁵⁵ ¿Aa nchii tsaⁿm'aaⁿ jnda ts'aⁿ na macuuñe n'oom? Ndo' ¿aa nchii tsoñeeⁿ jndyu María? Ndo' ntyjeeⁿ, ¿aa nchii Jacobo, José, Simón ñequio Judas?

⁵⁶ Ndo' mati ntyjeeⁿ na yolcu m'aⁿna quii'ntaaⁿya. Quia jo' ¿chiuu waa na jeeⁿ jndo' ts'oom ndo' cwe' ts'aⁿ tsjoom ñjaanⁿ jom?

⁵⁷ Cwe' jo' ticalañ'oom'ndyena Jesús. Jo' chii tsoom ndaaana:

—Meiⁿquiayuucheⁿ na wjaa cwii profeta, nla't'maaⁿndye nn'aⁿ jom. Saa joo nn'aⁿ ndyuuaⁿaⁿ ñequio nn'aⁿ waⁿaⁿ, xocala't'maaⁿndyena jom.

⁵⁸ Ndo' tijndye ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aaⁿ jo' jo', nc'e na ticala'yu' naⁿñeeⁿ ñ'eⁿñê.

Tue' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ (Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 ¹ Majoo ncuee'ñeeⁿ tyom'aaⁿ Herodes ts'iaaⁿ ts'onda Galilea. Jñeeⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ na mach'ee Jesús. ² Tsoom ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Tsaⁿm'aaⁿ, maxjeⁿ Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Jnda wando'xcoom jo' chii cwiwitquioo' ts'iaaⁿ t'maⁿ na mach'eeⁿ.

³⁻⁴ Ee luua waa na tuii. Herodes tyom'aaⁿ ñequio Herodías, scuu' tyjeeⁿ Felipe. Ndo' tso Juan nnom na ticaty'iomyana' na m'aaⁿ ñ'eⁿ scuu' tyjeeⁿ. Jo' chii saⁿntjoom na cala'tyeⁿna Juan, catuee'na juu w'aancjo.

⁵ Ndo' Herodes, meiiⁿ na ñe'catseicueⁿeⁿ Juan saa nquiaⁿaⁿ nn'aⁿ. Ee jndye nn'aⁿ nquiuna na Juan cwiluiñe ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom' Ty'ooot'som. ⁶ Quia na jla't'maaⁿndye nn'aⁿ na tuee' xueechuu' Herodes, quia jo' yuscundyua jnda Herodías seijnom jo ndaa nn'aⁿ. Ndo' Herodes jeeⁿ tjawee' ts'oom cantyja na nty'iaaⁿaⁿ. ⁷ Tjoom'm ñ'omtyeⁿ cjoom'm na tsoom nnom yuscundyua'ñeeⁿ na nñequiaaⁿ meiⁿquia ljo' na nlcaⁿ

nnoom.⁸ Ndo' yuscundyua'ñeeⁿ seijndo' tsoñeeⁿ ts'oom na caaⁿ xqueⁿ Juan. Quia jo' tsoom nnom Herodes:

—Luua macaⁿa. Quiaa' cwii xio ñjaaⁿ na njom xqueⁿ Juan, tsaⁿ na ñeseits'oomñe nn'aⁿ.

⁹ Ndo' na luua' tsoom, seichjoo'na' ts'om Herodes, saa cwe' nc'e ñ'omtyeⁿ na tjoom'm nacjoon'm ndo' nc'e na ndyecheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jo' chii tsoom na quiana ljo' na macaⁿ yuscundyua'ñeeⁿ. ¹⁰ Quia jo' sa'ntjoom na cjaacanoⁿ xtyo' Juan naquii' w'aancjo. ¹¹ Jnda tuii na ljo', jndyoñ'oom ts'aⁿ xqueⁿ Juan na njomna' ts'om xio. Chii tquiaa juuna' nnom yuscundyua'ñeeⁿ ndo' jom tjañ'oom jo' na m'aaⁿ tsoñeeⁿ.

¹² Jnda jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na tyoñequiaa Juan tquie'cañomna, ty'eñ'omna sei'ts'o 'naaⁿaⁿ. Ty'ecaty'iuuna jom, jnda chii ty'ela'candiina Jesús ñ'oommeiⁿ.

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om meiⁿ naⁿnom

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Jnda na jndii Jesús na jnd^a tue' Juan, jlueeⁿeⁿ jo', tuooⁿ ts'om w'aandaa ñ'eⁿ já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Saayâ cwii joo yuu na tja'aⁿ nn'aⁿ. Quia jliu nn'aⁿ na jnd^a tja Jesús na nncwity'ioom ndaaluee, quia jo' jlui'na njoomna, ty'eca'na, ty'enquiandyena 'ndyoo ndaaluee na ty'entyjona naxeeⁿeⁿ. ¹⁴ Quia na jnd^a jluii'ñe w'aandaa ts'om ndaaLuee, ljeii Jesús na teijndyendye nn'aⁿ jnd^a tquie'cañom jo' jo'. Tioo na jeeⁿ wi' ts'oom joona. Sein'maaⁿ nn'aⁿwii na tquiochona.

¹⁵ Quia na jnd^a tmaaⁿ, já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê saantyjaa'â jom, l'uuyâ nnoom:

—Jnd^a tmaaⁿ je' ndo' yuu na m'aaⁿya ñjaaⁿñe cwe' jndaa. Cajñom' naⁿm'aⁿ na c'oona njoom nch'u na nndyoo' na nla'jndana na nlcwa'na.

¹⁶ Tso Jesús ndaayâ:

—Meiⁿ ticaⁿna' na nnc'oona. 'O quia'yo' na nlcwa'na.

¹⁷ T'oooyâ nnoom, l'uuyâ:

—Tja'aⁿna' na cwilei'ñ'ooⁿyâ ñjaaⁿ, macandaⁿ ñe'om taⁿ tyoo' ñequio we catscaa.

¹⁸ Tsoom ndaayâ:

—Quiocho'yo' joona' ñjaaⁿñe.

¹⁹ Sa'ntjoom na cwindyuaandyne nn'aⁿ nacjoo' jnd^a nch'u. Quia jo' t'ueeⁿ 'om taⁿ tyoo' ñequio we catscaa'ñeeⁿ, nty'iaaⁿaⁿ cañoom'luee ndo' tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'ooots'om cantyja 'naaⁿ joona'. Jnd^a chii tyjeeⁿ ndo' tquiaaⁿ joona' ndaaⁿ já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Ndo' já tquiaayâ joona' ndaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye. ²⁰ Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ na jndyendye tcwa' tjacjoo. Jnd^a chii jla'tjooⁿyâ ntaⁿ ntyoo' ñequio calcaa na 'ndiina'. Too' canchoo'we tsquiee. ²¹ Nn'aⁿ na tcwa' tue'ntyjo cha'na 'om meiⁿ naⁿnom, meiⁿ tîcatu'nchondye naⁿlcu ñequio yocanch'u.

Tjacaa Jesús nnom ndaaluee

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Jnda tuii na luua' jñom Jesús jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê na cuonndaa'â ts'om w'aandaa, na cwity'ioo'jndyaayâ na nntsquiaayâ xndyaa' ndaaluee. Saa jom lwoo'ñetyeeⁿ na njñoom nn'aⁿ na jndyendye.

²³ Ndo' jnda na jñoom naⁿ'ñeeⁿ na c'oolcwee'na, quia jo' tjawaaⁿ cwii ta na ñenqueⁿ na nntseineiiⁿ nnom Ty'ooots'om. Quia tjawijaaⁿ ndicwaⁿ m'aaⁿñê jo' jo' na ñenqueⁿ. ²⁴ Ndo' w'aandaa na ñjomndyô jnda tuee' xcwe na wjaana' saa leicjaana' ee na jndeii maqui'ljoo nmoⁿ ndo' matseilcwe'tya' jndye juuna!. ²⁵ S'aana' cha'na ñequiee na cwitsjoom jndyotseicandyoo'ñe Jesús na m'aaⁿyâ, jndyocaⁿ nnom ndaaluee. ²⁶ Quia na nty'iaayâ na mandyocaⁿ nnoom ndaaluee, jeeⁿ ndyaa' tyuaayâ. Jlaxuaayâ na nquiaayâ, l'uuyâ:

—Jeeⁿ sa, jndii luua'.

²⁷ Saa mañoom' t'maⁿ Jesús jâ, tsoom:

—C'om' t'maaⁿndyo' n'om'yo'. Maja luua.

²⁸ Ndo' t'o Pedro 'ndyoo Jesús, tsoom:

—Ta, xeⁿ na manncu'ti', cwe' catsu' na cjoca nnom ndaatioo na jocatjomndyô 'u.

²⁹ Tso Jesús nnoom:

—Candyo'.

Jo' chii jlui' Pedro ts'om w'aandaa, tooⁿ'oⁿ na mawjaacaⁿ nnom ndaatioo na mawjaacatjomñê Jesús. ³⁰ Saa quia na nty'iaaⁿ'aⁿ na jeeⁿ jndeii m'aaⁿ jndye, s'aana' na nquiaⁿ'aⁿ. Jnaⁿna' na nchjeeñena' jom. Quia jo' seixuaⁿ, tsoom:

—Ta, cwji'n'maaⁿndyu' ja.

³¹ Mañoom' seicjaa l'o Jesús jom, tsoom nnom:

—'U re, cwa tit'maⁿ matsei'yoo'ya' ts'om', ¿chiuu na tiñecwii matsei'tiuu'?

³² Ndo' quia jnda tuona ts'om w'aandaa, mañoom' teicheⁿ jndye.

³³ Ndo' jâ na maxjeⁿ ñjomndyô ts'om w'aandaa'ñeeⁿ taa'â cantyaayâ, jla't'maaⁿndyô jom. L'uuyâ nnoom:

—'U mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' Jnda Ty'ooots'om.

Sein'maⁿ Jesús nn'aⁿwii ndyuaa Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Quia na jnda tei'ty'ioo'â, jluii'â ndyuaa Genesaret. ³⁵ Jnda na ta'jnaaⁿ nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ jom, jla'cwanomna ñ'oom cha'waa ndiocheⁿ ndyuaa'ñeeⁿ. Ndo' tquiocho nn'aⁿ cha'tso nn'aⁿwii na m'aaⁿ.

³⁶ Tyola'ty'oondyaena nnoom na ñequiaaⁿ ñ'oom'm na nnt'ueno meiiⁿ cwe' 'ndyoo liaⁿ'aⁿ. Ee ticwii cwii ts'aⁿ na tyenquiuu' liaⁿ'aⁿ, n'maⁿ.

Waa na mach'eena' na cwajndii naquii' ts'om ts'a"
(Mr. 7:1-23)

15 ¹ Quia jo' cwantí nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, jnaⁿna Jerusalén, tquie'cañomna Jesús.

Ta'x'eena nnoom:

² —Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na mañequia', ¿chiuu na cwiwincje'na ñ'oom na tqueⁿ welooya ndaaya? Queⁿ! cwenta tiquindyuu'na quia na nlcwa'na.

³ Ndo' t'o Jesús ndaana, tsoom:

—Ndo' 'o je', ¿chiuu na cwiwincje'yo' ñ'oom na sa'ntjom Ty'oots'om cwe' ñe'catsantyjo'yo' ñ'oom na tqueⁿ lotyaaya? ⁴ Ee ñ'oom' Ty'oots'om luua matsona': “Catseit'maaⁿ'ndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo'.” Ndo' matsotina': “⁵Neeⁿ juu na matso ñ'oom wi' nacjoo' tsotye, tsondyee tsaⁿ'neeⁿ matsona' na maxjeⁿ cala'cuee' nn'aⁿ juu.” ⁵Saa 'o cwindu'yo'yo' na wanaaⁿ na nntso ts'aⁿ nnom tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ: “Catseit'maⁿ ts'om', taxocandaaⁿ nnteijndeiya 'u 'naⁿ na tjoondyu', ee cha'tso na matseixmaⁿya jndaⁿ tquaⁿya joona' cwentaa' Ty'oots'om.”

⁶ Ndo' na luua' cwila'tiuu'yo' jo' chii cwit'moⁿ'yo' tacaⁿna' na nntseit'maaⁿ'ñe ts'aⁿ tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ. Cwil'a'yo' na tajndeii ñ'oom' Ty'oots'om ee na cwila't'maaⁿ'ndyo'ti'yo' ñ'oom na tqueⁿ lotye'yo'. ⁷O nn'aⁿ na we waa na cwil'a'yo', jeeⁿ xcwe m'aaⁿ ñ'oom na tyoñequiaa profeta Isaías cantyja 'naⁿ'yo'. Luua matsona':

⁸ Naⁿm'aⁿ! cwe' ñequio ntjaⁿndyueena cwila't'maaⁿ'ndyena ja, saaⁿ t'maⁿ waa na tixcwee' n'omna ñ'eⁿndyo.

⁹ Cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na cwila't'maaⁿ'ndyena ja, ee cwit'moⁿna ñ'oom na cwe' cwil'ueendye nn'aⁿ, tachii ñ'oomya.

¹⁰ Quia jo' t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na jndyendye, tsoom:

—Candy'e'yo' ñ'oom na nntsjooⁿ ndo' cala'noⁿ'yo'. ¹¹ Nantquie na macwa' ts'aⁿ, xocats'aana' na til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om. Saaⁿ ñ'oom na matseineiⁿ ts'aⁿ, joona' cwil'ana' na til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om.

¹² Quia jo' jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús, saantyjaa'â jom, l'uuyâ nnoom:

—¿Aa ntyji' quia na jndye nn'aⁿ fariseos ñ'oom na tsu' luua', s'aana' na ticjaawee' n'omna?

¹³ T'ooⁿ ndaayâ cwii ñ'oom tjañoom', tsoom:

—Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, ticwii cwii ts'oom ntjom na nchii nqueⁿ tcoom'm, maxjeⁿ nnqueeⁿ juuna!. ¹⁴ Jo' chii ca'ndye'yo' naⁿm'aⁿ!. Ee matseijomna' joona cha'na naⁿnchjaaⁿ na cwit'moⁿna nato ndaaⁿ ntyjenchjaaⁿna. Ndo' manquiu'yo' tsaⁿnchjaaⁿ quia na wjaan'oom tyjenchjaaⁿaⁿ, wendyena nntiomna' tsue'tsuum.

¹⁵ Quia jo' tso Pedro nnom Jesús:

—Ca'mo^{n'} ndaayâ ljo' ñecatso ñ'oom tjañoom'waa'.

¹⁶ T'o Jesús nnom, matsoom:

—¿Aa mati 'o ndicwaⁿ tjoочeⁿ na nla'nóⁿ'yo'? ¹⁷ Aa ticaliu'yo' na cha'tso nantquie na macwa['] ts'aⁿ, cwi'oocuena['] ts'om tsiaa['] nchii naquii['] ts'om. Ndo' jndâ chii nnteii['] juuna!. ¹⁸ Saa ñ'oom na matseineiⁿ ts'aⁿ cwinaa^{n'} naquii['] ts'om, ndo' joona['] cwil'ana['] na tilju'ñe jo nnom Ty'oots'om. ¹⁹ Ee naquii['] ts'om ts'aⁿ cwinaa^{n'} ñ'oom na tia na matseitiuu na nntseicue^{n'e} x'iaa^{n'a}, na nnc'oomyaa^{n'} ñequio cwiicheⁿ ts'aⁿ, oo na nnc'oomyaa^{n'} ñequio s'andyua oo scundyua, oo na nnch'ueeⁿ 'naa^{n'} ts'aⁿ, oo na nntseineiiⁿ cantu oo ñ'oom jnaa^{n'}. ²⁰ Cha'tso nmei^{n'} cwil'ana['] na tilju' naquii['] ts'om ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om. Saa na nlcwa['] ts'aⁿ na cwe' na ticañoom'm cha'xjeⁿ ñ'oom na cwiqueⁿ nn'aⁿ fariseos, xocatsei'ndaa'na' jom jo nnom Ty'oots'om.

Cwii yuscu na nchii ts'aⁿ judío seiyu' ñequio Jesús

(Mr. 7:24-30)

²¹ Quia jo' jlui' Jesús jo' jo' ndi ñ'aaⁿyâ ñ'eⁿñê, tjaaⁿ jo ndyuua tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón. ²² Ndo' cwii yuscu tsjaaⁿ nn'aⁿ cananita na mac'eⁿ ndyuuaⁿ jndyotseicandyoo^ñe na m'aaⁿ Jesús, c'uaa seineiiⁿ, seity'ooñê tsoom:

—'U Ta, na cwiluiindyu['] tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo^{',} c'oom' na wi['] ts'om' ñ'eⁿndyo. M'aaⁿ nomjndaaya na jeeⁿ cwajndii matjoom. Maleiñ'oom jndyetia jom.

²³ Saa Jesús meiⁿcwii ñ'oom tic'ooⁿ. Quia jo' jâ saantyjaa'â jom, jla'ty'oondyô nnoom, l'uuyâ:

—Cwa cajñom' yuscum'aa^{n'}, ee jeeⁿ c'uaa 'ñom ndyontyjooⁿ nanqua^a_n'a.

²⁴ Quia jo' tso Jesús:

—Macandâ na m'aⁿ nn'aⁿ ndyuua Israel na jñom Ty'oots'om ja. Ee joona cwiluiindyena cha'cwijom canmaⁿ na jndâ tsuundye.

²⁵ Ndo' tyje'cañoom yuscu'ñeeⁿ jom, tco' xtye jo nnoom, tso:

—Jeeⁿ 'u Ta, cateijnde['] ja.

²⁶ Saa t'ooⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ, tsoom:

—Ticatsona['] na nncwji['] ts'aⁿ tyoo['] cwentaa yocanch'u ndo' nncju'yom juuna['] ndaa['] calue['] nch'u.

²⁷ Tso yuscu'ñeeⁿ nnoom:

—Mayuu' Ta, saa meiⁿ na ljo['], cwicwa['] calue['] nch'u nacajndaa['] na cwiquiaa nacjee['] meiⁿsa 'naa^{n'} nty'oyo['].

²⁸ Quia jo' t'ooⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ, tsoom:

—'U yuscu, t'maⁿ waa na matsei[']yu'ya['] ts'om'. Cats'aana['] cha'xjeⁿ na l'ue ts'om'.

Ndo' xjeⁿñeeⁿ mañoom['] n'maⁿ nomjnda yuscu'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

²⁹ Jnd^a jlui' Jesús jo' jo' ndi ñ'a^{aa}yâ ñ'eⁿñê, tjaaⁿ 'ndyoo 'ndyoo ndaaluee Galilea. Tjawaaⁿ cwii ta, tjacjom jo' jo'. ³⁰ Ndo' tquie'cañom jndyendye nn'aⁿ na m'aaⁿ. Tquiochona nt'om nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee', nn'aⁿ nchjaaⁿ, nn'aⁿ na tileicala'neiⁿ, nn'aⁿ na ticandaaⁿ'ndye ndo' ñequio jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿwii. Tyotsaⁿna nn'aⁿwii'ñeeⁿ nacañoom' Jesús, ndo' sein'maaⁿ na'ñeeⁿ. ³¹ Jndyendye nn'aⁿ nty'iaana na cwila'neiⁿ nn'aⁿ na tileicala'neiⁿ, ndo' tco'yana' nn'aⁿ na ticandaaⁿ'ndye, ndo' cwi'ooca' nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee', ndo' ya cwinty'iaa nn'aⁿ na nchjaaⁿ. Jo' chii s'aana' na jeeⁿ tjawee' n'omna. Toⁿna na tyola't'maaⁿ'ndyena nquii Ty'oots'om na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ Israel.

Tquiaa Jesús na tcwa' ñequiee meiⁿ naⁿnom (Mr. 8:1-10)

³² Quia jo' t'maⁿ Jesús jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Tsoom ndaayâ:

—Jeeⁿ wi' ts'ooⁿya tmaaⁿ nn'aⁿm'aⁿ, ee jnd^a ndyee xuee na m'aⁿna ñ'eⁿndyo ndo' tatja'a'naⁿ ljo' cwii cwilei'ñ'omtina na nlcwa'na. Tical'ue ts'ooⁿ na njñooⁿ joona na c'oona l'aana na ñe'jndo'na, tints'aana' na tajndeii' n'omna na 'oona nato.

³³ Quia jo' l'uuyâ nnoom:

—Ñjaanⁿñe m'aaⁿya jo jndaaⁿ tja'a'naⁿ yuu ya nliuuyâ nantquie na jndye na nndaⁿaⁿ nncjaacjoo nn'aⁿ na jndyendye.

³⁴ Tax'ee Jesús ndaayâ:

—¿Cwanti tyoo' cwilei'ñ'om'yo'?

T'ooⁿyâ nnoom, l'uuyâ:

—Ntquiee' taⁿ tyoo' ndo' ñ'eⁿ cwantindye calcaa nch'u.

³⁵ Quia jo' saⁿntjoom na cwindyuaandye nn'aⁿ nomtyuaa. ³⁶ To'ñoom ntyoo'ñeeⁿ ñequio calcaa ndo' tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oots'om cantyja 'naaⁿna'. Jnda jo' tyjeeⁿ ndo' tquiaaⁿ joona' ndaayâ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Ndo' jâ t'ooⁿyâ joona' ndaaⁿ cha'tsondye nn'aⁿ. ³⁷ Cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ tcwa'tjacjoona. Ndo' jla'catoo'â ntquiee' tsquiee ñequio ntaⁿ ntyoo' ñequio calcaa na 'ndiicheⁿna'. ³⁸ Nn'aⁿ na tcwa' quia jo' tuee' cha'na ñequiee meiⁿ naⁿnom. Meiⁿ tîcatu'nchondye naⁿlcu ñequio yocanch'u. ³⁹ Quia na jnd^a t'maⁿ Jesús nn'aⁿ ee mana cwitoⁿ'ndyena, quia jo' tuoⁿ ts'om w'aandaa. Saayâ, squiaayâ ndyuua Magdala.

Cats'aa Jesús cwii 'naaⁿ na cwe' ts'aⁿ xocandaaⁿ nnts'aa (Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 ¹ Nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos tquie'cañomna na m'aaⁿ Jesús. Ñe'cal'ana xjeⁿ jom, jo' na taⁿna nnoom na cats'aaⁿ cwii

'naaⁿ na nnty'iaana na m'mooⁿna' na Ty'oots'om jñom jom. ² Saa t'o Jesús ndaaⁿ ñeeⁿ, tsoom:

—Quia na jndā tmaaⁿ cwinty'ia'yo' na jeeⁿ tmaaⁿ nchquiu, cwindu'yo': "Matseinmaaⁿñeyana!". ³ Ndo' quia na cwitsjoom cwinty'ia'yo' na jeeⁿ neiⁿncoo' nchquiu 'ndaa, cwindu'yo': "Je' maxjeⁿ nncua!". ⁴ O nn'aⁿ na tiñecwii m'aaⁿ n'om'yo', jeeⁿ ya cwila'noⁿyo' 'naaⁿ na cwit'mooⁿ nchquiu na m'aⁿ tsjoⁿluee saa tileicala'noⁿyo' ljo' cwii ndyoch'eetina' cantyja na cwit'mooⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na cwinty'ia'yo' na mats'aa. ⁵ Nn'aⁿ na m'aⁿ je' jeeⁿ tia nn'aⁿndye, jndā 'ndyena Ty'oots'om saa meiiⁿ na ljo', cwitaⁿna cwii 'naaⁿ t'maⁿ na ñe'canty'iaana. Saa xonquiaya na nnty'iaana cwii 'naaⁿ na t'maⁿ. Macanda cala'noⁿna ljo' ñe'ca'moⁿna' juu na tjom Jonás.

Mana tjaaⁿ, 'ñeeⁿ joona.

Ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Quia jo' saanndaa'â cwiicheⁿ xndyaa' ndaaluee. Ndo' quia na squiaayâ jo' jo' ñ'eⁿ Jesús jliuuyâ na tjaa'naⁿ nantquie cañ'eⁿ, jndā tsuu' n'ooⁿyâ juuna!. ⁶ Tso Jesús ndaayâ:

—C'omc'eendyo' na cal'a'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

⁷ Ndo' jâ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê tooⁿâ na cwilanaaⁿ cheⁿncjooyâ. L'uuyâ:

—Macwjeeⁿeⁿ ñ'oomwaa' ndaaya nc'e na tjaa'naⁿ tyoo' cwilei'ñ'ooⁿya.

⁸ Ndo' sei'noⁿ Jesús na m'aaⁿ n'ooⁿyâ cantyja 'naaⁿ tyoo' ñ'eⁿ ndaaljo!. Tsoom ndaayâ:

—O nn'aⁿ na tit'maⁿ cwila'yu'ya n'om'yo', ñchiuu na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' na tjaa'naⁿ tyoo' cwilei'ñ'om'yo'? ⁹ ñAa maxjeⁿ ticala'noⁿyo' ñ'oom na tsjooⁿluaa? ñAa ticjaañjoom' n'om'yo' 'om taⁿ tyoo'ñeeⁿ na tyjaya na tcwa' 'om meiⁿ nn'aⁿ, ndo' na jndye tsquiee tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'? ¹⁰ Ndo' ñaa meiⁿ ticjaañjoom' n'om'yo' cwiicheⁿ ntquiee' taⁿ tyoo' na tyjaya na tcwa' ñequiee meiⁿ nn'aⁿ, ndo' mati lojoo tsquiee ntaⁿ tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'? Nndaa nnts'aa na nleijndaal' nantquie na nlcwa'yo'. ¹¹ Jo' chii ñchiuu na tiqueⁿyo' cwenta na nchii matseinaⁿya cantyja 'naaⁿ tyoo'? Ja tsjooⁿ na cal'a'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

¹² Quia ljo'cheⁿ jla'nooⁿâ na nchii cantyja 'naaⁿ ndaaljo' na cwiluii tyoo' na cal'aayâ cwenta, saa tañe'quiandyô cantyja 'naaⁿ ñ'oom na cwit'mooⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiñê Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Quia jo' tja Jesús ndaatyuaa tsjoom Cesarea Filipo. Jndā squiaayâ jo' jo' tax'eeⁿ ndaa jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê, tsoom:

—Ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee ñ'ñeeⁿ cwilue nn'aⁿ na cwiluiindyo?

¹⁴ T'ooyâ nnoom l'uuyâ:

—M'aⁿ nn'aⁿ na cwilue na 'u Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Ndo' nt'om cwilue Elías 'u, nt'om cwilue na Jeremías oo cwiicheⁿ profeta.

¹⁵ Tso Jesús ndaayâ:

—Ndo' 'o je', ñ'ñeeⁿ cwindu'yo' na cwiluiindyo?

¹⁶ T'o Simón Pedro nnoom, tso:

—'U cwiluiindyu' nquii Cristo, Jndā Ty'oots'om na wando'.

¹⁷ Tso Jesús nnom:

—'U Simón, jndā Jonás, t'maⁿ waa na matio'naaⁿñe Ty'oots'om 'u na luga' matsei'noⁿ!. Ee nchii cwe' ts'aⁿ na t'moⁿ ñ'oommeiⁿ njom!. Nquii Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee tquiaaⁿ na matsei'noⁿ cantyja 'naⁿya.

¹⁸ Mati matsjoo njom' na 'u jndyu' Pedro, ñ'oom na ma'moⁿna' tsjo'. Nacjoo' juu tsjo'waaña nlquañaⁿya tmaaⁿ nn'aⁿ na macwjii'ndyo cwentaya. Ndo' meiⁿ naⁿjndii na m'aⁿ quii' b'io na jeeⁿ jndā cwila'xmaⁿna, xocanaⁿjndana nacjoo' tmaaⁿ nn'aⁿ na cwiji'ndyo cwentaya. ¹⁹ Ja ñequiaya na t'maⁿ nntseixmaⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ nqueⁿ na matsa'ntjoom cañoom'luee. Ñ'oom na nntsú' na ticiat'yomna' na cal'a nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancuewaa, ñ'oom'ñeeⁿ nntseix'iaa'ñena' ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'oots'om. Ndo' ñ'oom na nntsú' na wanaaⁿ na cal'a nn'aⁿ mati nntseix'iaa'ñena' ñequio juu ñ'oom na ntyjii Ty'oots'om.

²⁰ Quia jo' Jesús tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom ndaayâ na meiⁿcwii nnom ts'aⁿ ticat'mooⁿyâ na jom cwiluiñê Cristo.

Matseicandii Jesús cantyja na nncueeⁿeⁿ

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Xjeⁿ'ñeeⁿ to' Jesús na ma'mooⁿ ndaa jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê na jndei'na' na nncjaⁿ Jerusalén. Jo' jo' t'maⁿ nawi' nntjoom nl'a nn'aⁿ na cwiluiitquiendye, ñequio ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Naⁿ'ñeeⁿ nla'cuee'na jom, saa xuee jndā ndyee nncwando'xcoom. ²² Quia jo' tjañ'oom Pedro Jesús cwii ntyja, tooⁿ'oⁿ na matsoom nnom na ticasa'ntjomna' na nntjom na luga!. Tsoom:

—Tijoom quiaa Ty'oots'om na nntjom' na luga!. Tixoquiaaⁿ na nluii naljo'!

²³ Teiqueⁿ Jesús tsoom nnom Pedro:

—Quindyoo[!] nacañomya 'u Satanás. Ñe'catseitsa^{n!} ja. 'U
ñe'catsei'nnda' ts'ooⁿya ee ñ'oom na matsei'tiuu' jnaⁿna' cwe' cantyja na
cwila'tiuu nn'aⁿ, nchii cha'xjeⁿ na l'ue ts'om Ty'oots'om.

²⁴ Jndā chii tso Jesús ndaayâ:

—Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñē ljo'
na matseitiuu nqueⁿ. Caljoya ts'oom nawi' na matjoom meiiⁿ cueeⁿeⁿ.
Ndo' candyontyjooⁿ cantyja na mats'aa. ²⁵ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
mañequiaña na catjom ljo' na nntjom, nc'e na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya,
tsaⁿñeeⁿ nlui'n'maa'ñē. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe
cheⁿnquii chiuu nlui'n'maa'ñē, majo'to jo' nntsuuñe. ²⁶ Meiiⁿ cha'waa
tsjoomnancue cuaana' cwentaa' ts'aⁿ saa yuu waa na mateijndeina'
tsaⁿñeeⁿ ee xoc'ona' ñ'eⁿñē na ticatsuu añmaaⁿaⁿ. Ndo' ñaa nndaa
nntioml'ua ts'aⁿ na nlui'n'maa'ñē añmaaⁿaⁿ? ¿Cwaaⁿ nndaa? ²⁷ Ja na
cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncwjacañooⁿnnda'a
tsjoomnancue ñequio ángeles cwentaa' Tsotyaya. Quia ljo'
nntseit'maaⁿñena' ja cha'xjeⁿ na matseit'maaⁿñena' nquii Tsotyaya.
Ndo' nnts'aa na nnco'ñom ticwii cwii ts'aⁿ cantyjati na ñes'aa, aa na ya,
aa na tis'a. ²⁸ Ñ'oom na mayuu' matsjoo[!] ndaa[!]yo', mam'aⁿ nn'aⁿ ljooñe
na tixocwjena hasta na jndā nty'iaandaana ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee na macwjacañooⁿ na nntsa'ntjoⁿya.

Na seichuii'na' Jesús

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 ¹ Jndā teinom yom xuee, quia jo' tjañ'oom Jesús Pedro ñequio
Jacobo ñequio Juan tyjee Jacobo'ñeeⁿ. Tjachom joona cwii sjo
nandye yuu na ñenquieena. ² Xcwe na cwinty'iaana ndo' seichuii'na'
jom jo ndaana. S'aana' na jeeⁿ caxuee nnoom cha'cwijom nnom
ñe'quioom'. Ndo' seicwaqueⁿna' liaⁿaⁿ na canchii' cha'na nnty'iaa' ts'aⁿ
chom lámpara. ³ Ndo' juu xjeⁿñeeⁿ nacañom'm teitquioo'ndye we nn'aⁿ
na ñet'om teiyo, juu Moisés ñ'eⁿ Elías. Cwila'neiⁿna ñ'eⁿñē. ⁴ Quia jo' tso
Pedro nnoom:

—Ta, jeeⁿ ya nquiuyâ na m'aaⁿyâ ñjaan. Xeⁿ cjaawee' ts'om', nluii
ndyee xquie' ñjaanⁿñē, cwii cwenta' nncu', cwii cwentaa' Moisés ndo'
cwiicheⁿ cwentaa' Elías.

⁵ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Pedro ndo' jndyoquioo cwii nchquiu na jeeⁿ
canchii' caxuee juuna'. Seicataⁿna' joona ndo' teic'uaa na seineiⁿ
Ty'oots'om naquii' nchquiu'ñeeⁿ, tsoom:

—Luaña ti'Jndaaya na jeeⁿ candyá' ts'ooⁿya. Cantyja 'naa^{n!} jom
ñequii'cheⁿ mañequiaana' na neiⁿya. Candyé'yo' ñ'oom na matseineiⁿ.

⁶ Ndyee naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús, jndā na jndyena
ñ'oomwaa', ty'eta'nquiona xjeⁿ nomtyuaacheⁿ ee jeeⁿ t'maⁿ

jla'catyuendyena.⁷ Quia jo' seicandyoo'ñe Jesús nacañoomna.

Tye'nquioom'm joona, tsoom ndaana:

—Quicantyja'yo'. Talacatyuendyo'.

⁸ Jlundaandyena. Meiⁿcwii ts'aⁿ tîcanty'iaana macandâ ñenquii Jesús.

⁹ Ndo' yocheⁿ na tquiocuena sjo'ñeeⁿ, saⁿntjom Jesús joona, tsoom:

—Yocheⁿ na ndicwaⁿ wando'a, ticandu'yo' nnom meiⁿcwii ts'aⁿ 'naⁿ na nty'ia'yo' je'. Ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nnc'io ndo' nncwando'xco, quia ljo'cheⁿ wanaaⁿ na nndu'yo' cantyja na nty'iandaan'yo'.

¹⁰ Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ta'x'eenaa nnoom, jluena:

—Nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, cwit'mooⁿna na macaⁿna' na cwjee'jndyee Elías. Ñe'candyayâ ?chiuu na luua' cwit'mooⁿna?

¹¹ T'ooⁿ ndaana:

—Mayuu' na mandyocwjee'cañoom Elías, ndo' tseixmaaⁿ na nntseijndaa'ñê cha'tso, ¹² saaⁿ candyeyo' nnntsjooⁿ na jndaⁿ tyjee' Elías saaⁿ tîcalo'noⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ. L'ana cha'xjeⁿ na l'ue n'omna ñ'eⁿñê. Ndo' malaa'ti' nl'ana ñ'eⁿndyoⁿ ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.

¹³ Quia ljo'cheⁿ jla'noⁿna na seineiiⁿ ndaana cantyja 'naaⁿ' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.

Sein'maⁿ Jesús cwii tyochjoo na cwe' cwiquiooñeto

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Quia na jndaⁿ tquiennda'na yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na jndyendye, jndyotseicandyoo'ñe cwii tsaⁿs'a na m'aaⁿ Jesús. Tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom, tsoom:

¹⁵ —Ta, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿ ti'jndaaya. Ee maleiñ'oom jndyetia jom ndo' jeeⁿ cwajndii matjoom. Jndye ndii' mach'eena' na cwiquiooñê naquii' chom ndo' naquii' ndaa. ¹⁶ Ndo' jndyoñ'oⁿya jom na m'aⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' saaⁿ tileicandaaⁿ na nla'n'maⁿna jom.

¹⁷ T'oⁿ Jesús, tsoom ndaayâ:

—'O nn'aⁿ na ticalayu'ya n'om'yo', ndo' jeeⁿ tixcwe cwila'tiuu'yo', ?cwanti yo cwii macaⁿna' na nljoo'ndyoⁿ ñ'eⁿndyoⁿ na m'mooⁿtyaⁿ ndaaⁿyo'? ?Cwanti xuee cwii nndaaⁿ nntseiquii ts'ooⁿya ñ'eⁿndyoⁿ? Quioñ'om'yo' ti'chjoom'aaⁿ ñjaaⁿñê.

¹⁸ Quia jo' seitia' Jesús jndyetia'ñeeⁿ, jo' chii jluiⁿ naquii' ts'om tyochjoo. Mañoom' n'maⁿ juu.

¹⁹ Jndâ tuii na luua', quia jo' jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyoⁿ ñ'eⁿñê jluii'â cwii ntyja na ñencjooyâ ñ'eⁿñê. Ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:

—?Chiuu na jâ tîcandaaⁿ nntjeii'â jndyetia'ñeeⁿ?

²⁰ T'oⁿ Jesús ndaayâ, tsoom:

—Nc'e na ticalayu'ya n'om'yo' jo' chii tîcandaaⁿ l'a'yo'. Saaⁿ candyeyo' nnntsjooⁿ, mayuu'cheⁿ meiiⁿ na cachjoo cwilayu'ya n'om'yo'

cha'na cachjoo lqueeⁿ mostaza saa mat'maⁿ ts'iaaⁿ nndaa nl'a'yo'. Meiiⁿ waa cwii na jeeⁿ jnde'i'na' cwiwinom'yo' hasta matseijomna' cha'na cwii sjondye nquiui'yo', saa nndaa nl'a'yo'. Nnts'aana' cha'cwijom na nndu'yo' nnom sjowaa': "Quindyo' ñjaaⁿ, cja' la'ñeⁿ", ndo' nleindyooona'. Ee tjaa'naⁿ cwii na xocandaa nl'a'yo' xeⁿ na mayuu' cwilayu'ya n'om'yo'. ²¹ Saa cantyja 'naaⁿ jndyetiameiⁿ cwicalui'nc'uaa'ndyena, jo' chii macaⁿna' na catseicwejndo'ñe ts'aⁿ ndo' catseineiiⁿ nnom Ty'ooots'om cha nndaa nnts'aaⁿ.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿeⁿ

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Ndo' yocheⁿ na tyoma'nooⁿyâ ts'onda Galilea, tso Jesús ndaayâ na jom na cwiluiiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, mam'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na nñequiaa cwenta jom luee nn'aⁿ. ²³ Ndo' nla'cueel nn'aⁿ jom, saa xuee jndä ndyee nñequiaa Ty'ooots'om na nncwando'xcoom na tueeⁿeⁿ. Quia na jndyaayâ na luala', s'aana' na jeeⁿ tia nquiuyâ.

Tioomna ts'iaaⁿndaana cwentaa' wats'om t'maⁿ

²⁴ Tuee' Jesús tsjoom Capernaum ñequio jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Ndo' nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ts'iaaⁿndaaa nn'aⁿ judíos cwentaa' wats'om t'maⁿ ty'entyja'a Pedro, jluena nnoom:

—Tsaⁿ na ma'moⁿ ndaa'yo', ñaa tiquitioom s'om ts'iaaⁿnnoom cwentaa' wats'om t'maⁿ?

²⁵ T'o Pedro, matsoom:

—Quitioom ts'iaaⁿnnoom.

Tyoowiquiuu' na tuii na luala', tjaquiee' Pedro quii' w'aa. Tyuua'ti to' Jesús na matseineiiⁿ nnom Pedro. Tsoom:

—¿Chiuu m'aaⁿ ts'om' 'u, Simón? Joo nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ, ¿'ñeeⁿ matsei'tiuu' na cwiqueⁿna xjeⁿ na catioom ts'iaaⁿndaaa? ñAa nn'aⁿ w'aana oo aa nt'omcheⁿ nn'aⁿ?

²⁶ T'o Pedro nnoom, tso:

—Nt'omcheⁿ nn'aⁿ cwitioom ts'iaaⁿndaaa, saa nn'aⁿ w'aana tiquitioom. Tso Jesús nnom Pedro:

—Quia jo' naⁿ'ñeeⁿ ma'ndiina' nn'aⁿ w'aana. ²⁷ Saa meiiⁿ na ljo' cha tila'teincuu'ndye nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om, nntiooⁿya cwantí na l'ue n'omna. Jo' chii cja'cju' tsei'nchquia ndaaluee. Catscaa na nncwji'jndyee', catooⁿ'ndyu' 'ndyooyo', jo' jo' nljei' cwii tsjo'ñjeeⁿ na nleijndeina' ts'iaaⁿndaaya. Cja'ñ'oom', nñequiaa' juuna' ndaana cwentaaaya.

¿'Ñeeⁿ nnc'oom na t'maⁿñeti?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 ¹ Ndo' xjeⁿñeeⁿ jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús

squiaacañooⁿyâ jom. Ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:

—¿'Ñeeⁿ juu nnc'oom na t'maⁿñeti yuu na matsaⁿntjom Ty'oots'om?

² Quia jo' t'maⁿ Jesús cwii tyochjoo, tqueeⁿ juu xcwe quii'ntaaⁿyâ.

³ Ndo' tsoom ndaayâ:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, xeⁿ tilcwe' n'om'yo' jnaⁿ'yo' ndo' c'om'yo' cha'na yocanch'u na tiqueeⁿ n'om na nluiit'maⁿndyena, quia jo' xondaa nntsaquiee'ndyo' cantyja na matsaⁿntjom Ty'oots'om. ⁴ Cwe' jo' ts'aⁿ na maju'ñecje ndo' tical'uee'ñe na nluiit'maⁿñe, matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na tyochjoom'aaⁿ. Ndo' na ljo' cwiluiit'maⁿñê cantyja na matsaⁿntjom Ty'oots'om. ⁵ Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na neiiⁿ cwii yuchjoo cha'na tyochjoom'aaⁿ, maya neiiⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.

Quaaⁿya cwenta tical'aaya natia

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseijndo' ts'om cwii yucachjoo na cats'aa natia, tsaⁿ'ñeeⁿ yati xeⁿ cju'naⁿ jom ts'om ndaaluee na chu'tyeⁿ xtyoom'm cwii tsjo'suu t'maⁿ. ⁷ Jeeⁿ wi' cwitjoom nn'aⁿ tsjoomnancue na jndye nnom neiⁿncoo' niom na macjaachuuna' joona na cwila'tjoondyena. Saaⁿ tjaa chiuu ya ee maxjeⁿ niomna'. Saaⁿ nnt'uiiwi'naⁿ ts'aⁿ na matseijndo' ts'om x'iaaⁿ na cats'aa yuu na tia.

⁸ 'Xeⁿ na wjaan'oombna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'oots'om jnaaⁿ ts'oⁿ oo x'eⁿ, catsa' xjeⁿ joonaⁿ cha'cwijom catyjeeⁿ, catyenquieⁿ joonaⁿ cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati na nndaaⁿ nntseixmaⁿ na ticanycwii na wando' añmaaⁿ meiiⁿ cha'cwijom na ticandaaⁿndyu', nchiiti na candaⁿndyu' ndo' nncju'naⁿ 'u quiiⁿ chom na tijoom canduu'. ⁹ Ndo' xeⁿ cwe' cantyja na manty'iaⁿ wjaan'oombna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'oots'om, catsa' xjeⁿ cha'cwijom na cwjiⁿ ts'omnjom' ndo' catquieⁿ juunaⁿ cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati na nndaaⁿ nntseixmaⁿ na ticanycwii na wando' añmaaⁿ meiiⁿ cha'cwijom ñe'cwii ts'omnjom', nchiiti na we ts'omnjom' ndo' nncju'naⁿ 'u quiiⁿ chom b'io.

Cala'nooⁿa cantyja 'naaⁿ catsmaⁿ na tsuuñe

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Cal'a'yo' cwenta na tinc'om'yo' na ticueeⁿ n'om'yo' meiⁿcwii yucachjoo. Ee nndye'yo' nntsjoo jo nandye m'aⁿ ángeles na cwil'a cwenta yocanch'u. Ndo' ángeles'ñeeⁿ meiⁿnquia xjeⁿ cwila'neiⁿna nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee. ¹¹ Ee ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee jndyoo na nncwji'n'maaⁿndyo nn'aⁿ na cwitsuundye.

¹² '¿Chiuu m'aaⁿ n'om'yo'? Xeⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na m'aⁿ cwii siaⁿnto canmaⁿ ntsmeiiⁿeⁿ ndo' cwiindyje jooyo^l nntsuuñe, aa nchii n'ñeeⁿ ñequieen'aaⁿ nchoo^l qui nchoo^l ñjeeⁿ jooyo^l cjoo^l tyue^l ndo' wjaacal'ueeⁿ juu quioo^l na tsuuñe. ¹³ Ndo' xeⁿ na nljeiiⁿ juuyo^l, nnodye^lyo^l nntsjoo^l, mayuu'cheⁿ t'maⁿti nñequiaana^l na neiiⁿeⁿ cantyja 'naaⁿ catsmaⁿñeeⁿ nchiiti cantyja 'naaⁿ cha'tsondye nt'om canmaⁿ na tyootsuundye. ¹⁴ Cala'noⁿyo^l na nquii Tsotye'yo^l na m'aaⁿ cañoom'luee malaa'ti^l jeeⁿ xueeⁿ 'o. Til'ue ts'oom na nntsuundye meiⁿcwiindyje joo nn'aⁿ na tit'maⁿti cwiluiindyje.

Maty'iomna' na calat'maⁿ n'ooⁿya nc'iaaya

(Lc. 17:3)

¹⁵ 'Xeⁿ m'aaⁿ cwii x'ia^l na matseiyu^l na matsei'tjooñê njom', cwa cja'cwaⁿya^l jom. Catsei'nooⁿoⁿ yuu matseitjooñê njom' ndo' calantycwii'yo^l ñ'oom na ñe'wendyo^l. Ndo' xeⁿ na nñeeⁿ ñ'oom na matsu^l quia jo^l jnda teijnde^l x'ia^l na tco'xcwena^l jom. ¹⁶ Saa xeⁿ tiñe'cañeeⁿ ñ'oom na matsu^l quia jo^l cjaañ'eⁿ cwii oo we ts'aⁿ ñ'eⁿndyu^l cha joo naⁿñeeⁿ nndyena ñ'oom na cwi'maⁿyo^l ñ'eⁿ x'ia^l ndo' na ljo^l nquiujndaa'ndyena chiuu t'maⁿyo^l. ¹⁷ Saa xeⁿ tiñe'cañeeⁿ ñ'oom na nlue naⁿñeeⁿ quia jo^l ca'moⁿ ñ'oom'ñeeⁿ ndaa^l tmaaⁿ nn'aⁿ na macwjii'ndyo cwentaya. Ndo' xeⁿ meiⁿ ticañeeⁿ ñ'oom na nlue cha'tso naⁿñeeⁿ quia jo^l tjaa chiuu ya. Caliu'yo^l na jom cwiluiñê cha'cwijom ts'aⁿ na tyootseit'maaⁿñe Ty'ooots'om oo cha'cwijom tsaⁿco'ñom ts'iaaⁿndaa^l nn'aⁿ cwentaa' gobiernom na tia ts'aⁿñe.

¹⁸ 'Mayuu'cheⁿ nndye^lyo^l nntsjoo^l, meiⁿljo'cheⁿ na cwindu'yo^l na ticatey'iomna' na cal'a nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancueaa, ñ'oom'ñeeⁿ nntseix'iaa'ñena^l ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'ooots'om. Ndo' meiⁿljo'cheⁿ na cwindu'yo^l na wanaaⁿ na cal'a nn'aⁿ, mati nntseix'iaa'ñena^l ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'ooots'om.

¹⁹ 'Mati candy'e^lyo^l nntsjoo^l, xeⁿ wendyo^l 'o ñe'cwii m'aaⁿ n'om'yo^l ñ'oom na cwitaⁿyo^l nnom Tsotyaya Ty'ooots'om na m'aaⁿ cañoom'luee, quia jo^l nñeeⁿ ndo' nñequiaaⁿ ñ'oom na cwitaⁿyo^l. ²⁰ Ee meiⁿnquiayuucheⁿ na m'aⁿ we ndyee nn'aⁿ na cwitjomndye ñequio xueya, majo^l jo^l m'aaⁿya quii'ntaaⁿna.

²¹ Quia jo^l tjatseindyoo^lñe Pedro na m'aaⁿ Jesús. Tsoom nnom:
—Ta, cwii x'iaya na matseitjooñe nooⁿ, ¿cwanti ndii^l na macaⁿna^l na catseit'maⁿ ts'ooⁿya jom? ¿Aa nncue'ntyjo^l hasta ntquiee^l ndii^l?

²² T'o Jesús nnom:

—Ticatsjoo^l na ñe'ntquiee^l ndii^l. Matsjoo^l na catseit'maⁿ ts'om' jom ndyeen'aaⁿ nchoo^l qui ndii^l na ntquiee^l ntquiee^l. Maxjeⁿ ñequii'cheⁿ catseit'maⁿ ts'om' jom.

Moso na tiñe'catseit'maⁿ ts'om x'iaa'

²³ 'Cwe' jo' cala'no'yo' cantyja 'naaⁿ nqueⁿ na matsa'ntjoom cañoom'luee. Matseijomna' jom cha'na cwii patrom na seitioom na nntyjooⁿ mosoom'm na cho'jnaⁿ nnoom. ²⁴ Toⁿ'oⁿ na macwjeeⁿ'eⁿ cwenta ndo' tquionⁿomna cwii ts'aⁿ na chujnaⁿ jndye meiⁿyom s'om.

²⁵ Quia na nty'iaa' patrom'ñeeⁿ na meiⁿcwii tsjo'ñjeeⁿ tícandaaⁿ nntiom mosoom'm, quia jo' sa'ntjoom na nleil'uañe tsaⁿ'ñeeⁿ na nncjaaquiee'ñee na nndi'ntjomtyeⁿ, ndo' mati scuu' tsaⁿ'ñeeⁿ ñequio ndana ñequio cha'tso 'naaⁿna, cha nnc'ioo'ñee na chujnaⁿ. ²⁶ Quia jo' moso'ñeeⁿ tcoom'm xtyeeⁿ nnom patrom 'naaⁿaⁿ, t'maⁿ ty'oo s'aa nnom tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom: "Ta, macaⁿa ñ'omt'maⁿ ts'om njom' na nncwindo'ya' ndo' nntiooⁿñ'aⁿ na chojnaⁿ njom'." ²⁷ Quia jo' patrom'ñeeⁿ ty'oom na wi' ts'oom mosoom'm. Seit'maⁿ ts'oom juu cha'waa na chujnaⁿ ndo' seicandyaañe juu. ²⁸ Tyoowiquiuu' na jlui' moso'ñeeⁿ naquii' w'aa ndo' tjomñê cwii x'iaaⁿaⁿ na matyjemosoñê. Chujnaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom cwii siaⁿnto s'om. Ndo' seicjaa l'ooⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ, tyonchjeeⁿ xtyo!. Tsoom nnom: "Catiom' na chujnaⁿ nooⁿ." ²⁹ Ndo' tco' x'iaaⁿaⁿ xtye jo nnoom. S'aa ty'oo nnoom, tso: "Macaⁿa ñ'omt'maⁿ ts'om njom' na nncwindo'ya' ndo' nntiooⁿ na chojnaⁿ njom'." ³⁰ Saa jom tícwinom'm, matjaqueeⁿ ñ'oom. Tjoom'm tsaⁿ'ñeeⁿ w'aancjo hasta na nntiom na chujnaⁿ nnoom. ³¹ Ndo' ntyjemosondyena, quia na nty'iaana na luala' s'aaⁿ, jeeⁿ t'maⁿ sei'ndaa'na' nquiuna. Ty'entyjaa'na patrom 'naaⁿna ndo' jluena cha'tso na jnda tuii. ³² Quia jo' patrom'ñeeⁿ tqueeⁿ'ñê mosoom'm, tsoom nnom: "Cwa jeeⁿ ndya' wi'ndyu', 'u mosoya. Ja jnda seit'maⁿ ts'ooⁿya cha'tso na chujnaⁿ ee na jeeⁿ seinty'iaa'ndyu' nooⁿ. ³³ Ndo' mati 'u matsona' na c'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ t'ooⁿ na wi' ts'ooⁿ ñ'eⁿndyu' 'u."

³⁴ Quia jo' jeeⁿ t'maⁿ seiw'ii patrom'ñeeⁿ. Tqueeⁿ ñ'oom na catuee'na mosoom'm w'aancjo na cata'wi'na juu hasta na nntiomñ'eⁿ cha'waati na chujnaⁿ nnoom.

³⁵ Seicanda Jesús ñ'oom tjañoom'meiⁿ. Tsoom:

—Maluaa' nnts'aa Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee ñ'eⁿndyo' 'o, xeⁿ nchii na xcwee' n'om'yo' nla't'maⁿ n'om'yo' nc'iaa'yo' na cwila'tjoondye ndaa'yo'.

Ticatsona' na nntyuii' ljeii na toco ts'aⁿ

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 ¹ Jnda jnda seineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ', quia jo' jlueeⁿ'eⁿ ts'ondaaa Galilea, tjaanⁿ ts'ondaaa Judea, xndyaa' jndaa Jordán.

² Jndyendye nn'aⁿ ty'entyjo naxeeⁿ'eⁿ. Ndo' sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii jo' jo'.

³ Quia jo' jla'candyoo'ndye nn'aⁿ fariseos na m'aaⁿ na ñecal'ana xjeⁿ jom. Ta'x'eenaa nnoom:

—¿Aa wanaaⁿ na nntseityuii[!] ts'aⁿ ljeii na tocoom ñ'eⁿ scoom'm nc'e meiⁿnquia na seitjooñe tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom?

⁴ T'o Jesús ndaaña:

—Cwaⁿti jndaⁿ jla'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ! Ty'oots'om na matseineiⁿna' chiuu toⁿjñeeⁿ na tqeeeⁿ cha'tso. Matsona!: "S'aaⁿ tsaⁿs'a ñ'eⁿ tsaⁿscu." ⁵ Mati matso ljeii'ñeeⁿ: "Macwe' jo' n'ndii tsaⁿs'a tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿndo' nnc'oomtyeeⁿ ñ'eⁿ scoom'm. Wendy naⁿ'ñeeⁿ ñe'cwii sei' nla'xmaⁿna."

⁶ Jo' chii tacala'xmaⁿna na we ts'aⁿ. Ndo' nc'e na lcaa' seijndaa'ñe Ty'oots'om, jo chii ticatsona' na cwe' ts'aⁿ nntseityuii[!] cantyja na m'aⁿna.

⁷ Ndo' ta'x'eena nnoom:

—Quia jo' ñchiuu na saⁿntjom Moisés na wanaaⁿ na nntyuii[!] ljeii 'naaⁿ! ts'aⁿ ñ'eⁿ scoom'm, jndaⁿ jo' ya na ca'ñeeⁿ juu?

⁸ T'ooⁿ ndaaⁿ naⁿ'ñeeⁿ:

—Nc'e na 'o jeeⁿ quie' n'om'yo', jo' chii tquiaa Moisés na wanaaⁿ na nntyuii[!] ljeii 'naaⁿ'yo' ñ'eⁿ lcuu'yo'. Saaⁿ nchii laa'ti' teijndaa' najndyee. ⁹ Ja matsjooⁿ ndaaⁿ'yo', juu tsaⁿs'a na nntseityuii[!] ljeii na toco ñ'eⁿ scuu'ndo' nncoco ñ'eⁿ cwiicheⁿ yuscu, matsona' na cwe' m'aaⁿya ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ. Wanaaⁿ na nntseityueeⁿeⁿ ljeii 'naaⁿaⁿ ñ'eⁿ scoom'm xeⁿ na m'aaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncoco ñ'eⁿ cwii yuscu na jndaⁿ tyuii[!] ljeii 'naaⁿ! ñ'eⁿ saa', tsaⁿ'ñeeⁿ matseijndaa'ñena' na cwe' m'aaⁿyaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ.

¹⁰ Jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyôⁿ ñ'eⁿ Jesús l'uuyâ nnoom:

—Xeⁿ lcaa' waa na nntseityeⁿna' ts'aⁿ ñ'eⁿ scoom'm, quia jo' yati na tincoco ts'aⁿ.

¹¹ Tso Jesús ndaaayâ:

—Ticha'tsondye nn'aⁿ nndaqⁿ nla'candanaⁿ ñ'oomwaa'. Cwe' ñejndaa'nn'aⁿ na nndaqⁿ nla'candaⁿ nc'e na jndaⁿ tquiaa Ty'oots'om na ljo'. ¹² Ee m'aⁿ nn'aⁿ na ticunco nc'e maxjeⁿ tuiindyena na titjoondyena yuscu, ndo' nt'omcheⁿ ticunco nc'e na tuii nasei joona cha titjoondyena yuscu. Saaⁿ m'aⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwila'jndaa'ndye cheⁿnquiaa na ticunco ee ñe'candyⁿntjomna nnom Ty'oots'om na m'aaⁿ cañoom'luee. 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'noⁿ ndo' nndaqⁿ nntseicandaⁿ ñ'oomwaa', catseicanaaⁿ.

Matio'naaⁿñe Jesús yonch'u

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Tquiocho nn'aⁿ yonch'u na m'aaⁿ Jesús na nntioom ts'ooⁿ nacjoona ndo' na nntseineiiⁿ nnom Ty'oots'om cantyja 'naaⁿna. Saaⁿ jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyôⁿ ñ'eⁿñê jla'tiaa'â nn'aⁿ na tquiocho yonch'u'ñeeⁿ. ¹⁴ Quia jo' tso Jesús:

—Ca'ndye'yo' na quiontyja'a' yonch'u ja. Tilantycwi'yo' joona, ee matseijomna' joona cha'na nn'aⁿ na cwiñe'quiandye na matsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'om.

¹⁵ Ndo' tioom l'ooⁿ nacjoo yonch'u'ñeeⁿ, jnda chii jlueeⁿeⁿ jo' jo'.

Matseineiⁿ tsaⁿtya ñ'eⁿ Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Cwiicheⁿ xuee jndyotseicandyoo'ñe cwii ts'aⁿ na titquieeñe na m'aaⁿ Jesús. Tax'ee tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—U Maestro na ya ts'aⁿndyu', ¿aa waa cwii nnom na yati na tseixmaⁿya na cats'aa cha nnco'ñoⁿ na ticantrycwii na wando'a?

¹⁷ T'o Jesús nnom:

—¿Chiuu na matsu' na ya ts'aⁿndyo ja? Tja'a 'ñeeⁿ c'oom na jeeⁿ ya ts'aⁿ'ñe macanda^a nquii Ty'oots'om. Saa 'u je', xeⁿ ñe'cja'quiee'ndyu' cantyja na ticantrycwii na wando' macaⁿna' na catseicanda' chiuu t'maⁿ ljeii na matsa'ntjomna' na tqueⁿ Ty'oots'om.

¹⁸ Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—¿Cwaaⁿ ljeii?

T'o Jesús nnom, tsoom:

—Tintseicue' ts'aⁿ. Tinc'om'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ. Tinch'uee' 'naaⁿ ts'aⁿ. Tintseineiⁿ cantu nacjoo' ts'aⁿ. ¹⁹ Catseit'maaⁿndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo'. Ndo' c'oom' na wi' ts'om' nc'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'.

²⁰ Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—Cha'tso ñ'oommeiⁿ matseicandaya xjeⁿ na cachjoondyochaⁿ. ¿Aa waa na matseitjootina' ja na cats'aa?

²¹ T'o Jesús nnom, tsoom:

—Xeⁿ 'u ñe'catseicanda'ñ'eⁿ', quia jo' cja', cajndaa' cha'tso 'naⁿ na niom. Quiaa' s'om'ñeeⁿ nda^a ndyeñeeⁿ quia jo' nnc'oom' na tyandyu' cañoom'luee. Ndo' candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaaⁿ na mats'aa.

²² Jnda na jndii tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oommeiⁿ', mana tjaaⁿ na chjoo' ts'oom ee jeeⁿ ndya' tyañê.

²³ Quia jo' tso Jesús nda^a jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê:

—Nndye'yo' nntsjoo na mayuu'cheⁿ jeeⁿ jnde*i*'na' ncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'oots'om jom. ²⁴ Mati matsjoootya^a nda^ayo', jnde*i*'tina' na nncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'oots'om jom, nchiiti na nncwicandii'ñe quioo' camello tsue' x'ee tsei'nchquia.

²⁵ Quia na jndyaayâ ñ'oomwaa', jeeⁿ seiñ'eeⁿna' jâ. Tyotax'aayâ nda^a ntyjaayâ, l'uuyâ:

—¿Quia jo' 'ñeeⁿ ts'aⁿ nnda^a nlui'n'maaⁿñe?

²⁶ Nty'iaa' Jesús nda^ayâ, tsoom:

—Tijoom candaa nncwji'n'maaⁿñe cheⁿnquii ts'aⁿ. Saa Ty'oots'om cha'tso nnda^a nnts'aaⁿ.

²⁷ Ndo' tso Pedro nnoom:

—Ta, canty'ia', jâ jnda 'ndyaayâ cha'tso cha nndaa nla'jomndyô ñequio ts'iaaⁿ 'naⁿ!. ¿Aa waa naya 'naaⁿyâ?

²⁸ T'o Jesús ndaayâ, tsoom:

—Nndye'yo' nntsjoo, mayuu'cheⁿ quia na nncue'ntyjo xjeⁿ na nncuaaxco tsjoomnancue, mati ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncjocajmaⁿya ndio 'naⁿya yuu na nntseit'maaⁿñena' ja. Ndo' 'o na jnda macwila'jomndyo' ñ'eⁿndyo mati maniom canchoo'we ndio 'naⁿyo' na nntsaacwindyuaandyo' na nntu'xeⁿyo' canchoo'we ntmaaⁿ nn'aⁿ ntseinda Israel. ²⁹ Ndo' ticwii cwii ts'aⁿ na jnda 'ndii waa' oo ti'nquio oo ndyencjo oo tsotye oo tsondyee oo scuu' oo ntseinda oo ndyuua' nc'e na jnda jndyoquiee'ñe cantyja 'naⁿya, tsaⁿñeeⁿ cwii siaⁿnto ndii' nnco'ñoom na nleinoom cantyja na jnda 'ñeeⁿ. Ndo' nnaaⁿaⁿ na ticanycwii na wanoom'm. ³⁰ Ee majndye nn'aⁿ m'aⁿ je' na cwila'tiuu nquiee na t'maⁿ cwiluiindye, saa nncue'ntyjo na mancju'cjena' joona. Ndo' jndye nn'aⁿ m'aⁿ je' na maju'cjena' joona, saa ndanquia nntseiwendyena' joona.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ naⁿntjom

20

¹ Seineiⁿti Jesús ñ'oom tjañoom', tsoom:

—Juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om cañoom'luee, matseijomna' juuna' cha'na cwii patrom na waa ntjoom!. Cwitsjoom tjacal'ue patrom'ñeeⁿ naⁿntjom na nnc'ooquie' ts'iaaⁿ 'naaⁿaⁿ. ² T'maⁿna ñ'eⁿ naⁿntjom 'naaⁿaⁿ na nnto'ñoomna cwii denario na cwii xuee cha'xjeⁿ cwita'ntjom nn'aⁿ. Jnda chii jñoom joona na waa ntjoom'm.

³ Cha'na ñjeeⁿ na cwitsjoom tjaaⁿ xcwe quii' tsjoom, jo' jo' ljeiiⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwe' mandi'. ⁴ Tsoom ndaana: "Cwa catsa'yo' na waa ntjom 'naⁿya na nl'aⁿyo' ts'iaaⁿ. Ja nntioml'uaya 'o cha'xjeⁿ na matsona!." Mana ty'e naⁿñeeⁿ. ⁵ Cha'na quiajmeiⁿ matjannda' patrom'ñeeⁿ quii' tsjoom. Ljeiiⁿ nt'omcheⁿ naⁿntjom. Ndo' majoⁿti s'aaⁿ cha'na ndyee na matmaaⁿ. ⁶ Manncuee' na 'om na matmaaⁿ, tjannaaⁿaⁿ quii' tsjoom. Mañoomcheⁿ na ljeiiⁿ na cwe' m'aⁿcheⁿ. Tsoom ndaana: "¿Chiuu na meiiⁿchaa' xuee ñjaaⁿ m'aⁿyo' na tjaa ts'iaaⁿ cwil'aⁿyo'?"

⁷ Jluena nnoom: "Mayuu', ee tjaa 'ñeeⁿ cotsaⁿntjom jâ." Tsoom ndaana: "Cwa catsa'yo', nl'aⁿyo' ts'iaaⁿ 'naⁿya na waa ntjoomya. Ja nntioml'uaya 'o cha'xjeⁿ na matsona!." Ndo' mati ty'e naⁿñeeⁿ. ⁸ Quia na jnda tmaaⁿcue tso patrom nnom moso tquiee 'naaⁿaⁿ: "Cwaⁿ naⁿntjomm'aⁿ ndo' catiom'l'ua' joona. Cato'jndyee' ñequio joo nn'aⁿ na ty'equie' na macanda. Tcuu cjaana' hasta nncuee'cañoomna' nn'aⁿ na ty'equie'jndyee." ⁹ Quia jo' tquiontyjaⁿ nn'aⁿ na ty'equie' ts'iaaⁿ cha'na 'om na matmaaⁿ. Ticwii cwii joona to'ñoomna cwii denario cha'xjeⁿ na nncwantjom ts'aⁿ na cwii xuee. ¹⁰ Ndo' quia tuee'cañoomna' nn'aⁿ na ty'equie'jndyee ts'iaaⁿ, jla'tiuuna na joona jndyetti nnta'ntjomna. Saa

mati ticwiindyé joona to'ñoomna cwii denario.¹¹ Jndá na to'ñoomna s'om'ñeeⁿ to'na na tyola'ncjoo'ndyena nacjoo' patrom 'naaⁿna.¹² Jluena: "Joo na'm'aⁿ na ty'equie'na ts'iaaⁿ na macanda, ñecwii hora l'ana ts'iaaⁿ, saa 'u ñe'cwii xjeⁿ mache' ñ'eⁿndye joona cha'xjeⁿ ñ'eⁿndyô jâ. Ndo' jâ tyolajndaayâ meiiⁿchaa' xuee, tyolaquii n'ooⁿyâ meiiⁿ jeeⁿ jmeiⁿ nquiuyâ."¹³ T'o patrom nnom cwii joo naⁿ'ñeeⁿ, tsoom: "'U re, tjaa'naⁿ na seitjoondyo njom'. ¿Aa nchii t'maaⁿya ñ'eⁿndyu' na cwii denario nncwantjom' cha'xjeⁿ quita'ntjom nn'aⁿ?¹⁴ Co'ñom' s'om 'naⁿ', cja'to' wa!. Nnco ntyjii xeⁿ ljo'yu nntioml'uaya 'u ñequio cwiicheⁿ tsaⁿm'aaⁿ na teinioom' tjaquiee' ts'iaaⁿ.¹⁵ ¿Aa ticatseitiuu' na wanaaⁿ na nnts'aa cha'xjeⁿ na l'ue ts'ooⁿ ñequio s'om 'naⁿya? ¿Aa matsei'candyá' ts'om' s'om na ja titseintycwi'a?"¹⁶ Jo' chii lcaa ñe'ca'moⁿ ñ'oom tjañoom'waa!. Nn'aⁿ na ticala'tiuu na t'maⁿ cwiluiindyé ljo'yu nntseit'maaⁿ'ñe Ty'oots'om joona cha'xjeⁿ matseit'maaⁿ'ñe nt'omcheⁿ. Ndo' nn'aⁿ na cwila'tiuu nquiee na t'maⁿ cwiluiindyé, quia nleitquioo' na ljo'yu la'xmaⁿna jo nnom Ty'oots'om ñequio meiⁿnquia nn'aⁿ.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿeⁿ

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Yocheⁿ na njom Jesús nato na wjaⁿ Jerusalén, tjachom jâ na canchoo'wendyô cwii ntyja na ñencjooyâ. Tsoom ndaayâ:

¹⁸ —Queⁿ'yo' cwenta, je' tsawaaya Jerusalén. Ndo' ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, jo' jo' ñnequiaaa ts'aⁿ cwenta ja luee ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Naⁿ'ñeeⁿ nl'ana na nnt'uiityeⁿna' ja na nnc'iо.¹⁹ Nñe'quiana cwenta ja luee nn'aⁿ na nchii judíos na nla'jnaaⁿ naⁿ'ñeeⁿ ja. Nntja'a na ja ndo' nnty'ioomna ja ts'oom'naaⁿ na nnc'iо, saa xuee jndá ndyee nncwando'xco.

Tsondyee Jacobo ñ'eⁿ Juan tcaaⁿ cwii naya

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Scuu' Zebedeo ñequio ntseinaaⁿ Jacobo ñ'eⁿ Juan tquiola'candyoo'ndyena na m'aaⁿ Jesús. Tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom na tcaaⁿ cwii naya.²¹ Tso Jesús nnom:

—¿Ljo' l'ue ts'om'?

T'o yuscu'ñeeⁿ nnom, tsoom:

—Quia na nncue'ntyjo na nntsa'ntjom', quiaa' ñ'om' na we ntseindaaya nmeiiⁿ nluiit'maⁿndyena ñ'eⁿndyu'. Cwii joona nnc'oom ts'oⁿ ntyjaya ndo' cwiicheⁿ nnc'oom ts'oⁿ ntyjatymaaⁿ.

²² Saa t'o Jesús ndaa we naⁿ'ñeeⁿ, tsoom:

—O ticala'noⁿ'yo' ljo' cwitaⁿ'yo'. Juu nawi' na nncwinooⁿ, ¿aa nndaa nnaⁿndyo'? Ndo' ¿aa nndaa nljoya n'om'yo' na nncwje'yo' cha'xjeⁿ na jndá ljoya ts'ooⁿ na nnc'iо?

T'oona nnoom, jluena:

—Nndaa.

²³ Jom tsoom ndaana:

—Mayuu' juu nawi' na nncwinooⁿya, nncwinom'yo'. Ndo' cha'xjeⁿ na cwiljoya ts'ooⁿ na nnc'i^o mati macaⁿna' na caljoya n'om'yo' na nla'cwjee nn'aⁿ 'o. Saa titseixmaⁿya na nntseijndaa'ndyo 'ñeeⁿ juu nncwacatyeeⁿ ntyja'a ntyjaya oo ntyjatymaaⁿ!. Nquii Tsotyaya nñequiaaⁿ naya'ñeeⁿ ndaa^a joo nn'aⁿ na jndaa^a seijndaa'ñê na nnto'ñoom juuna'!

²⁴ Ndo' cwiicheⁿ quindyo^o jâ na cwila'jomndyo^o ñ'eⁿ Jesús, quia na jndyaayâ ñ'oom na tcaⁿ yuscu'ñeeⁿ, jeeⁿ tyola'wjaa^a nacjoo we nn'aⁿyâ naⁿñeeⁿ. ²⁵ Ndo' naljo', tqeeeⁿ Jesús cha'tsondyo^o na m'aaⁿ. Tsoom ndaayâ:

—'O manquiu'yo' na nquiee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye cwii cwii ndyuuaa cwila's'andyena ndaa nn'aⁿ na cwitsaⁿtjomna. Ndo' nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndye cwiqueⁿna xjeⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ nacje 'naaⁿna. ²⁶ Saa quii'ntaaⁿ 'o ticatsona' na luala' nl'a'yo'. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na ntyja'aⁿ ts'om na nnc'oom na t'maⁿñee naquii' ntaaⁿyo', tsaⁿñeeⁿ matsona' na catseixmaaⁿ ts'aⁿ na mandi'ntjom ndaa nc'iaa'. ²⁷ Ndo' 'ñeeⁿ cwiindyo^o 'o na maqueⁿ ts'om na nlco'nnomna' juu jo ndaa^ayo', tsaⁿñeeⁿ matsona' na c'oom cha'cwijom moso 'naⁿyo'. ²⁸ Maluaa' na jndyoo ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Jndyoo na nndi'ntjoⁿya ndaa nn'aⁿ nchii na nndye'ntjom nn'aⁿ nooⁿ. Ndo' jndyoo na nñequiaandyo na c'io^o na nntiooⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye, cha nndyaandyena na nnt'uii jnaaⁿna joona.

Sein'maⁿ Jesús we tsaⁿnchjaaⁿ

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Quia na saacaluii'â naquii' tsjoom Jericó, tquiontyjo^o cwii tmaaⁿ nn'aⁿ naxeⁿ Jesús. ³⁰ Jo' jo' 'ndyoo nato meindyuaandye we naⁿnchjaaⁿ. Quia na jndyena ñ'oom na juu Jesús mawinoom jo' jo', jla'xuaana, jluena:

—'U Ta, na cwiluiindyu' jndacantyjo David, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndyô^o jâ.

³¹ Saa nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo' jla'tia'na naⁿnchjaaⁿñeeⁿ. Ñe'cala'cheⁿna naⁿñeeⁿ, saa^a yacheⁿ jndeii tyola'xuaa, jlue:

—'U Ta, na cwiluiindyu' jndacantyjo David, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndyô^o jâ.

³² Tjameintyjee' Jesús, t'maaⁿ naⁿñeeⁿ. Tsoom ndaana:

—¿Ljo' l'ue n'om'yo' na nnts'aaya 'o?

³³ T'oo^o naⁿnchjaaⁿñeeⁿ nnoom, jluena:

—Jeeⁿ 'u ta, toom cweⁿ nndaa^a nnty'iaayâ.

³⁴ Quia jo' Jesús ty'oom na wi' ts'oom joona. Tyeⁿnquioom'm lua'ndaana. Mañoom' teitquioona. Ty'entyjona naxeeⁿeⁿ.

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 ¹ Quia na jndā teindyoo'â Jerusalén, na nndyoo' ta na jndyu Olivos, squiaayâ tsjoom Betfagé. Jñom Jesús we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ² Tsoom ndaana:

—Catsaquier'yo' tsjoom chjoo ndyeyu jo ndaa'yo'. Jo' jo' mantyja nliu'yo' cwii snomxquie na ñjomyo', mati ñ'eⁿ jndayo'. Calacana'yo', quiocho'yo' jooyo' na m'aaⁿya ñjaanⁿ. ³ Ndo' xeⁿ nncwax'ee ts'aⁿ ndyue'yo' chiuu na cwitsacho'yo' quioo' ntsmeii'n'eⁿ, luua candu'yo' nnoom: "Nqui Ta tjooñê jooyo'." Quia jo' mañoom' nñequiaa ts'aⁿ na nquiocho'yo' jooyo'.

⁴ Luua' tuii cha catseicandaa'ñena' ñ'oom na seineiⁿ profeta, luua seiljeiⁿ:

⁵ Candu'yo' ndaa nn'aⁿ tsjoom Sión:

"Queⁿ'yo' cwenta macwjee'cañoom nquii rey na cwiluiñē na matsa'ntjom 'o,

ticatseit'maaⁿñē cheⁿnqueⁿ, ee cwe' snom wa'ljoom.

Snom chjoo, quioo' na maxjeⁿ ts'iaaⁿ na nnchuu xuu."

⁶ Quia jo' we naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús, ty'ena, l'ana cha'xjeⁿ ñ'oom na tsoom ndaana. ⁷ Tquie'ñ'omna snomxquie'ñeeⁿ ñequio jndayo'. Ndo' tioona liaana nanqueⁿ quioo'ñeeⁿ, chii tjawa'ljoom.

⁸ Jndyendye nn'aⁿ ty'eñ'eeⁿna ñ'eⁿ Jesús. Nt'om naⁿñeeⁿ tyola'n'meiiⁿna liaana ts'om nato yuu na wjaⁿ. Ndo' nt'om nn'aⁿ tyotyje luee n'oom, tsa'na joona' ts'om nato. ⁹ Nn'aⁿ na 'oojndyee ñequio nn'aⁿ na 'oontyjo to'na tyola'xuaana, tyoluena:

—Matseit'maaⁿñena' nquii rey na cwiluiñē jndacantyjo David. Matio'naaⁿñena' nqueⁿ na macwjee'cañoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ Ta Ty'ooots'om. Matseit'maaⁿñena' jom nandye cañoom'luee.

¹⁰ Quia na tjaquiee' Jesús Jerusalén jeeⁿ t'maⁿ seits'eiina' naquii' n'om cha'tsondye nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Tyoluena ndaa nc'iaana:

—¿'Ñeeⁿ ts'aⁿ tsaⁿm'aaⁿ?

¹¹ T'oo nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê, jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ jñoom Jesús. Cwiluiñē profeta na jnaaⁿ tsjoom Nazaret ts'ondaa Galilea.

Macwji' Jesús nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Tjaquiee' Jesús wats'om t'maⁿ, jleintyjooⁿ cha'tso nn'aⁿ na cwindaanⁿ na cwila'jndā 'naⁿ jo' jo'. Seicantqueeⁿ meiⁿsa 'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'jndyoondye s'om ndo' majo'ti s'aaⁿ ñequio ntsulaⁿ 'naaⁿ nn'aⁿ na cwindaanⁿ cantu'. ¹³ Tsoom ndaa naⁿñeeⁿ:

—Waa ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na matsona': “W'aya jndyuna' w'aa yuu na cwila'neiⁿ nn'aⁿ nnom Ty'oots'om”, saa 'o cwil'a'yo' juuna' cha'cwijom tsue'tsjo' yuu na cwicatoo'ndye naⁿcanty'ue.

¹⁴ Ndo' naⁿnchjaaⁿ ñ'eeⁿ nn'aⁿ na tileic'ooca', tquie'cañomna wats'om t'maⁿ na m'aaⁿ Jesús. Sein'maaⁿ joona. ¹⁵ Saa ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés nty'iaana ts'iaaⁿ t'maⁿ na matsein'maaⁿ nn'aⁿ. Ndo' mati tyondyena na tyolaxuaa yocanch'u na tyolue: “Matseit'maaⁿñena' nquii rey na cwiluiiñe jndacantyjo David.” Quia jo' t'maⁿ jla'wjee naⁿñeeⁿ jom. ¹⁶ Jluena nnoom:

—¿Aa ticandi' ljo' cwilue yocanch'um'aⁿ?

T'o Jesús ndaana, tsoom:

—Mandiiya. Ndo' 'o, aa tijoom ñejla'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na matsona':

'U jndaⁿ seijndaa'ndyu' na yonch'u ñequio yo'ndaa na ndicwaⁿ cwintei'

joona nla't'maaⁿndyena ja ñequio na xcwee' n'omna.

¹⁷ Mana 'ndii Jesús joona, jlueeⁿeⁿ tsjoom Jerusalén, tjaaⁿ tsjoom chjoo Betania. Jo' jo' ljoo'ñê natsjom.

Tju' Jesús ñ'oomwi' nacjoo' ts'oom higuera

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Teincoo cwiicheⁿ xuee wjaalcweeⁿeⁿ tsjoom Jerusalén. Jndyo na ñejnoom'm. ¹⁹ Nty'iaaⁿaⁿ cwii ts'oom higuera na meintyjee' 'ndyoo nato. Tjatseicandyoo'ñê saa ljeiiⁿ na meiⁿcwii ta higo tjaan na cantyja, macandaⁿ tsco na ntyjoo. Tso Jesús nacjoo' ts'oom'ñeeⁿ:

—Tajom xuee cwii nntsa'nnda' ta.

Mañoom' tjacaaⁿ ts'oom higuera'ñeeⁿ. ²⁰ Ndo' jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús, quia na nty'iaayâ na tuii na luala', jeeⁿ tjawee' n'ooⁿyâ. Tax'aayâ nnoom:

—¿Chiuu waayuu na mañoom' tjacaaⁿ ts'oom higuerawaa'?

²¹ T'o Jesús ndaayâ, tsoom:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, xeⁿ na cwilayu'ya n'om'yo' ndo' tic'om'yo' na we waa na cwila'tiuu'yo', nndaaⁿ nl'a'yo' cha'na s'aaya ñ'eⁿ ts'oom higuerawaa'. Ndo' nchii macandaⁿ jo' saa meiⁿnquia na nquiu'yo' na jeeⁿ jnde'i'na' nndaaⁿ nl'a'yo'. Nnts'aana' cha'cwijom na nndu'yo' nnom sjowaa': “Quindyo' ñjaaⁿ. Cju'na' 'u ts'om ndaaluee,” maxjeⁿ nndaaⁿ nnaⁿndyo!. Meiiⁿ waa cwii na jeeⁿ jnde'i'na' na cwiwinom'yo', hasta matseijomna' cha'na cwii swo t'maⁿ nquiu'yo' saa nndaaⁿ nnaⁿndyo' ñ'eⁿ juuna'. ²² Ee cha'tso na cwitaⁿyo' na cwilaneiⁿyo' nnom Ty'oots'om, xeⁿ tyeⁿ cwilayu'yo', maxjeⁿ nnto'ñoom'yo' cha'xjeⁿ na cwitaⁿyo'.

Waa najndeii na matseixmaⁿ Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Tjaquiee'nnda' Jesús wats'om t'maⁿ. Yocheⁿ na ma'mooⁿ ndaa nn'aⁿ jo' jo', ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye jo ndaa nn'aⁿ judíos tquiontyja'a na jom. Ta'x'eña nnoom, jluena:

—¿'Neeⁿ najndeii ñ'eⁿ na mache' na nmeiiⁿ? Ndo' ¿'ñeeⁿ juu tquiaa na matsei'xmaⁿ najndu?

²⁴ T'o Jesús ndaa naⁿ'ñeeⁿ, tsoom:

—Mati ja nncwax'aya cwii ñ'oom ndaa'yo'. Xeⁿ nnt'o'yo' juuna' quia jo' mati ja nntsjoo ndaa'yo' 'ñeeⁿ juu tquiaa najndo na nmeiiⁿ mats'aa.

²⁵ Quia jo' tax'eeⁿ ndaana, tsoom:

—Na tyotseits'oomñe Juan nn'aⁿ, ¿yuu jnaⁿ najndeii na tyotseixmaaⁿ? ¿Aa na m'aaⁿ Ty'oots'om jnaⁿna' oo aa nn'aⁿ jlue na ljo' cats'aaⁿ?

Quia jo' to'na, tyo'maⁿ cheⁿnquieena ñ'eⁿ nc'iaana, tyoluena:

—Jeeⁿ sa ¿chiuu nnt'oooyoo na luga' mawax'eeⁿ? Ee xeⁿ nl'uuya na jnaⁿna' cantyja 'naaⁿ Ty'oots'om, quia jo' majo'to nntsoom ndaaya: “¿Chiuu na ticalayu'yo' ñ'oom na tso Juan?” ²⁶ Saa xeⁿ nl'uuya na jnaⁿna' cwe' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ, nndaa nlco'wi'na' jaa nl'a nn'aⁿ na jndyendye, ee cha'tsondye joona cwila'yu'na na Juan cwiluiñê ts'aⁿ na tyoñequiaa ñ'oom' Ty'oots'om.

²⁷ Jo' chii t'oona nnom Jesús, jluena:

—Jeeⁿ ticaliuuyâ.

Tso Jesús ndaana:

—Aa ya, mati ja xocatsjoo ndaa'yo' yuu jnaⁿ najndeii na matseixmaⁿya na s'aaya nmeiiⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ we ntseinda ts'aⁿ

²⁸ Quia jo' tsoti Jesús ndaa naⁿ'ñeeⁿ:

—C'oom' n'om'yo' cantyja 'naaⁿ ñ'oomwaa na tjañoom' na manntsjoo. T'oom cwii ts'aⁿ. Tyom'aⁿ we ntseinaaⁿ yonom. Tjantyjaan'aⁿ ts'aⁿ na tuiiñejndyee, tsoom nnom: “U re jndaya, cja' je' catsa' ts'iaaⁿ na waa ntjoomya.” ²⁹ T'o tsaⁿ'ñeeⁿ, “Ja, ta, maxjeⁿ ticjo.” Saa jnda je' seichuii'na' na seituu, tja tjacats'aa ts'iaaⁿ. ³⁰ Jnda chii tjantyjaan'aⁿ cwiicheⁿ jnaaⁿ. Majo'ti tsoom nnom tsaⁿ na jndaa we. T'o tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom: “Aa ya, ta, joya.” Saa tícjaa. ³¹ Ndo' tax'ee Jesús, tsoom:

—Candu'yo' je', ¿Cwaaⁿ cwii na wendye joona s'aa yuu na l'ue ts'om tsotyena?

Jlue naⁿ'ñeeⁿ:

—Juu jnaaⁿ na tjantyjaajñeeⁿ.

Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, na nquiee naⁿcwito'ñoom s'om ndo' mati lculja'a tyuaa'ti nñe'quiandyena na nntsa'ntjom Ty'oots'om naquii'

n'omna, nchiiti 'o. ³² Ee tyjee'cañoom Juan quii'ntaaⁿ'yo' na tvoñequiaaⁿ ñ'oom cantyja na maty'iomyana' saa 'o maxjeⁿ tîcalal'yu'yo' ñ'oom na tvoñequiaaⁿ. Nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ñequio lculja', joona jla'yu'na ñ'oom na tvoñequiaaⁿ. 'O tqueⁿ'yo' cwenta na ljo' saa chaa' l'uu lcwe' n'om'yo' na nlayu'yo' ñ'oom na tjei'yuu'ñê.

Nn'aⁿ na tyol'a cwenta l'oontjom

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Candy'e'yo' je' cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom': Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na t'maⁿ ndyuaa' niom. Tcoom'm l'oo uva. S'aaⁿ tiom ndiocheⁿ. S'aaⁿ peila na nnc'oocue ndaa na jnda 'ndiindyena tauva. Mati s'aaⁿ cwii tatsiaⁿndye na nljo ts'aⁿ na nnts'aa cwenta ntjom'ñeeⁿ. Jnda chii tioom cwenta ntjom'ñeeⁿ luee nn'aⁿ na nl'ayana ts'iaaⁿ. Quia na ncue' taa' ntjom, nnco'ñoom na tseixmaⁿna' cwentaaⁿaⁿ. Jnda na seijndaa'ñê cha'tso nmeiⁿ', tjaaⁿ cwiicheⁿ ndyuaa. ³⁴ Ndo' quia tue'ntyjo xjeⁿ na jnda tquie ta, jñoom mosoom'm na m'aⁿ naⁿñeeⁿ na c'oocachona ta na tantjom tyuaaⁿaⁿ. ³⁵ Saa nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo' jla'cjaa lueena moso'ñeeⁿ. Cwii tsaⁿñeeⁿ tjaa'na jom. Cwiicheⁿ tsaⁿñeeⁿ jlacuee'na jom. Ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ na jnda ndyee tyojñomna ljo'. ³⁶ Quia na jndii patrom na lcaa', majndyetti mosoom'm jñomnnaaⁿaⁿ na m'aⁿ naⁿñeeⁿ. Saa majo'ti tjoomna l'a naⁿñeeⁿ.

³⁷ 'Na cwii macanda jñoom jnda nqueⁿ ee seitioom naquii' ts'oom: "Ti'jndaaya lcaa, nla't'maaⁿndyena juu." ³⁸ Saa nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ quia nty'iaana jnda nquii patrom'ñeeⁿ, jluena ndaa nc'iaana: "Lcaa' jnda nquii patrom. Tsaⁿm'aⁿ nnaaⁿaⁿ tyuaawaa. Cwa nlacuaaⁿa jom cha nljo 'naaⁿaⁿ laa jaa." ³⁹ Ndo' t'uena jom, tjeii'na jom nnom ntjom. Jo' jo' jla'cuee'na jom.

⁴⁰ Quia jo' tax'ee Jesús ndaa naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Quia na nncwjee'nnda' nquii ts'aⁿ na 'naaⁿ ntjom'ñeeⁿ, ¿ljo' cwiliatiuu'yo' na nnts'aaⁿ ñequio nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ nnom tyuaaⁿaⁿ?

⁴¹ Jluena nnoom:

—Xoc'oom na wi' ts'oom naⁿñeeⁿ, maxjeⁿ nntseicwjeⁿ naⁿñeeⁿ na jeeⁿ tia nn'aⁿndyena. Ndo' nñequiaaⁿ ntjoom'm luee nt'omcheⁿ nn'aⁿ na joo nñe'quia na tantjom tyuaaⁿaⁿ quia na nncue' ntjom.

⁴² Quia jo' seineiⁿti Jesús ndaa naⁿñeeⁿ cwii ñ'oom na seijoom'ñe cheⁿnqueⁿ na tsjo' na ya jom. Tsoom:

—¿Aa tjoom ñejla'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ Ty'oots'om na matsona?:

Majuuto tsjo' na tixocwil'ue nquiua lcaa na cwil'a tsiaⁿtsjo', jnda mawacatyeeⁿna' nqui tsiaⁿtsjo'.

Nquii Ta Ty'oots'om seijndaa'ñê na ljo'.

Ndo' jeeⁿ cwijaawee' n'ooya na cwinty'iaaya na lcaa' tuii.

⁴³ Jo' chii candy'e'yo' nntsjoo, juu na laxmaⁿyo' cantyja 'naaⁿ na matsaⁿntjom Ty'oots'om, nncwjeeⁿeⁿ naya'ñeeⁿ luee'yo', ndo' nñequiaaⁿ

na nt'omcheⁿ nn'aⁿ nlaxmaⁿna juuna'. ⁴⁴ Ndo' mati cantyja 'naaⁿ' tsjo'waa' na seinaⁿya ndaaⁿyo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na tileicatseiⁿnoⁿ' cantyja 'naⁿya, nlco'wi'na' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na toomñe na tiooñe nacjoo' tsjo'. Saa ts'aⁿ na tiñe'catseiyu' ñ'eⁿndyo maxjeⁿ nlco'wi'na' jom quia na nncue'ntyjo xjeⁿ na nncu'xeⁿ Ty'ooots'om nn'aⁿ. Quia jo' nntseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na tioo cwii tsjo' t'maⁿ nacjoo' na seitiujndaana' juu.

⁴⁵ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ fariseos, jnda na jndyena ñ'oom tjañoom'meiⁿ na seineiⁿ Jesús, jla'noⁿna na cantyja 'naaⁿna tjeiiⁿeⁿ ñ'oomwaa'. ⁴⁶ Jo' chii seijmeiⁿna' joona na ñe'cat'ueno jom. Saa nquiaana nn'aⁿ na jndyendye. Ee naⁿ'ñeeⁿ cwitjeii'na cwenta na jom cwiluiiñê profeta.

Ñ'oom tjañoom' cantyja na toco ts'aⁿ

22 ¹ Cwiicheⁿ cwii ndii' seineiⁿnnda' Jesús ndaaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye ñequio ndaaⁿ nn'aⁿ fariseos. Tsoom ndaana:

² —Juu na matsaⁿntjom Ty'ooots'om nandye cañoom'luee, matseijomna' juuna' cha'na cwii rey na t'maⁿ xuee s'aa na ncoco ti'jnda. ³ Jñoom mosoom'm na 'ooca'maⁿna cha'tso nn'aⁿ na jndaaⁿ jndye na nnquiola'jomndye. Saa naⁿ'ñeeⁿ tiñe'quiontyja'a'na. ⁴ Jñomnnaaⁿaⁿ nt'omcheⁿ mosoom'm, tsoom ndaana: "Candu'yo' ndaaⁿ nn'aⁿ na jndaaⁿ t'maaⁿyâ na nla'jomndye na jndaaⁿ maya waa. Jndaaⁿ seicwjaⁿ quioo'ndyo ñequio nt'om quioo' na jndaaⁿ seica'maⁿ. Cha'tso jndaaⁿ teiñ'oom', jo' chii quiona na nla'jomndye na macoco ti'jndaaya." ⁵ Saa naⁿ'ñeeⁿ na ty'ecwaⁿ mosoom'm ticalan'oom'ndyena jom. Ty'ena ts'iaaⁿ 'naaⁿna. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ tjaanⁿ ranchoom'm. Cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ tjaanⁿ, tjacajnaaⁿ 'naⁿ. ⁶ Ndo' nt'om naⁿ'ñeeⁿ t'uena mosoom'm, cwijndii tjaanⁿna joo hasta jla'cwjeena moso'ñeeⁿ. ⁷ Jndaaⁿ na jndii rey'ñeeⁿ chiuu tjoom mosoom'm jeeⁿcheⁿ ndyaa' seilioo'ñê. Jñoom sondaro 'naaⁿaⁿ na c'oola'cwjee nn'aⁿ na l'a nataⁿ mosoom'm. Ndo' nla'cona tsjoom naⁿ'ñeeⁿ. ⁸ Ndo' tsoom ndaaⁿ nt'om mosoom'm: "Jndaaⁿ teijndaa'ya cha'tso cantyja na nleit'maaⁿ na nncoco ti'jndaaya saaⁿ nn'aⁿ na jndaaⁿ tquaanⁿa na nla'jomndye ñ'eⁿndyo, tacatsona' na cwii nntseit'maaⁿndyo joona. ⁹ Je' catsa'yo' nqui nantaa nt'maⁿ, jo' jo' ca'maⁿyo' ticwii cwii ts'aⁿ na nliu'yo', candu'yo' ndaanaⁿ na quiontyja'a'na ja na macoco ti'jndaaya." ¹⁰ Quia jo' jliu' moso'ñeeⁿ tyo'oona nqui nantaa. Jla'jomna cha'tso nn'aⁿ na jliuna. Ñ'eeⁿ nn'aⁿ na tia nn'aⁿndye ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye. Ndo' laa'ti' seicatoo'na' w'aa ñequio nn'aⁿ na jla'jomndye na toco jndaaⁿ rey'ñeeⁿ.

¹¹ 'Jndaaⁿ chii tjaquiee' rey quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nncwaaⁿ joona. Ljeiiⁿ ñ'eⁿ cwii ts'aⁿ na ticwee liaa cha'xjeⁿ liaa cwicweeⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye quia na macoco ts'aⁿ. ¹² Tsoom nnom tsaⁿ'ñeeⁿ: "U re, ¿chiuu tuiiyuu na jndyo'tsei'jomndyu' ndo' ticweeⁿ liaa cha'xjeⁿ na cwicweeⁿ nn'aⁿ quia na

macoco ts'aⁿ?" Saa tîcanda^a nnc'o tsaⁿ'ñeeⁿ. ¹³ Quia jo' nquii rey tsoom ndaa mosoom'm: "Calatyeⁿ'yo' nc'eeⁿ ñequio l'ooⁿ. Catjei'yo' jom ch'eⁿ yuu na jaaⁿ'ñee. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndei'n'oom."

¹⁴ Seintycwii Jesús ñ'oom, luaa tsoom:

—Majndyendye nn'aⁿ m'aⁿ na macwaⁿ Ty'oots'om, saa^a tijndye nn'aⁿ na macwjii!ñê cwentaaⁿ'aⁿ.

Cwita'x'eena 'ñeeⁿ nnom nñe'quiana ts'iaaⁿndaana

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Quia jo' ty'e nn'aⁿ fariseos, tyo'maⁿ cheⁿnquieena chiuu ya nl'ana na nnc'omna jom ñequio ñ'oom na matseineiiⁿ. ¹⁶ Jo' chii jñoomna nn'aⁿ 'naaⁿna ñequio nt'om nn'aⁿ 'naaⁿ Herodes na c'oota'jndoondyaena Jesús. Ty'e naⁿ'ñeeⁿ, jluena:

—'U Maestro, manquiuyâ na 'u ts'aⁿ na xcwee' ts'om', ndo' tiquiquiu'nn'aⁿ ñ'oom na ma'mooⁿ cantyja 'naaⁿ natoo' Ty'oots'om. Ndo' mati meiⁿ tjaa na coch'eena' 'u ljo' cwila'tiuu nn'aⁿ oo meiⁿljo'cheⁿ na cwiluiindyena. ¹⁷ Catsu' nnuyaayâ. Chiuu matsei'tiuu': ¿Aa maty'iomna' na catiooⁿya ts'iaaⁿndaaya nnom tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ tsjoom Roma, oo aa ticaty'iomna'?

¹⁸ Saa Jesús sei'nooⁿ'oⁿ natia na cwila'tiuuna. Tsoom ndaana:

—¿Chiuu na ñe'cal'a'yo' xjeⁿ ja, 'o nn'aⁿ na tixcwe cwitsam'aⁿ'yo'?

¹⁹ Cat'moⁿ'yo' nooⁿ tsjo'ñjeeⁿ na cwitiom'yo' ts'iaaⁿnda'aⁿ'yo'.

Quia jo' tjeii'na cwii denario, t'mooⁿna juuna' nnoom. ²⁰ Jnd^a na nty'iaaⁿ'aⁿ, tsoom ndaana:

—¿'Ñeeⁿ 'ndyoonnном ñoom nacjoo' tsjo'ñjeeⁿwaa ndo' 'ñeeⁿ xuee' ljeiimeiiⁿ?

²¹ T'oona nnoom, jluena:

—'Ndyoonnном tsaⁿmats'iaaⁿ luaa' ndo' xueⁿeⁿ ñoom.

Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Catiom'yo' ts'iaaⁿnda'aⁿ'yo' nnom tsaⁿmats'iaaⁿ yuu na tseixmaⁿna' na nnco'ñoom. Ndo' quia'yo' cwentaa' Ty'oots'om yuu na tseixmaⁿna' cwentaa' nqueⁿ.

²² Jnd^a na jndyena na luaa', jeeⁿcheⁿ ndyaa' tjawee' n'omna. Mana 'ndyena jom, ty'ena.

Cwita'x'eena cantyja na nntando'nnda' nn'aⁿ

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Mañejuu xuee'ñeeⁿ tqie'cañom nn'aⁿ saduceos na m'aaⁿ Jesús. Nn'aⁿ saduceos cwila'yu'tyeⁿna na xocatando'nnda' nn'aⁿ na jnd^a tja. Jo' chii jluena cwii ñ'oom nnoom:

²⁴ —'U Maestro, waa ñ'oom na 'ndii Moisés luaaya na matsona' xeⁿ tue' cwii tsaⁿs'a ndo' tjaal'naⁿ ntseinaaⁿ, quia jo' tyjee ts'oo'ñeeⁿ cocoom ñ'eⁿ scuu' xioom. Nnc'om ntseinaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ cha nntseinoomñê

na tjaa ntseinda xioom t'om.²⁵ Ndo' quii'ntaa'n jâ tyom'a'n ntquiee'
naⁿnom na ñenquii ts'aⁿ ntseinda. Juu tsaⁿtquiee tocoom, ndo' tyuaa'
tueeⁿ'eⁿ. Tja'a'naⁿ ntseinaaⁿ ñ'eⁿ scoom'm. Quia jo' ljoñe scoom'm l'o
ti'tyjeeⁿ.²⁶ Saa majo'ti tjom ts'aⁿ na jnd^a we, tja'a'naⁿ ndana ñ'eⁿ
yuscu'ñeeⁿ ndo' tueeⁿ'eⁿ. Mati tjom ts'aⁿ na jnd^a ndyee ndo' malaa'ti'
hasta ts'aⁿ na jnd^a ntquiee'.²⁷ Ndo' jnd^a tja cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ mati
tue' yuscu.²⁸ Jo' na ñe'cata'x'aayâ njom', Ta, quia na nntando'xco nn'aⁿ
na jnd^a tja, ¿cwaaⁿ cwii na ntquiee'ndye joona scuu' jom? Ee jom
ñet'oom scuu cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ.

²⁹ Tso Jesús ndaana:

—'O tixcwe cwitjei'yo' cwenta, ee meiiⁿ na cwila'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ'
Ty'oots'om na waa saa ticala'noⁿ'yo' ljo' ma'moⁿna' meiⁿ cantyja 'naaⁿ'
najndeii na matseixmaaⁿ.³⁰ Ee quia na nntando'xco nn'aⁿ na jnd^a tja,
taxocunconnda'na, meiⁿ naⁿnom, meiⁿ na'lcu. Ee quia jo' nla'xmaⁿna
cha'na ángeles na m'aⁿ cañoom'luee.³¹ Ndo' cantyja 'naaⁿ' na
nntando'xco nn'aⁿ na jnd^a tja, ¿aa tijoom ñejla'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ'
Ty'oots'om? Luua matsoom:³² "Ja cwiluiindyo Ty'oots'om cwentaa'
Abraham, ndo' Isaac, ndo' Jacob." Jo' chii caliu'yo' na cwita'ndo'
naⁿ'ñeeⁿ ee jom cwiluiiñê Ty'oots'om cwentaa nn'aⁿ na cwita'ndo', nchii
cwentaa l'oo.

³³ Ndo' nn'aⁿ na jndyendye, quia na jndyena ñ'oommeiⁿ na t'mooⁿ,
jeeⁿ tjawee' n'omna.

Ñ'oom na t'maⁿti na matsaⁿntjom Ty'oots'om (Mr. 12:28-34)

³⁴ Jnd^a na jndye nn'aⁿ fariseos na jnd^a seicheⁿ Jesús nn'aⁿ saduceos,
quia jo' jla'tjomndyena.³⁵ Ndo' cwiindye joona, ts'aⁿ na ma'moⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés ta'x'eeⁿ cwii ñ'oom nnom Jesús cha cat'uiina' juu. Tsoom:

³⁶ —'U Maestro, naquii' ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na tqueⁿ Moisés,
¿cwaaⁿ ñ'oom na t'mati cwiluiiñena'?

³⁷ T'o Jesús nnom tsaⁿ'ñeeⁿ, tsoom:

—“C'oom' na candya' ts'om' Ta Ty'oots'om cwenta', ñequio na
xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa na jnd^a ntyji', ndo' ñequio cha'waa na
jndo'ya ts'om'.”³⁸ Ñ'oomwaaⁿ jndati tseixmaⁿna' ndo' t'maⁿti
matsaⁿntjomna'.³⁹ Ndo' ñ'oom na jnd^a we matseijomna' ñ'oom'ñeeⁿ,
luua matsona': “C'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ na jnd^a ntyji' ñequio
nnku'.”⁴⁰ We ñ'oommeiⁿ laxmaⁿna' x'ee cha'tso ñ'oom' Ty'oots'om na
tqueⁿ Moisés ñequio ñ'oom na tyoñe'quia profetas.

Cristo cwiluiiñê Jnd^a Ty'oots'om (Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Yocheⁿ na tyoot'oom'ndye nn'aⁿ fariseos, tax'ee Jesús cwii ñ'oom
ndaana.⁴² Tsoom:

—¿Chiuu cwila'noⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' nquii na cwiluiiñe Cristo?
¿'Neeⁿ jnda jom?

T'oona nnoom, jluena:

—Nluiñê tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo'.

⁴³ Tsoom ndaana:

—Mayuu'. Ndo' nquii David, nc'e na t'moⁿ Espíritu Santo naquii'
ts'oom seiljeiⁿ cwii ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Cristo. Tsoom na juu cwiluiiñe
na matsaⁿtjom jom. ¿Ljo' ma'moⁿna' na lcaa' tsoom? ee seiljeiⁿ:

⁴⁴ Nquii Ta Ty'oots'om tsoom nnom juu Ta na matsaⁿtjom ja:

“Cajmaⁿ' ntyjaa'a ntyjaya yuu na matseit'maaⁿ'ñena' 'u
hasta xjeⁿ na jnda tsa'a nn'aⁿ na jndoo 'u na c'omna nacie 'naⁿ.”

⁴⁵ Nc'e na lcaa' matso ljeii'ñeeⁿ, jo' mawax'aya ndaaⁿ'yo': “¿Chiuu
waayuu na cwiluiiñe Cristo tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo' ee
manquiiti David tsoom na juu cwiluiiñe Ta na matsaⁿtjom jom?”

⁴⁶ Saa meiⁿcwiindye joona tícandaa nnc'o 'ñom meiⁿ ñe'cwii 'ndyoo
ñ'oom. Ndo' xuee na tja tyatina' meiⁿcwii ts'aⁿ tícandaa' ts'om na
nncwax'eeti ñ'oom 'ñom.

Matseitia' Jesús nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ

na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹ Quia jo' seineiⁿ Jesús ndaa nn'aⁿ na jndyendye ñequio ndaa jâ
nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê, tsoom:

² —Nquiee nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ
fariseos to'ñoomna ts'iaaⁿ na ñeseixmaⁿ Moisés na cwit'mooⁿna ljeii
'naaⁿ' Ty'oots'om na matsaⁿtjomna!. ³ Jo' chii queⁿ'yo' cwenta ñ'oom
na cwit'mooⁿna. Ndo' cal'a'yo' cha'tso na cwitsaⁿtjomna na cal'a'yo'.
Saa tintsantyjoⁿ'yo' cha'na cwil'ana, ee joona ya ñ'oom cwiñe'quiana saa
nquieena ñoomñoom na cwil'ana. ⁴ Ee joona cwiqeⁿna ñ'oom na
jnde'i'na' na catseicandaa'ñe ts'aⁿ. Matseijomna' cha'cwijom cwila'tyeⁿna
cwii xuu na jaa' na cwitioona cantya' naⁿ'ñeeⁿ. Saa nquieena nchaa' l'uu
nntii'ndyena meiiⁿ ñe'cwii ndaa lueena na nntei'jndeiiina naⁿ'ñeeⁿ.

⁵ Cha'tso na cwil'ana l'ue n'omna na canty'iaa nn'aⁿ. Ee cwil'ana na jeeⁿ
ntmeiⁿ ntjaⁿ na chuu' ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om na cwiwityeⁿ cantaana
ñequio lueena. Ndo' mati teincooti nmaⁿ 'ndyoo liaateincoo na
cwicwee'na nchiiti lcaa nt'omcheⁿ nn'aⁿ. ⁶ Cwiqueⁿ n'omna na nquieena
nncwindyuaandyena nacañoomticheⁿ quia na cwiwee' ncuee. Ndo'
naquii' lan'om cwila'yuundaana ntsulaⁿ nacañoomcheⁿ yuu na
nntseit'maaⁿ'ñetina' joona. ⁷ Jeeⁿ cjaawee' n'omna na nla't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joona quia cwiwinwindyena ts'om nataa yuu na jndoo' nn'aⁿ.
Ndo' l'ue n'omna na nlue nn'aⁿ na maestro joona.

⁸ 'Saa 'o tical'ueendyo' na nlue nn'aⁿ na maestro 'o ee cha'tsondyo'
ñecwii tmaaⁿ' cwilaxmaⁿ'yo' ndo' ñecwii na cwiluiiñe Maestro 'naⁿ'yo',

juu Cristo.⁹ Meiⁿcwii ts'aⁿ tsjoomnancue ticalat'maaⁿ'ndyo' na nndu'yo' nnom na tsotye'yo' juu cha'na quindu'yo' na Tsotye'yo' Ty'oots'om. Ee ñe'cwii m'aaⁿ na cwiluiñe Tsotye'yo', nqueⁿ na m'aaⁿ cañoom'luee.

¹⁰ Ndo' meiⁿ tiñe'quiandyo' na nlue nn'aⁿ na 'o cwitsajndyee'yo' ee ñecwii m'aaⁿ na wjaajndyee jo ndaaⁿ'yo', nquii Cristo.¹¹ Juu ts'aⁿ na cwiluiit'maⁿñeti quii'ntaaⁿ'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ maxjeⁿ matsona' na candi'ntjoom ndaaⁿ'yo'.¹² Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseiwendyeñe cheⁿnquii, maxjeⁿ nntseiquioo Ty'oots'om juu. Ndo' 'ñeeⁿ juu na maju'ñecje, maxjeⁿ nntseiw Ty'oots'om tsaⁿ'ñeeⁿ.

¹³ "O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés, nnt'uiwi'na' 'o cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿ'ndyo' ee cwila'ñ'eeⁿ'ndyo' nn'aⁿ cha xocandaa nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. Ncjo'yo' tiñe'catsaquiee'ndyo' na jom nntsa'ntjoom 'o, meiⁿ tiñe'quia'yo' na nnc'ooquiee'ndye nt'om nc'ia'yo' cantyja na matsa'ntjoom.

¹⁴ "O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés, nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿ'ndyo'. 'O mantyjo'yo' 'naaⁿ l'oo na cwe' ñe'catjei'to'yo' luee yolcu na jnda tja s'aa. Saa majuu xjeⁿ'ñeeⁿ teincoo ñ'oom cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om cha tica'moⁿna' na wi'ndyo'. Cwe' jo' na t'maⁿti nlco'wi'na' 'o quia na nncu'xeeⁿ 'o.

¹⁵ "O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés, nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿ'ndyo'. 'O jeeⁿ tquia ma'nomb'yo' hasta ndaaluee cwiwity'ioo'yo' na cwil'ue'yo' meiiⁿ ñe'cwii ts'aⁿ na nntseijomñe ñ'eⁿ'ndyo'. Ndo' xeⁿ jnda jndaa l'a'yo' na wjaantyjooⁿ cha'na cwil'a'yo' quia jo' wjaañ'oomna' jom na cwajndiiti nnts'aaⁿ. Ndo' na ljo', t'maⁿti nlco'wi'na' jom quii' b'io, nchiiti 'o.

¹⁶ 'Ndo' 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ndaa nc'iaa'yo', mati nnt'uiwi'na' 'o ee laxmaⁿ'yo' cha'cwijom nchjaan'yo'. Cwindu'yo' tityeⁿ ñ'oom na maqueⁿtyeⁿ ts'aⁿ nacjoom'm quia na macwjeeⁿeⁿ xueeⁿ wats'om t'maⁿ. Saa tyeⁿti ñ'oom na nncwjiⁿ ts'aⁿ xueeⁿ s'om cajaⁿ na ñ'eⁿ teichjoomna'.

¹⁷ 'O jeeⁿcheⁿ ndyaa' ntjeiⁿ'ndyo', laxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na nchjaan'yo'. ¿Cwaaⁿ cwii na we nmeiⁿ t'maⁿti tseixmaⁿna'? ¿Aa s'om cajaⁿ na ñ'eⁿ teichjoom wats'om oo aa nquii wats'om? Juu wats'om t'maⁿti tseixmaⁿna' ee cantyja 'naaⁿ! juuna' maqueⁿlju'na' s'om cajaⁿ'ñeeⁿ.

¹⁸ Mati cwindu'yo' na tityeⁿ ñ'oom na cwe' xueeⁿ tio naquii' wats'om nncwjiⁿ ts'aⁿ. Tyeⁿti ñ'oom cwindu'yo' quia na nncwjiⁿ ts'aⁿ xueeⁿ seii quioo' na cwitioo nn'aⁿ jo' jo' cwentaa' Ty'oots'om. ¹⁹ 'O jeeⁿcheⁿ nchjaan'yo'. ¿Cwaaⁿ na we nmeiⁿ t'maⁿti tseixmaⁿna'? ¿Aa seii quioo' na cwitioo nn'aⁿ nacjoo' tio, oo aa juu tio? T'maⁿti tseixmaⁿ nquii tio yuu na cwicantyjo sei'ñeeⁿ ee nc'e juuna' maqueⁿlju'na' sei' na nndaa nnco'ñom Ty'oots'om. ²⁰ Ee ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom nacjoo' nquii na macwjjiⁿ xueeⁿ tio naquii' wats'om t'maⁿ, nchii macanda cantyja

'naaⁿ' tio'ñeeⁿ maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ maw'at'maⁿtona' cha'tso 'naⁿ na cwicantyjo nacjoo'na'. ²¹ Ndo' juu ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom nacjoo' nquii na macwji' xuee' wats'om t'maⁿ, nchii macandaⁿ cantyja 'naaⁿ' juuna' maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ mañ'oomna' nquii Ty'oots'om ee jom mac'eeⁿ jo' jo'. ²² Ndo' juu ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom nacjoo' nquii na macwji' xuee' cañoom'luee nchii macandaⁿ cwe' cantyja 'naaⁿ' cañoom'luee maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ mañ'oomna' nquii Ty'oots'om ñequio tio yuu na mawacatyeeⁿ.

²³ 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿyo' ljeii na tqueⁿ Moisés, nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Ee cwiñe'quia'yo' diezmo cwentaa' Ty'oots'om na cwiwe' ntjoom'yo' hasta meiⁿ cwe' tscojñom ts'oomjndya ñequio tscolcoo ñequio lqueeⁿ cameiⁿnom saaⁿ ticalacandaⁿyo' ñ'oom na t'maⁿti naquii' ñ'oom na tqueⁿ Moisés. Ñ'oom'ñeeⁿ ma'moⁿna' chiuu na c'om'yo' cantyja na maty'iomyana' ndo' c'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' ndo' calacandaⁿyo' ñ'oom na cwindu'yo'. Maxjeⁿ maty'iomyana' na cwiñe'quia'yo' diezmo saaⁿ mati calacandaⁿyo' ñ'oommeiⁿ na t'maⁿti na saⁿntjom Moisés. ²⁴ Matseijomna' 'o cha'na nn'aⁿ na cwila'cw'aaⁿndye ndaatioo na cwiwe cha ca'ndiina' quioo' na cajndaaⁿ saaⁿ tiqueⁿna cwenta na jo nandye njom cwii quioo' t'maaⁿñee na jaato'. Ee jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na ñe'cala'candaⁿyo' ñ'oom na niom nch'unch'u saaⁿ tiñe'cala'candaⁿyo' ñ'oom na t'maⁿti na macaⁿna'. Jo' chii 'o laxmaⁿyo' nn'aⁿ na cwit'moⁿyo' nato ndaaⁿ nc'ia'yo' saaⁿ ncjo'yo' cha'cwijom na nchjaaⁿyo' na tiñe'catsa'jndyee'yo' nato'ñeeⁿ.

²⁵ 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿyo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo' ee yaya cwilalju'yo' naxeⁿ waso ñequio xio na cwiwil'uee'ndyo' saaⁿ ts'omna' cwajndii. Ee nantquie na cwicwa'yo' cwicañjom jo', la'xmaⁿna' 'naaⁿ nc'iaa'yo' na cwinty'uee'yo' ee na tiñe'queⁿ cheⁿncjo'yo' xjeⁿ na cwilaqueeⁿ n'om'yo'. ²⁶ 'O nn'aⁿ fariseos cwiluiindyo' cha'cwijom naⁿchjaaⁿ. Cata'ndyo'xcwe'yo' jo nnom Ty'oots'om quia jo' nnts'aana' cha'cwijom na cwilalju'yo' ts'om waso ñequio xio. Ndo' na ljo' nntseiljoyuna' na lju' ts'omna' ñ'eⁿ naxeⁿna'.

²⁷ 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿyo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Matseijomna' 'o cha'na ndei'luaa na jeeⁿ canchii' l'a nn'aⁿ, na cwe' nacjoo'na' nnty'iaa' ts'aⁿ na jeeⁿ neiⁿncoo' saaⁿ naquii'na' too' ndeii nn'aⁿ ñequio cha'tso nnom na ts'iaaⁿ. ²⁸ Maluaa' matseijomna' cantyja 'naⁿyo' ee jo ndaaⁿ nn'aⁿ ndoo' xeⁿ maty'iomyana' ljo' cwil'a'yo', saaⁿ naquii' n'om'yo' ñenquii'cheⁿ na we waa na cwil'a'yo' ndo' too'ñ'eⁿ m'aaⁿ natia.

²⁹ 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿyo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Ee cwil'a'yo' ndei'luaa profetas ndo' cwilachjoomndyo' ndei'luaa 'naaⁿ nn'aⁿ na ñel'a

cantyja na maty'iomyana'. ³⁰ Jnda chii cwindu'yo': "Xeⁿ jaa mam'aaⁿya ncuee na ñet'om welooya teiyo, tixocalajomndyo na jla'cwjeena profetas." ³¹ Ndo' na luala' cwindu'yo' cwitjei'yuu'ndyo' cheⁿncjo'yo' ñ'oom nacjo'yo' na 'o cwiluiindyo' tsjaaⁿ 'naaⁿ nquiee nn'aⁿ na tyola'cwjee profetas. ³² Jo' chii calacanda'yo' chiuu waa na to' jndyee nn'aⁿ tsjaaⁿ na tuiindyo'!

³³ 'O cwiluiindyo' cha'cwijom nda canduulja na jeeⁿ tia cwil'a'yo'. Chiuu nl'a'yo'yo' na nndaaⁿ nluii'ndyo' nawi' na cwitjoom nn'aⁿ na cwi'oo b'io. ³⁴ Queⁿ'yo' cwenta, ja njñooⁿya profetas na nnc'om naquii' ntaaⁿ'yo' ndo' na nla'neiⁿna cantyja na jndo' ts'om Ty'ooots'om ndo' na nnt'mooⁿna ñ'oom na matsa'ntjoom. Saaⁿ 'o nla'cwje'yo' cwantindy'e naⁿ'ñeeⁿ. Ndo' nt'om naⁿ'ñeeⁿ nnty'iom'yo' n'oom'naaⁿ. Ndo' nt'om nntja'yo' naquii' lan'om 'naⁿ'yo'. Ndo' nt'omndye joona nlei'ntyjo'yo' cwii ndo' cwii tsjoom. ³⁵ Jo' chii cho'nqueⁿ'yo' jnaⁿ cantyja nawi' na nntjoom naⁿ'ñeeⁿ, ndo' mati cantyja na tjaⁿ cha'tso nn'aⁿ na nchii jnaaⁿna hasta xjeⁿ na tuii tsjoomnancue. Nnaⁿna' na waa jnaⁿ'yo' xjeⁿ na seicuee' Caín tyjeeⁿ Abel, tsaⁿ na tyotseixmaⁿ na maty'iomyana', nndyowana' hasta na tue' Zacarías jnda Berequías l'a welo'yo' xcwe quii'ntaaⁿ tio t'maⁿ ñequio ta wats'om. ³⁶ Nndye'yo' nntsjooⁿ, mayuu'cheⁿ nnt'uiina' 'o nn'aⁿ na m'aⁿ'yo' je' cantyja cha'tso nawi'meiⁿ na tjoom naⁿ'ñeeⁿ.

Maty'ioo Jesús cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ Jerusalén

(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'O nn'aⁿ Jerusalén, cwilacwje'yo' nn'aⁿ na cwiñe'quia ñ'oom' Ty'ooots'om ndo' cwijñom'yo' ljoⁿ nn'aⁿ na majñoom na m'aⁿ'yo'. Majndye ndii' ñentyjaa' ts'ooⁿ na nntseitjoⁿya 'o na nnc'om'yo' cwentaya cha'xjeⁿ matseitjom caxtixquie ntseinaaⁿ nacjee' ntsqueeⁿ. Saaⁿ 'o cwaaⁿ tquiandyo'. ³⁸ Queⁿ'yo' cwenta, ma'ndii Ty'ooots'om 'o. Taxoc'oomñê wats'om t'maⁿ 'naⁿ'yo'. ³⁹ Nndye'yo' nntsjooⁿ na taxocanty'ia'yo' ja hasta na nncue'ntyjoⁿ xuee na nndu'yo': "Matio'naaⁿñena' nquii na macwjee'cañoom ñequio najndeii na matseixmaⁿ Ta Ty'ooots'om."

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'maⁿ

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 ¹ Jlui! Jesús wats'om t'maⁿ na mawjaⁿ. Ndo' jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê squie'cañooⁿyâ jom. Too'â na cwit'mooⁿyâ chiuu waa na jeeⁿ neiⁿncoo' l'aa cwentaa' wats'om t'maⁿ. ² Saaⁿ jom t'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—¿Aa cwinty'ia'yo' na jeeⁿ ya cha'tso nmeiⁿ!? Candye'yo' nntsjooⁿ na mayuu'cheⁿ tixoca'ndiina' cwii tsjoⁿ nacjoo' x'iaa'na'. Nntyuii'ñ'eⁿ l'aameiⁿ.

'Naaⁿ na cwit'mooⁿna' na manndyoo' na nntycwii

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Quia jo' saayâ ta na jndyu Olivos. Ndo' quia jndâ tacatyeeⁿ Jesús jo'
jo' jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê saantyjaa'â jom cha nndaa
nlanaaⁿyâ ñ'eⁿñê na ñencjooyâ. L'uuyâ:

—Catsu' ndaayâ cwaaⁿ nluii na nmeiiⁿ!. Ndo' ¿cwaaⁿ 'naaⁿ na
nleitquoo' na m'moⁿna' na manndyo'nnda' ndo' na nntycwii
tsjoomnancue?

⁴ T'o Jesús ndaayâ, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta na tjaa 'ñeeⁿ nnquiu'nn'aⁿ 'o cantyja 'naaⁿ
ñ'oommeiⁿ!. ⁵ Ee jndye nn'aⁿ nñequiona ñequio xueya na nluena: “Ja
cwiluiindyo nquii Cristo”, na nñe'quio'nn'aⁿna nn'aⁿ. ⁶ Ee nnty'ia'yo' na
nndyocwjee'cañoom ntia' ndo' nleic'uaa ñ'oom na cwiluii ntia' cwiicheⁿ
ntyja. Saa tiñe'quiandyo' na nlacatyuendyo' ee maxjeⁿ jndeii'na' na
nmeiⁿ cwinomjndyee. Saa ndicwaⁿ tjoocheⁿ na nntycwii tsjoomnancue.
⁷ Nla'wendye nn'aⁿ cwii ndyuua nacjoo nn'aⁿ cwiicheⁿ ndyuua. Ndo' cwii
tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ nntseiweñê nacjoo' cwiicheⁿ tsaⁿmats'iaaⁿ. Jndye joo
nnc'oom jndo' t'maⁿ ndo' nnconom ntycu na wjaatcuuñena' ndo' jndye
jo jndeii nnts'eii. ⁸ Cha'tso nawi'meiⁿ cwe' we'yandyo la'xmaⁿna'. Quia
nlquie'ntyjo nt'omcheⁿ nawi' na jaa'ti.

⁹ 'Jndye nn'aⁿ hasta ndiocheⁿ tsjoomnancue nnc'omna na jndoona 'o
nc'e na m'aⁿyo' cantyja 'naⁿya. Jo' na nla'quio nn'aⁿ 'o luee nn'aⁿ na
nnta'wi'na 'o, ndo' nla'cwjeena 'o. ¹⁰ Jndye nn'aⁿ nntjeii'ndyena cantyja
na cwila'yu'ya n'omna. Nnc'omna na jndoondye ntyjeena hasta na
nl'uee'ndyena ñ'oom na nnt'uiina' nc'iaana. ¹¹ Ndo' jndye nn'aⁿ nluena
na profeta joona saa tiyuu' ñ'oom cwiñequiana. Ndo' jndye nn'aⁿ
nñe'quio'nn'aⁿna. ¹² Ndo' nc'e na nncjaanty'ee nncjaanty'ee natia, juuna'
nnts'aana' na tawi' n'omndye ntyjeena. ¹³ Saa juu ts'aⁿ na tyeⁿ
cwiljoo'ñe cantyja 'naⁿya hasta na macanda, tsaⁿñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê.

¹⁴ Cha'waa tsjoomnancue nnc'oo nn'aⁿ na nñe'quiana ñ'oom nayawaañe
cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Juuna' nncwji'yuu'ñena' chiuu cal'a
nn'aⁿ cwii cwii ndyuua, quia ljo'cheⁿ nncue'ntyjo na nntycwii
tsjoomnancue.

¹⁵ 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ ñ'oommeiⁿ, catsei'noⁿ ljo'
ñecatsona'. Juu profeta Daniel, seiljeiⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ juu na
jeeⁿcheⁿ ndyaa' tiaa' na nntseityuii' cha'tso. Quia na nnty'ia'yo' na jndâ
mam'aaⁿ naquii' wats'om t'maⁿ yuu na lju'ti na cwiluiiñena' cwentaa'
Ty'ooots'om, ¹⁶ quia jo' cha'tsondyo' na m'aⁿyo' ts'onda Judea
catsalei'nom'yo' quii' ntsjo. ¹⁷ Juu xjeⁿñeeⁿ 'ñeeⁿ ts'aⁿ na ljo nacjoo'
waa' ticandyocueeⁿ na nncjaaqueⁿeⁿ jo' na nncwjeeⁿeⁿ 'naaⁿaⁿ. ¹⁸ Ndo'
ts'aⁿ na m'aaⁿ jo jndaa, na mach'ee ts'iaaⁿ, ticjaalcweeⁿeⁿ na
nncjaacachoom liaⁿaⁿ. ¹⁹ Ndo' joo ncuee'ñeeⁿ jeeⁿ wi' nntjoom yolcu na

ndeindye ñequio yolcu na 'ndaandye ndana.²⁰ Cal'a'yo' ty'oo nnom Ty'oots'om na nchii xcwe ncuee na teiⁿ, meiⁿ nchii xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ na nlcaⁿna' na calei'nom'yo' nawi'ñeeⁿ.²¹ Ee quia ljo'cheⁿ nnquiooo cwii nawi' na t'maⁿticheⁿ na meiⁿjom ndii' tyootjoom nn'aⁿ cantyjati xjeⁿ na tuii tsjoomnancue hasta je'. Ndo' xuee na cwii wjaatina', meiⁿ tajom cwii nluiinnda' cwiicheⁿ nawi' cha'na juuna'.²² Ndo' xeⁿ ticats'aa Ty'oots'om na tijndyetyi xuee na nnc'oom nawi'ñeeⁿ quia jo' meiⁿcwii ts'aⁿ xocalui'n'maaⁿñe cantyja 'naaⁿna'. Saa nc'e na wi' ts'oom nn'aⁿ na jnda tjeii'ñê cwentaaⁿaⁿ, nnts'aaⁿ na tijndyetyi xuee na nnc'oom nawi'ñeeⁿ.

²³ 'Jo' chii xeⁿ nntso cwii ts'aⁿ ndaaⁿyo': "Canty'ia'yo' ljo m'aaⁿ nquii na cwiluiñe Cristo", oo nntso ts'aⁿ: "Canty'ia'yo', la'ñeⁿ m'aaⁿ", tilayu'yo' ñ'oom'ñeeⁿ.²⁴ Ee maxjeⁿ nlquie'cañom nn'aⁿ 'o na nluena joona cwiluiindyena Cristo. Ndo' nluena na profeta joona saa tiyuu' ñ'oom na cwiñe'quiana. Nl'ana jndye nnom 'naaⁿ t'maⁿ ñequio jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ na nncjaawee' n'om nn'aⁿ cha xeⁿ na nndaaⁿ nl'ana na ñequio'nn'aⁿna nn'aⁿ na macwji' Ty'oots'om cwentaaⁿaⁿ.²⁵ Matyuaa'ti matseicandiya 'o cwii tjoocheⁿ na nluii joona' cha cal'a'yo' cwenta.

²⁶ Quia jo' xeⁿ nlue nn'aⁿ ndaaⁿyo': "Queⁿyo' cwenta, la'ñeⁿ m'aaⁿ ndyuuaa yuu tjaa nn'aⁿ c'oom", tintsa'yo' jo' jo'. Ndo' xeⁿ na nluena: "Canty'ia'yo', lcaa' m'aaⁿ naquii' w'aa", tilayu'yo' na ljo'.²⁷ Ee ja na cwiluiindyo tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee quia na nndyo_{on}nda'aⁿ nleitquioo'ndyo ndaaⁿ na cha'waa tsjoomnancue, cha'xjeⁿ na cwiwixuee chomtsuee yuu na macalui' ñe'quioom' hasta wjaantycwiina' ntyja na majacue ñe'quioom'.²⁸ Saa nawi'ñeeⁿ na jnda tsjoo na nntjom'yo', maxjeⁿ ticwinom'na' ee queⁿyo' cwenta, meiⁿyuucheⁿ na meindyuaa 'naⁿ to', jo' jo' nntjomndye cant'ein.

Nmeiiⁿ nnts'aana' quia na nndyonnda' Jesús

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Quia na jnda teinomncue nawi' t'maⁿ ncuee'ñeeⁿ, nleijaaⁿñe'ñe'quioom', ndo' mati chi' taxocwixueeñe. Nntquiaandye cancjuu. Ndo' cha'tso na cwila'xmaⁿ najndaⁿ na m'aⁿ tsjo'luee nntyuii'.³⁰ Quia jo' ja na cwiluiindyo tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nleitquioo' 'naaⁿ cantyja 'naⁿya. Ndo' nntseity'ioona' cha'tsondye nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancue. Ee nnty'iaana ja, tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na nluii'a jo' jo'. Nndyocuaⁿ naquii' nchqui ñequioo najndeii na matseixmaⁿya ndo' ñequio na neiⁿncoo' nacaxuee na cwiliuit'maⁿndyo.³¹ Ndo' njñooⁿya ángeles 'naⁿya na jndeii ntjo'na ndu na nnc'oona cha'waa tsjoomnancue, na nla'tjomna nn'aⁿ na jnda tjeii'ndyo cwentaya.

³² 'Cala'noⁿyo' 'naaⁿ na ma'moⁿna' ndaaⁿyo' cantyja 'naaⁿ! ts'oom higuera. Quia na cwinty'ia'yo' na cwinntei' l'ona' ndo' cwicalui' tsco 'ndaa juuna', quia jo' cwila'noⁿyo' na majnda jaawindyoo' ncueesua'!

³³ Ndo' majo'ti quia na cwinty'ia'yo' na cwiluii cha'tso nmei^{n!} na jnda tsjoo ndaa'yo', quia jo' cala'no^{n!}yo' na jnda teindyoo' m'aaⁿna'.

Manncwjacañooⁿnnda'a. ³⁴ Candy'e'yo' nntsjoo, mayuu'cheⁿ na xocweñ'eⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ je' hasta xjeⁿ na jnda seicandaña'ñena' cha'tso ñ'oommei^{n!}. ³⁵ Tsjo'luee ñ'eⁿ tsjoomnancue nntycwiñ'eⁿna' saa ñ'oom 'naⁿya tijoom xuee nnts'aana' na xotseicandaña'ñena'.

³⁶ 'Saa meiⁿcwii ts'aⁿ ticaljeii cwaan xuee ndo' 'ñeeⁿ xjeⁿ na nluii cha'tso nmei^{n!}. Meiⁿ nquiee ángeles na m'aⁿ cañoom'luee ticaliuna, meiⁿ ja na cwiluiindyo Jnda Ty'oots'om ticaljeiyya. Macanda ñenquiicheⁿ Tsotyaya ntyjeeⁿ.

³⁷ 'Cha'xjeⁿ na tyom'aⁿ nn'aⁿ ncuee quia ñet'oom Noé, maluaa' matseijomna' na nl'a nn'aⁿ quia na nncwjacañooⁿya na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ³⁸ Ee ncuee'ñeeⁿ cwii tjoocheⁿ na seicatsuu ndaalua'nty'a tsjoomnancue tyom'aⁿ nn'aⁿ. Tyocwa'na, tyowena, tyowuncona, tyoñe'quiana ndana na nnc'unco hasta juu xuee quia na tjaquiee' Noé w'aandaa t'maⁿ. ³⁹ Saa tiqueⁿna cwenta na waa na teincuu' hasta mats'ia jo' tyjee' ndaalua'nty'a. Tyjee' candaa, tjachuuna' cha'tsondye na^{n!}ñeeⁿ. Maluaa' matseijomna' na nntjoom nn'aⁿ quia na nncwjacañooⁿ ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ⁴⁰ Ee juu xuee'ñeeⁿ nntseijomna' m'aⁿ we nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo jndaa. Cwii tsa^{n!}ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na m'aaⁿya ndo' cwii ma'ndiina'.

⁴¹ Nntseijomna' m'aⁿ we yolcu na cwitua. Cwii tsa^{n!}ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na m'aaⁿya ndo' cwii ma'ndiina'.

⁴² 'Jo' chii ñequii'cheⁿ c'om'c'eendyo' ee na ticaliu'yo' cwaan xuee nncwjee'cañoom nqueⁿ na matsaⁿntjoom 'o. ⁴³ Ñ'oomwaa cala'no^{n!}yo': Xeⁿ ntyjii ts'aⁿ cwaan nlquie naⁿcanty'ue wa^{n!}aⁿ, tixocatsom meiⁿ xonquiaaⁿ na nnc'ooquie'na na nntjeii'na 'naⁿ. ⁴⁴ Jo' chii mati 'o c'om'c'eendyo' ee juu xjeⁿ na ticala'tiuu'yo', majuuto xje^{n!}ñeeⁿ nncwjacañooⁿ ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.

Moso na matseicanda ñequio moso na tiñe'tseicanda (Lc. 12:41-48)

⁴⁵ 'Cal'uu m'aaⁿ cwii moso na jndo' ts'om ndo' matseicanda, jom nlco'jndyee patrom 'naa^{n!}aⁿ na catsaⁿntjoom cha'tso nt'omcheⁿ moso w'aa'ñeeⁿ na ñnequiaaⁿ nantquie ndaana quia na mawe'ntyjo xjeⁿ.

⁴⁶ Quia na nncwjee' patrom 'naa^{n!}aⁿ na tja cwii joo ndo' nljeii na jeeⁿ ya cwenta mach'eeⁿ, t'maⁿ ñnequiaana' na neii^{n!}. ⁴⁷ Candy'e'yo' nntsjoo, mayuu'cheⁿ na cha'tso 'naⁿ na matseixmaⁿ patrom'ñeeⁿ, nntioom cwenta l'o mosoom'm. ⁴⁸ Saa cal'uu na juu moso'ñeeⁿ cwiluiiñê na tia ts'a^{n!}ñê ndo' nntseitioom naquii' ts'oome na taxocwjee' patrom 'naa^{n!}aⁿ na tyuua', ⁴⁹ ndo' nntoo^{n!}'oⁿ na nncwjaa^{n!}aⁿ ntyjemosoñe na m'aⁿ nacie 'naa^{n!}aⁿ. Nlcwa'jndoo'ñê ndo' nntseijomñê nnc'om ñequio naⁿcandyee. ⁵⁰ Mats'ia jo' nncwjee' patrom 'naa^{n!}aⁿ cwii xuee na tic'omc'eⁿ ndo' hora na

ticatseitioom na nncwjee'. ⁵¹ Cwajndii nntseisei' patrom jom, jnda nncju' tsaⁿ'ñeeⁿ jom yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndei'n'oom.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ qui yolcundyua

25 ¹ 'Seinei^{nti} Jesús ñ'oom tjañoom' cantyja na matsa^{ntjom} Ty'oots'om cañoom'luee. Tsoom:

—Tyom'aⁿ qui yolcundyua ty'echona xjocanti 'naaⁿna na ntyjo chom na cwico seitye. Jlui'na, ty'ecatjomndyena juu tsaⁿs'a na macoco.
² 'Omndye joona tijndond n'omna ndo' 'omndye naⁿ'ñeeⁿ majndond n'omna.
³ Joo yolcu na tijndond n'om quia na ty'echona xjocanti 'naaⁿna, tatic'oochotina seitye na nlco. ⁴ Saa^a yolcu na jndond n'om ty'echona xjocanti 'naaⁿna na ntyjo chom ndi ñ'eeⁿ lioo na ñjomti seitye. ⁵ Ndo' yocheⁿ na meindoo'na nquii tsaⁿs'a na macoco, jnaⁿna' na ma'oondana ndo' mana jndana. ⁶ Quia tuee' xcwe tsjom, teic'uaa na matseixuaa ts'aⁿ. Matso: "C'om'c'eendyo', macwjee'cañoom ts'aⁿ na macoco. Quio'yo' na nlajomndyo' ñ'eⁿñê." ⁷ Quia jo' tei'cantyja yolcu'ñeeⁿ. Jla'yona nmaⁿ na ntyjo chom xjocanti 'naaⁿna. ⁸ Ndo' joo yolcu na tijndond n'om jluena ndaa^a nc'iaana na jndond n'om: "Jeeⁿ 'o leii, cateijnde'i'ya'yo' seitye na cwilei'ñ'om'yo' ee makaanduu' chom 'naaⁿyâ." ⁹ Saa^a yolcu na jndond n'om t'oona ndaa^a naⁿ'ñeeⁿ: "Xonda^a, ee xeⁿ nnts'aacheⁿna' na xocwijndeii na nleil'uee'ndyond ncjooyâ ndo' mati 'o. Yati catsalajnda'yo' na nleil'uee'ndyond." ¹⁰ Ndo' yocheⁿ na ty'ela'jnda naⁿ'ñeeⁿ seitye, tyjee'cañoom nquii tsaⁿs'a na macoco. Quia jo' joo yolcu na m'aⁿc'eendye ty'equie'na quii' w'aa ñ'eⁿñê yuu na nleit'maaⁿ na macocom. Jnda jo' ta^a ndyueel'a. ¹¹ Jnda chii mati tquie'cañom nt'omcheⁿ yolcundyua'ñeeⁿ. Jluena: "Aa ndi' ta, catseicanaaⁿndyu' 'ndyoots'a. Aa ndi' ta." ¹² T'o tsaⁿ'ñeeⁿ ndaa^ana: "Mayuu'cheⁿ matsjoo ndaa^ayo' ticwajnaⁿa 'o."

¹³ Ndo' tso Jesús ndaayâ:

—Cala'noⁿ'yo' na ñ'oommeiⁿ cwit'mooⁿna' na c'om'c'eendyo', ee ticaliu'yo' cwaaⁿ xuee ndo' cwaaⁿ hora na ja na cwiliindynd ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncwjacañooⁿya 'o.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ s'om na to'ñoom ndyee moso

¹⁴ 'Nntseina^{ntya} nndaa^ayo' cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ na matsa^{ntjom} Ty'oots'om cañoom'luee. Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na seijndaaⁿ na wjaa cwiicheⁿ tsjoomnancue na tquia. Tqueeⁿ'ñê mosoom'm ndo' tquiaaⁿ tsjo'ñjeeⁿ 'naaⁿaⁿ ndaa^ana na nl'ana ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona'.

¹⁵ 'Nnom cwii joo naⁿ'ñeeⁿ tquiaaⁿ 'om meiⁿ s'om. Nnom cwiicheⁿ tquiaaⁿ ñe'we meiⁿ ndo' nnom cwiicheⁿ ñe'cwii meiⁿ cwii tquiaaⁿ. Tquiaaⁿ nnom cwii cwii joona cantyjati na sei'nooⁿ'oⁿ na nndaa^a nnts'aa. Jnda jo' jlueeⁿeⁿ, tjaaⁿ cwiicheⁿ tsjoomnancue. ¹⁶ Juu ts'aⁿ na to'ñom

'om meiⁿ s'om mantyjacheⁿ tyoch'eeⁿ ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona'. Ndo' tantjomtyeeⁿ cwiicheⁿ 'om meiⁿ. ¹⁷ Mati juu ts'aⁿ na to'ñom we meiⁿ, tyoch'eeⁿ ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona' ndo' tantjoom cwiicheⁿ we meiⁿ. ¹⁸ Saaⁿ juu ts'aⁿ na ñecwii meiⁿ to'ñom, tjaanⁿ tjaca'ñeeⁿ quii' tyuua, jo' jo' tanty'ioom s'om 'naaⁿ' patrom 'naaⁿaⁿ.

¹⁹ 'Majndye xuee tjacaana' ndo' tyjee'nnda' patrom 'naaⁿna. Seijndaa'ñê na nncwjeeⁿeⁿ cwenta ñ'eⁿndyena cwanti tue'ntyjo ta'ntjomna ñ'eⁿ s'om 'naaⁿaⁿ. ²⁰ Tyjee'cañoomjndyee juu ts'aⁿ na to'ñom 'om meiⁿ s'om. Maleichuuñ'eeⁿ s'om'ñeeⁿ, mandi ñ'eⁿ 'om meiⁿ na tantjoom. Tquiaaⁿ joona' nnom patrom 'naaⁿaⁿ. Tsoom: "U ta, tquiaa' 'om meiⁿ s'om nooⁿ. Canty'ia' je' luua cwiicheⁿ 'om meiⁿ na jnd^a tantjoⁿya." ²¹ Tso patrom nnoom: "U moso 'naⁿya, ya sa'. Tquioo' na tjoo' ts'om' ndo' na seicanda'. Meiiⁿ cwe' cwii ts'iaaⁿ na cachjoo saaⁿ 'u seicanda'. Je' nlquaⁿya 'u na t'maⁿti ts'iaaⁿ nntseixmaⁿ'. Ndo' na luua' wendyoⁿ nnc'ooⁿya na neiiⁿya." ²² Jnd^a chii tyjee'cañoom juu ts'aⁿ na to'ñom we meiⁿ s'om. Tsoom: "U ta, tquiaa' we meiⁿ s'om nooⁿ. Canty'ia' je' luua cwiicheⁿ we meiⁿ na jnd^a tantjoⁿya." ²³ Tso patrom nnoom: "U moso 'naⁿya, ya sa'. Tquioo' na tjoo' ts'om' ndo' na seicanda'. Meiiⁿ cwe' cwii ts'iaaⁿ na cachjoo saaⁿ 'u seicanda'. Je' nlquaⁿya 'u na t'maⁿti ts'iaaⁿ nntseixmaⁿ'. Ndo' na luua' wendyoⁿ nnc'ooⁿya na neiiⁿya." ²⁴ Quia jo' na macandaⁿ tyjee'cañoom juu moso na ñe'cwii meiⁿ s'om to'ñom. Tsoom nnom patrom 'naaⁿaⁿ: "U ta, mantyjiiya na 'u ts'aⁿ na jeeⁿ majñoom' 'ndyo' moso 'naⁿ!. 'U cwe' matsei'we' cantyja na cwiwe' ntjom 'naⁿ', meiⁿ na nnom', meiⁿ na nntseicueendyu'. Macandaⁿ nencjooyâ moso 'naⁿ! jeeⁿ cwilajndaayâ. ²⁵ Cwe' na nquiaya 'u, jo' chii tjo, tjocaty'iuya s'om 'naⁿ! quii' tyuua. Luua juuna', co'ñom!." ²⁶ Ndo' t'o patrom 'naaⁿaⁿ nnoom: "U re moso na tia ts'aⁿndyu' ndo' na nchqueⁿ, cwa maxjeⁿ ntyji' na matseiwaya ntjom meiiⁿ nchii nncoⁿ jnooⁿa, ndo' mawantjoⁿya meiiⁿ nchii nncoⁿ matseicatsuundyo. ²⁷ Cwe' nc'e jo' yati xeⁿ 'u seiwe' s'om 'naⁿya w'aa banco yuu na cwileiweya s'om 'naaⁿ nn'aⁿ, quia jo' to'ñqⁿ s'om 'naⁿya ñequio ts'iaaⁿnnomna' quia na tyja." ²⁸ Ndo' tso patrom ndaq^a nt'omcheⁿ mosoom'm: "Catjei'yo' cwii meiⁿwaa' l'ooⁿ ndo' quia'yo' juuna' l'o juu ts'aⁿ na maleiñ'oom qui meiⁿ. ²⁹ Ee cantyjati na matseixmaⁿ ticwii cwii ts'aⁿ, xeⁿ ya ts'iaaⁿ mach'eeⁿ ñ'eⁿ juuna' quia jo' nncoⁿñomtyeeⁿ na nleil'uee'ñê. Saaⁿ juu ts'aⁿ na tis'a ts'iaaⁿ mach'ee, nlui' cantyjati chjoowi' na maleiñ'oomtyeeⁿ. ³⁰ Cwe' jo' catue'yo' moso nchqueeⁿm'aaⁿ ch'eⁿ yuu na jaaⁿñe. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndeiⁿoom."

Cha'tso nn'aⁿ tsjoomnancue nntu'xeⁿndyena

³¹ 'Ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nndyoⁿonnda'a ñequio cha'tso ángeles 'naⁿya, na nntsaⁿntjoⁿya. Quia jo' nntseit'maaⁿñena' ja na nncoⁿcajmaⁿ ntio 'naⁿya na jeeⁿ neiⁿncoo' caxuee na nncu'xaⁿya

nn'aⁿ. ³² Ndo' nn'aⁿ na cha'waa tsjoomnancue nntjomndyena jo nooⁿ. Quia jo' nntoⁿ'a joona cha'xjeⁿ na mato^{n!} cwii pasto canmaⁿ ñequio canch'ioo ntsmeii^{n!}eⁿ. ³³ Nnts'aaⁿ na nncwintyjee' canmaⁿ ntyjaan'aⁿ ntyjaya ndo' canch'ioo nnts'aaⁿ na nncwintyjee' ntyjatymaa^{n!}. ³⁴ Maluaa' nnts'aa ja na cwiluiindyo na matsantjoⁿya. Nntsjoo ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ ntyja'a ntyjaya: "Quio'yo' 'o nn'aⁿ na jndaⁿ jnda'yo' na matio'naaⁿ ñe Tsotyaya 'o. Cato'ñoom'yo' naya na mañequiaaⁿ na mati 'o cwilajomndyo' ñequio na matsantjoom. Ee luua' teiyoti seijndaa'ñê cwenta'yo' quia na tqueeⁿ tsjoomnancue. ³⁵ Ee tyom'aaⁿya na ñejndoⁿa ndo' tquia'yo' na tcwaa'a. Tyom'aaⁿya na ñe'c'ua ndaa ndo' tquia'yo' na t'ua. Tyomaⁿnooⁿya cwii cwii tsjom'yo' yuu na ticata'jnaa^{n!} nn'aⁿ ja ndo' to'ñoom'yo' ja naquii' l'a'yo'. ³⁶ Tyom'aaⁿya na ntsaandyoⁿ ndo' 'o jla'tsaaⁿndyo' ja. Tyom'aaⁿya na wii'a ndo' 'o tyotsacajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya praso ndo' tyotsantyja'yo' ja." ³⁷ Quia jo' nn'aⁿ na m'aⁿ ntyja'a ntyjaya na la'xmaⁿna cantyja na maty'iomyana' nnt'oona, nluena: "Ta, ¿cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na ñe'jndo' ndo' tquiaayâ na tcwa', oo nty'iaayâ 'u na ñe'c'ua' ndaa ndo' ñetquiaayâ ndaatooo na t'ua'?

³⁸ ¿Cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na tyoma'noom' yuu na ticata'jnaa^{n!} nn'aⁿ 'u ndo' to'ñooⁿyâ 'u quii'ntaaⁿyâ, oo na nty'iaayâ 'u na ntsaandyu' ndo' jla'tsaaⁿndyoⁿ 'u? ³⁹ ¿Cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na wi' oo na m'a^{n!} praso ndo' sacajndoⁿ 'u?" ⁴⁰ Quia jo' ja na cwiluiindyo na matsantjoⁿya nntsjoo ndaa naⁿñeeⁿ: "Mayuu'cheⁿ matsjooⁿ ndaaⁿyo', meiⁿquia na l'a'yo' na teijndeⁿ 'yo' cwii nn'aⁿya nmeiiⁿ na tit'maⁿ cwiluiñe, nnco teijndeⁿ 'yo'."

⁴¹ 'Jndaⁿ chii, ja na matsantjoⁿya nntsjoo ndaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ ntyja'a ntyjatymaa^{n!}: "Quindyooⁿyo' nacañomya 'o nn'aⁿ na jndaⁿ tso Ty'oots'om na cat'uiwi'na! 'o. Je' je' nntsa'yo' quii' chom na tijoom canduu' na juu jo' seijndaa'ñê Ty'oots'om cwentaa' tsaⁿjndii na nlco'wi'na' jom ñequio ángeles 'naaⁿaⁿ. ⁴² Ee tyom'aaⁿya na ñe'jndoⁿa saa tînquia'yo' na nlcwaa'a. Tyom'aaⁿya na ñe'c'ua' ndaatooo saa tînquia'yo' na nnc'ua.

⁴³ Tyomaⁿnooⁿya yuu na ticata'jnaa^{n!} nn'aⁿ ja saa tîcato'ñoom'yo' ja. Tyom'aaⁿya na ntsaandyoⁿ saa tîcalat'saaⁿndyo' ja. Tyom'aaⁿya na wii'a saa tîcatsajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya na praso saa tîcatsantyja'yo' ja."

⁴⁴ Quia jo' nnt'oo naⁿñeeⁿ nooⁿ, nluena: "Ta, ¿cwaaⁿ ñenty'iaayâ 'u na ñe'jndo', oo na ñe'c'ua' ndaa, oo na ñeto'noom' yuu na ticata'jnaa^{n!} nn'aⁿ 'u, oo na ñet'oom' na ntsaandyu', oo na ñeteiwi', oo na ñet'oom' praso saa tîcatei'jndeiiyâ 'u?" ⁴⁵ Quia jo' nntsjoo ndaaⁿ naⁿñeeⁿ: "Mayuu'cheⁿ matsjooⁿ ndaaⁿyo', nc'e na tîcateijndeⁿ 'yo' nn'aⁿya nmeiiⁿ na tit'maⁿ cwiluiindye, maty'iomna' nnco tîcatei'jndeⁿ 'yo'." ⁴⁶ Ndo' nnc'oo naⁿñeeⁿ yuu na tijoom cantycwii na nlco'wi'na' joona. Saa nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja na maty'iomyana' nnto'ñoomna na tijoom cantycwii na nnta'ndo'na.

Cwi'maⁿna na nnt'uena Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 ¹ Jndā na seineiⁿ Jesús cha'tso ñ'oommeiⁿ', seineiiⁿ ndaa jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê. ² Tsoom:

—'O nquiuy'o' na we xuee cwii tjoo ndo' nncuee' xuee pascua. Ndo' ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee maquialjo' nñe'quia nn'aⁿ cwenta ja luee nn'aⁿ na nnty'ioomna ja ts'oom'naaⁿ.

³ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom, mañejuu xjeⁿñeeⁿ tjomndyena tach'eeⁿ w'aa t'maⁿ, waa' tyee na cwiluiitquieñe na jndyu Caifás. ⁴ Tyo'maⁿna ñ'eⁿ nc'iaana chiuu nl'ayoona na nñequio'nn'aⁿna Jesús cha nt'uena jom, ndo' na nla'cuee'na jom.

⁵ Jla'tiuuna, jluena ndaa nc'iaana:

—Saa ticat'uaaya jom xcwe ncuee cha ticala'wendye nn'aⁿ nacjooya.

Tu'nquio cwii yuscu ncheⁿ xqueⁿ Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Tyom'aaⁿ Jesús tsjoom Betania waa' Simón, tsaⁿ na ñechuu tycu lepra. ⁷ Wacatyeeⁿ nacañoom' meiⁿsa ndo' tuee'cañoom cwii yuscu na maleiñ'oom cwii tsioo na tuiina' ñ'eⁿ tsjoⁿ canchii' na jndyu alabastro. Tsioo'ñeeⁿ ñjom ncheⁿ cachi na jeeⁿ jndu. Tu'nquioom joona' xqueⁿ Jesús. ⁸ Ndo' jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê, quia na nty'iaayâ na lúaA', jla'lloo'ndyô, l'uuyâ:

—Jeeⁿcheⁿ ndyaa' cwe'chi tsuu ncheⁿ. ⁹ Yati xeⁿ teil'uana' ee jndye s'om nncwji'na' na nluii naya ndyeñeeⁿ.

¹⁰ Quia sei'noⁿ Jesús na lúaA' cwil'uuyâ, tsoom ndaayâ:

—¿Chieu na cwila'lloo'ndyô ñ'eⁿ yuscum'aaⁿ? ee jeeⁿ tjacanjoom' nayawaa' na s'aaⁿ ñ'eⁿndyô. ¹¹ Ee ja nchii ñequii'cheⁿ nnc'ooⁿya ñ'eⁿndyô saaⁿ ndyeñeeⁿ ñequii'cheⁿ m'aⁿna quii'ntaaⁿ'yo'. ¹² Yuscum'aaⁿ na tu'nquioom ncheⁿ nacjoya, matseijndaa'ñena' na nncjaacanty'iuu'ndyô. ¹³ Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, meiⁿyuucheⁿ na nñe'quia nn'aⁿ ñ'oom naya 'naaⁿ Ty'oots'om na cha'waa tsjoomnancue, maxjeⁿ nla'neiⁿna cantyja 'naaⁿ naya na s'aa yuscum'aaⁿ cha ticatsuu ñ'oom cantyja 'naaⁿaⁿ.

Judas mañequiaaⁿ cwenta Jesús luee ntyee

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ndo' cwii jâ nn'aⁿ na canchoo'wendyô, juu tsaⁿ na jndyu Judas Iscariote, tjaaⁿ na m'aⁿ ntyee na cwiluiitquiendye. ¹⁵ Tsoom ndaana:

—¿Cwanti nncwantjoⁿ nl'a'yo', nñequia cwenta Jesús luee'yo'?

Jla'jndaa'ndyena, tquiana ntquiuu nchoo' qui s'om xuee.¹⁶ Ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ tooⁿ'oⁿ, tyol'uee'ñê chiuu ya nnts'aaⁿ na nñequiaaⁿ cwenta Jesús lueena.

Sa'ntjom Jesús na cuaa Cena

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Tuee' xuee na cwiwityeⁿ ncuee na cwicwa' nn'aⁿ tyoo' na tjaas ndaaljo' tjaquiee'. Jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús jla'candyoo'ndyô na m'aaⁿ, l'uuyâ:

—¿Yuu l'ue ts'om' na nntsalajndaa'ndyô cantyja 'naaⁿ' xuee pascua na nleiñ'oom' na nlqui' catsmaⁿ?

¹⁸ T'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—Catsaquier'yo' quii' tsjoom, candu'yo' nnom juu ts'aⁿ na nliu'yo': “Ndi' matso Maestro ts'aⁿ na ma'mooⁿ ndaayâ na majnda jaawe'ntyjo xjeⁿ na nlco'wi'na' jom. L'ue ts'oom na nnteijnde'i' wa' na nleijndaa' na nlcwaaⁿ'aⁿ, nlqueeⁿ catsmaⁿ na nntseit'maaⁿ'ñê xuee pascua ñequio jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê.”

¹⁹ Ndo' l'aayâ cha'xjeⁿ na tsoom. Jlajndaa'ndyô na nlcwaa'â natmaaⁿ xuee pascua.

²⁰ Jndâ na teincooⁿ ncue, tjawacatyeen' Jesús nacañoom' meiⁿsa ñequio jâ na canchoo'wendyô. ²¹ Ndo' yocheⁿ na cwicwaa'â tooⁿ'oⁿ, seineiiⁿ ndaayâ, tsoom:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, cwiindyo' 'o nñequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ.

²² Ñ'oomwaa' jeeⁿ ndyaa' seichjoo'na' n'ooⁿyâ. Too'â cwii ndo' cwiindyô ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:

—Ta, ¿aa nnts'aacheⁿna' na ja?

²³ T'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—Cwii ts'aⁿ na jndâ tjoom xiowaa ñ'eⁿndyo, tsaⁿ'ñeeⁿ nñequiaaⁿ cwenta ja. ²⁴ Ndo' maxjeⁿ nlco'wi'na' ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee cha'xjeⁿ na matso ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om. Saa jeeⁿ nty'iaa'ñê juu ts'aⁿ na nñequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ. Yati xeⁿ tîcaluiiñe tsaⁿ'ñeeⁿ.

²⁵ Quia jo' t'o Judas, tsaⁿ na nñequiaa cwenta jom. Tso:

—'U Maestro, ¿aa nnts'aacheⁿna' na ja?

T'o Jesús nnoom:

—Majo'ndyo cha'xjeⁿ jndâ tsu'.

²⁶ Yocheⁿ na cwicwaa'â to'ñom Jesús tyoo', seit'maaⁿ'ñê Ty'oots'om cantyja 'naaⁿ'na'. Tyjeeⁿ juuna', tquiaaⁿ ndaayâ. Tsoom:

—Cato'ñoom'yo' cwa'yo' tyoo'waa, ee cwiluiiñena' seii'a.

²⁷ Mati to'ñoom cwii waso na ñjom ndaa winom, tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'oots'om. Jndâ chii tquiaaⁿ juuna' ndaayâ, tsoom:

—Luua cwe'yo'. Calui' cjaana'. ²⁸ Ndaa winomwaa cwiluiiñena' nioom'a na ñequio juuna' maquaⁿtyaⁿya ñ'oom xco cha nnda^a ntseit'maⁿ ts'om Ty'oots'om jnaaⁿ jndyendye nn'aⁿ. ²⁹ Nndye'yo' nntsjoo, xuee na cwii wjaatina' taxoc'uannda'a ndaa winom hasta quia jnda^a tue'ntyjo na mamatsa^antjom Tsotya. Quia ljo'cheⁿ nnc'uaxco juuna' ñ'eⁿndyo' yuu na matsa^antjoom.

**Jesús matseicañeeⁿ na nncwji'ñe Pedro
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)**

³⁰ Taayâ cwii luantsa, jnda^a chii jluii'â jo' jo'. Saayâ ta na jndyu Olivos.
³¹ Quia jo' tso Jesús ndaayâ:

—Tsjom je' cha'tsondyo' 'o nntjei'ndyo' ñ'eⁿndyo. Ee ljeii 'naaⁿ' Ty'oots'om matsona': “Nla'cuee' nn'aⁿ juu ts'aⁿ na mach'ee cwenta canmaⁿ. Ndo' canmaⁿ ntsmeiiⁿeⁿ nnt'oom'ndyeyo'.”

³² Ndo' tsotyeeⁿ ndaayâ:

—Ja quia na jnda^a mawando'xco na jnda^a ty'i_o, nncjojndyaa ts'onda_a Galilea, xeⁿ jnda^a nntsantyjo'yo'.

³³ Ndo' t'o Pedro nnoom, tso:

—Meiiⁿ cha'tsondye naⁿm'aⁿ nntjeii'ndyena ñ'eⁿndyu' saa ja tijoom cwji'ndyo ñ'eⁿndyu'.

³⁴ T'o Jesús nnoom, tso:

—Mayuu'cheⁿ matsjoo njom', tsjom je', cwii tjocheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo, saa 'u jnda^a ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'eⁿndyo.

³⁵ Tso Pedro nnoom:

—Meiiⁿ na nncju'na' na c'i_o ñ'eⁿndyu' saa tijoom cwji'ndyo cantyja 'naⁿ.

Ndo' majuu ñ'oom t'ooyâ na cha'tsondyô na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús.

**Matseineiⁿ Jesús nnon Ty'oots'om quii' ntjom Getsemaní
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)**

³⁶ Ndo' squiaayâ cwii joo na jndyuna' Getsemaní. Tsoom ndaayâ:

—Cwindyuaandyo' ñjaanⁿne yocheⁿ na jo_a luua' na nntseinaⁿya nnom Ty'oots'om.

³⁷ Quia jo' tjatyeeⁿ, tjañ'oom Pedro ñequio we ntseinda Zebedeo. Jnaⁿna' na t'maⁿ matsei'ndaa'na' ntyjeeⁿ, ndo' jeeⁿ matseichjoo'na' ts'oom. ³⁸ Tsoom ndaana:

—Jeeⁿcheⁿ ndyaa' matseichjoo'na' ts'ooⁿ hasta jom ndyowe' ts'ooⁿ. Caljoo'ndyo' ljoo. C'om'c'eendyo', calajomndyo' ñ'eⁿndyo, nchii cwinda'yo'.

³⁹ Quia jo' tjatjatyeeⁿ chjoowi!. Tjawanquioom na matseit'maaⁿ'ñê Ty'oots'om. Tyoch'eeⁿ ty'oo nnom, tsoom:

—Tsotyaya, xeⁿ aa waa na nndaq̄ nluii, quiaa' na tincwinooⁿya nawi'waa na matseijomna' cwii na jeeⁿ ja. Saā meiiⁿ na luala' macaⁿ'a, caluii cha'xjeⁿ na l'ue ts'om' nncu', nchii cha'xjeⁿ na l'ue ts'ooⁿ ja.

⁴⁰ Jndaq̄ jo' jndyolcweeⁿ'eⁿ na m'aⁿ ndyee naⁿ'ñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ljeiiⁿ na cwindana. Tsoom nnom Pedro:

—'U Pedro, ¿aa tīcandaā nlaquii n'om'yo' meiiⁿ ñe'cwii hora na ticanda'yo' na nlajomndyo' ñ'eⁿndyo? ⁴¹ Cha'tsondyo' c'om'c'eendyo' na calaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om cha ticiaachuuna' 'o xjeⁿ 'naaⁿ'na' quia wi' cwitjom'yo'. Mayuu', jeeⁿ m'aaⁿc'ee' ts'om ts'aⁿ na nnts'aa yuu na macaⁿ'na' saā nc'e na ts'aⁿ tseixmaaⁿ, tileicanaⁿñê.

⁴² Jndaq̄ jo' tjannaaⁿ'aⁿ na jndaā we ndii' na nntseineiiⁿ nnom Ty'oots'om. Tsoom:

—Tsotyaya, xeⁿ xocandaā na nncwinom'na' nawi' na nntjoⁿya, ñecuua, caluii cha'xjeⁿ na l'ue ts'om' nncu'.

⁴³ Jndyonnaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Ljeiiⁿ maxjeⁿ cwindana, ee jeeⁿ tyeⁿ maleichuu tsaⁿtsjom joona. ⁴⁴ Quia jo' ñeeⁿ joona, tjannaaⁿ'aⁿ na seineiiⁿ nnom Ty'oots'om na jndaq̄ ndyee ndii'. Mañejooti ñ'oom tyotseity'ooñê.

⁴⁵ Tyjee'cañoomnnaaⁿ'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ, tsoom ndaana:

—¿Aa maxjeⁿ ndicwaⁿ cwinda'yo'? Ya na mañjom cwita'jndyee'yo'. Cwa je' c'om'c'eendyo', ee jndaā tue'ntyjo xjeⁿ cantyja 'naaⁿya na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Je' mañequiaa ts'aⁿ cwenta ja luee nn'aⁿ na wi'ndye. ⁴⁶ Quicantyja'yo', cjaaya. Canty'ia'yo' luala' mandyocwjee'cañoom juu ts'aⁿ na mañequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ.

T'uena Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús ndo' tyjee'cañoom Judas, cwii jâ nn'aⁿ na canchoo'wendyô. Jndyochom jndye nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye ndo' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom. Cwilei'cho naⁿ'ñeeⁿ ncjo espadas ñequio n'oom nch'io. ⁴⁸ Ndo' Judas, tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesús, jndaā t'mooⁿ 'naaⁿ chiuu waa na nnts'aaⁿ. Tsoom:

—Ts'aⁿ na nnc'ua ntsmaⁿ maxjeⁿ juu na cwil'ue'yo'. Mana cat'ue'yo' jom.

⁴⁹ Mañoom' tyjee'cañoom nacañoom' Jesús. Tsoom nnom:

—Xmaⁿndyu' Maestro.

Ndo' t'om ntsmaⁿ Jesús. ⁵⁰ Tso Jesús nnoom:

—Xmaⁿndyu'. Ts'iaaⁿ na jndyo', mana catseicandaā'ndyu'.

Quia jo' tquie'cañom naⁿ'ñeeⁿ Jesús, t'uena jom. Jla'tyeⁿna jom.

⁵¹ Ndo' cwiindyô jâ na ñ'aaⁿyâ ñ'eⁿ Jesús, tjei'ñoomñē xjoo'. Tyjee tsua'qui mosoo' tyee na cwiluiitquieñē. ⁵² Quia jo' tso Jesús nnoom:

—Cwjaa'ndyu'nnda' xjo' naquii' tjaⁿwaa'na'. Ee juu ts'aⁿ na mach'ee nataⁿ quio xjo mañequiero jo' nncueeⁿeⁿ. ⁵³ ¿Aa tictacseitiuu' na nndaā

nlcaaⁿa nnom Tsotya ndo' jom mañoom' njñoom meiⁿcheⁿ ntmaaⁿ
ángelos na nntei^jndeina ja? ⁵⁴ Saa xeⁿ na nmeiⁿ nnts'aa, ¿chiuu
nntseicandaa^ñeyuuna' ljeii 'naaⁿaⁿ na matsona' na tseixmaⁿya na
catjoⁿya na luua?

⁵⁵ Ndo' tso Jesús ndaa^ñ cha'tso nn'aⁿ:

—Jnda'jom ñ'eⁿ ncjo espadas ñ'eⁿ n'oom nch'io tquiocat'ue'yo' ja
cha'cwijom tquio'yo' nacjoo' cwii tsaⁿcanch'ue. 'Io ndii 'io ñeta'catyaⁿ
naquii' wats'om t'maⁿ na ñet'mooⁿ ndaa^ñyo', saa^ñ tîcat'ue'yo' ja. ⁵⁶ Saa
cha'tso na matjoⁿ nmeiiⁿ cwicalui'yuu' ñ'oom ndyuee profetas.

Quia jo' cha'tsondyô na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús jlei'nooⁿyâ, 'ndyaayâ
jom na ñenqueⁿ.

'Ooqueⁿna Jesús luee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Quia jo' nquiee nn'aⁿ na t'ue Jesús, ty'eñ'omna jom waa' Caifás, juu
tyee na cwiluiitquieñe. Jo' jo' jndaa^ñ tjomndye nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom. ⁵⁸ Ndo'
Pedro tquiacheⁿ tquia tjantyjooⁿ naxeⁿ Jesús. Tueⁿeⁿ waa' tyee na
cwiluiitquieñe. Tjaqueⁿeⁿ tach'eeⁿ w'aa'ñeeⁿ. Tjacjom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
na cwil'a cwenta wats'om, cha nnty'iaaⁿaⁿ chiuu nncjaaju'yuuna'
cantyja 'naaⁿ Jesús.

⁵⁹ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
naquii' tsjoom ñequio cha'tsondye nt'omcheⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ,
tyol'ueena nn'aⁿ na calue ñ'oom cantu nacjoo' Jesús cha nndaa^ñ
nleijndaa' jnaaⁿaⁿ na cueeⁿeⁿ. ⁶⁰ Saa^ñ meiiⁿ na jndye nn'aⁿ jlue ñ'oom
cantu nacjoom'm na waa jnaaⁿaⁿ maxjeⁿ ticalui'yuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Jnda^ñ
chii wendye naⁿñeeⁿ tjoom' cantu jlueda:

⁶¹ —Tsaⁿm'aaⁿ ñetsoom jom nntseityueeⁿeⁿ wats'om t'maⁿ cwentaa'
Ty'ooots'om, ndo' ñendyee xuee na nnts'aaxcoom cwiicheⁿ.

⁶² Quia jo' nquii tyee na cwiluiitquieñe teintyjeeⁿeⁿ, tsoom nnom
Jesús:

—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom tic'ooⁿ? ¿Chiuu waayuu na nmeiiⁿ
ñ'oom cwitjei'yuu'ndye naⁿm'aⁿ nacjo'?

⁶³ Saa^ñ Jesús meiⁿcwii ñ'oom tic'ooⁿ. Quia jo' nquii tyee na
cwiluiitquieñe tso nnoom:

—Ñequio xuee! Ty'ooots'om na wando', tyeⁿ matsaⁿntjoⁿya 'u, catsu'
ñ'oom na mayuu'. Catsu'ndyeyu' nndyaayâ, ¿aa 'u cwiluiindyu' Cristo,
Jnda Ty'ooots'om?

⁶⁴ T'o Jesús nnoom:

—Majo'ndyo ñ'oom na matsu'. Ndo' mati matseicandiiya 'o na 'io cha
xuee na cwii wjaatina' nnty'ia'aⁿndaa^ñyo' ja na cwiluiindy^ñ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee na m'aaⁿndyo yuu na matseit'maaⁿñena' ja ntyjaal

Ty'oots'om ntyjaya. Jom tseixmaaⁿ cha'tso najnda. Ndo' nnty'ia'yō' ja na nnaaⁿ cañoom'luee na nndyocuannda'a ñequio nchquiu.

⁶⁵ Quia jo' tyee na cwiluiitquiñe jndii'ñê liaⁿ'aⁿ na lioom'm, tsoom:

—Tsaⁿm'aaⁿ jndā seineiiⁿ ñ'omntjeiⁿ nacjoo' Ty'oots'om. Ticaⁿtina' 'ñeeⁿ na nncwji'yuu'ñē nacjoom'm. 'O cwindye'yō' ñ'omntjeiⁿ na tsoom.

⁶⁶ ¿Ljo' cwilatiuu'yō' je' ñ'eⁿñē?

T'oo nn'aⁿ nnoom, jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ maxjeⁿ tseixmaaⁿ na cueeⁿ'eⁿ.

⁶⁷ Ndo' tyojñomna ndaajnaⁿ nnoom. Tyotioona nda' jom ndo' nt'om tyotmeiiⁿ nda' watmeiⁿ nnoom. ⁶⁸ Ndo' jluena nnoom:

—'U na cwiluiindyu' Cristo na jñom Ty'oots'om, cwa cjaawee' 'ndyo' 'ñeeⁿ tmeiⁿ nda' 'u.

Macwji'ñē Pedro cantyja 'naaⁿ' Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Yocheⁿ na cwiluii na nmeiiⁿ, Pedro wacatyeeⁿ tach'eⁿ ndo' tyjee'cañoom cwii yuscu na mandi'ntjom jo' jo'. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—'U maxjeⁿ ñeñ'eⁿ ñ'eⁿ Jesús, tsaⁿ na jnaⁿ Galilea.

⁷⁰ Saa Pedro tjei'ñē ñequio na ndye cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:

—Meiⁿchjoo ticaljeii ñ'oom na matsu'.

⁷¹ Jndā chii tjaaⁿ na waa 'ndyoots'a t'maⁿ ndo' cwiicheⁿ yuscu na mandi'ntjom jo' jo' ljeii jom. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ na nndyoo':

—Tsaⁿm'aaⁿ maxjeⁿ ñeñ'eeⁿ ñ'eⁿ Jesús, tsaⁿ na jnaⁿ Nazaret.

⁷² Cwiicheⁿ cwii ndii' tjei'ñē Pedro mana tjei'yom xuee' Ty'oots'om.

Tsoom:

—Ntyjii Ty'oots'om na ticwajnaⁿ'a tsaⁿm'aaⁿ!

⁷³ Tyooowi quiuu' ndo' nt'omcheⁿ nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo' ty'entyjaa'na jom. Jluena nnoom:

—Mayuu'cheⁿ na 'u cwii joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ tsaⁿm'aaⁿ. Ee ñ'oom na matsei'neiⁿ ma'moⁿna' na Galilea jnaⁿ!

⁷⁴ Quia jo' to' Pedro na tju' cheⁿnqueⁿ ñ'omwi' nacjoom'm. Tsoom na ntyjiicheⁿ Ty'oots'om na mayom'm. Tsoom:

—Ja maxjeⁿ ticwajnaⁿ'a tsaⁿm'aaⁿ.

Ndo' majo'to xjeⁿ'ñeeⁿ seixuaa caxtijndyo. ⁷⁵ Mañoom' tjañjoom' ts'om Pedro juu ñ'oom na jndā tso Jesús nnoom: "Cwii tjoⁿcheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo saa 'u jndā ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'eⁿndyo." Mana jluueeⁿeⁿ ch'eⁿ. Sei'ndaa'ñ'eⁿna' ntyjeeⁿ, tyoty'ioom.

'Ooñ'omna Jesús na m'aaⁿ Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 ¹ Quia na jndā teincoo cha'tso ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom ndaa nn'aⁿ

judíos ñe'cwii jla'tjoom'na ñ'oom na t'maⁿna cue' Jesús. ² Jla'tyeⁿna jom, ty'eñ'omna jom. Ty'ecatioona cwenta jom l'o nquii Poncio Pilato na juu cwiluiñe gobiernom.

Cantyja na tue' Judas

³ Ndo' Judas, ts'aⁿ na tquiaa cwenta Jesús luee naⁿ'ñeeⁿ, quia na nty'iaaⁿ'aⁿ na jndā teijndaa' na nncue' Jesús, tioo na jeeⁿ tia ntyjeeⁿ cantyja na s'aaⁿ. Tjatseilcweeⁿ'eⁿ ntquiuu nchoo' nqui s'om xuee ndaaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye ñequio ndaaⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom. ⁴ Tsoom ndaaⁿ naⁿ'ñeeⁿ:

—T'maⁿ jnaⁿya waa na seiquiooya cwii ts'aⁿ luee'yo' na tja'a'naⁿ jnaⁿ tseixmaⁿ.

T'oo naⁿ'ñeeⁿ nnoom, jluena:

—¿Ijo' mach'eña' jâ na Ijo'? Cando' nncu'.

⁵ Quia jo' Judas tyeⁿnqueeⁿ'eⁿ s'om xuee'ñeeⁿ naquii' wats'om t'maⁿ. Jndā jo' jlueeⁿ'eⁿ, tja'aⁿ. Tjatseintyjañê, seicuee'ñe cheⁿnqueⁿ.

⁶ Ntyee na cwiluiitquiendye jla'xawiina s'om'ñeeⁿ. Jluena:

—S'ommeiiⁿ jndā njoml'ua na nncue' ts'aⁿ. Jo' chii ticaty'iomyana' na nlatjooⁿ'a joona' ñequio s'om na cwiquioo cwentaa' Ty'oots'om.

⁷ Jndā na jla'tjoom'na ñ'oom ñ'eⁿ nc'iaana, jla'catsuuna s'om'ñeeⁿ. Tioml'uana cwii taⁿ' tyuua na jndaaⁿ ts'aⁿ na mach'ee ncuaa. Jo' jo' l'ana wats'om tyue' yuu na nnc'oocat'yiuuna l'oo, nn'aⁿ na cwe' cwiquieya tsjoomna. ⁸ Cwe' jo' hasta xuee je' jndyu tyuua'ñeeⁿ Tyuua Niom'. ⁹ Ndo' na luala' tuii seicandaa'ñena' ñ'oom 'ndyoo profeta Jeremías, tsoom: “Nn'aⁿ Israel jla'jndaa'ndyena na njoml'uañe ts'aⁿ ntquiuu nchoo' nqui s'om xuee. Jndā chii to'ñoomlcwe'na s'om'ñeeⁿ. ¹⁰ Ñequio joona' jla'jndana cwii taⁿ' tyuua' ts'aⁿ na mach'ee ncuaa cha'xjeⁿ na t'moⁿ Ty'oots'om nooⁿ na maxjeⁿ nluii.”

Tyomeintyjee' Jesús jo nnom Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ty'eñ'omna Jesús, tyomeintyjeeⁿ'eⁿ jo nnom gobiernom Pilato. Tax'ee tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—¿Aa 'u cwiluiindyu' Rey cwentaa nn'aⁿ judíos?

T'o Jesús, tsoom:

—Maxjeⁿ jo' ja, cha'na matsu'.

¹² Ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom tquiaa jnaaⁿ'aⁿ nnom Pilato. Ndo' meiiⁿ na cwiqeⁿna ñ'oom nacjoom'm saa jom meiⁿcwii ñ'oom tîc'ooⁿ. ¹³ Jo' chii tso Pilato nnoom:

—¿Aa maxjeⁿ ticandi' ñ'oommeiiⁿ na cwitjei'yuu'ndyena nacjo'?

¹⁴ Saa meiⁿcwii 'ndyoo ñ'oom tîc'ooⁿ cantyja ñ'oom na tuee'na nacjoom'm. Jo' chii s'aana' na jeeⁿ tjawee' ts'om Pilato na tîc'o Jesús.

Cwiwijndaa'tyeⁿ na nncue' Jesús
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19.16)

¹⁵ Ndo' ticwii chu na nncuee' xuee pascua tyowaa costumbre na nqui
 gobiernom nntseicandyaañê meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ praso na nntaⁿ nn'aⁿ.

¹⁶ Ndo' quia jo' tyom'aaⁿ cwii praso na jndyu Barrabás w'aancjo na t'maⁿ
 ñ'oom waa nacjoom'm. ¹⁷ Ndo' quia na tjomndye nn'aⁿ, tax'ee Pilato
ndaana, tsoom:

—Je' candu'yo', ¿'ñeeⁿ juu l'ue n'om'yo' na nntseicandyaañy? ¿Aa
 juu Barrabás, oo ɬaa Jesús na cwilue nn'aⁿ na cwiluiñe Cristo?

¹⁸ Ee sei'noⁿ Pilato na cwe' na jndoona Jesús jo' chii jla'quioona juu
 l'ooⁿ nchii ee na waa jnaaⁿ tsaⁿñeeⁿ.

¹⁹ Ndo' yocheⁿ na wacatyeeⁿ na nncu'xeeⁿ ñ'oom'ñeeⁿ seicwanom
 scoom'm cwii ñ'oom na m'aaⁿ. Tso: “Ticatii'ndyu' ñ'oomwaa' ee
 tsaⁿm'aaⁿ matseixmaaⁿ cantyja na maty'iomyana'. Ee tsjom
 teincooquiuu' jeeⁿ ñeseicachjuu tsaⁿtsjom ja cantyja 'naaⁿaⁿ.”

²⁰ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
 quii' tsjoom tyola'jndoⁿna n'om nn'aⁿ na cataⁿ naⁿñeeⁿ na candyaañê
 juu Barrabás ndo' Jesús cueeⁿeⁿ. ²¹ Jo' chii tax'eennda' Pilato ndaan nn'aⁿ
 na jndyendye, tsoom:

—Cwa candu'yo', ɬcwaaⁿ cwii na wendye joona l'ue n'om'yo' na
 catseicandyaañy?

Joona t'oona, jluena:

—Juu Barrabás.

²² Tax'eennda' Pilato ndaana. Tsoom:

—Xeⁿ juu Barrabás nndyaañê quia jo' ɬchiuu nnts'aayo ñequio Jesús
 na cwindu'yo' na cwiluiñe Cristo?

Cha'tsondye naⁿñeeⁿ t'oona nnoom, jluena:

—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.

²³ Quia jo' tax'ee Pilato ndaana, tsoom:

—¿Ljo' jnaⁿ tseixmaaⁿ nquiuyoy?

Saa majndeiti jla'xuaa naⁿñeeⁿ, jluena:

—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.

²⁴ Jnd^a na nty'iaa' Pilato na t'icanaⁿñê ñ'oom'ñeeⁿ hasta manndyo na
 nla'wendyena nacjoom'm, quia jo' tcaaⁿ ndaatooo, jñoom'm na jndoo'
 cha'tsondye naⁿñeeⁿ. Tsoom:

—Je' mandyuu'a cha calui'yuu'na' na ticachooⁿ jnaⁿ xeⁿ nlacue'yo'
 tsaⁿm'aaⁿ na tjaa jnaaⁿ!. Jo' chii, cajndo' ncjo'yo'!

²⁵ Saa t'oo cha'tsondye naⁿñeeⁿ, jluena:

—Ljo' ch'eena' jâ. Ncjooyâ nnchoonquaⁿyâ jnaⁿ ñequio ndaayâ na
 nncue' tsaⁿm'aaⁿ!

²⁶ Jo' chii Pilato seicandyaañê Barrabás cha'xjeⁿ na taⁿ nn'aⁿ. Ndo' sa'ntjoom na cala'sei' sondaro 'naaⁿ'aⁿ Jesús. Jndā jo' tquiaaⁿ juu lueena na caty'ioomna juu ts'oom'naaⁿ.

²⁷ Jndā jo' ty'eñ'om sondaro'ñeeⁿ Jesús naquii'cheⁿ wats'iaaⁿ. Jo' jo' jla'tjomndye cha'tso ntmaaⁿ sondaro nacañom'm. ²⁸ Tjeii'na liaⁿ'aⁿ ndo' jla'cweena cwiicheⁿ liaa jom, liaatco colo wee juuna!. ²⁹ Ndo' jla'tyoondyaena n'oомнioom cwii tsei. Tioomna juuna' xqueeⁿ cha'cwijom corona. Ndo' tjaan'dyena cwii tsmaaⁿ ts'ooⁿ ntyjaya cha'cwijom ts'ooml'eii' tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ. Jndā chii tyota'na cantyena jo nnoom na cwe' cwincona jom. Tyoluena:

—Cwila't'maaⁿ'ndyô 'u Rey cwentaa nn'aⁿ judíos.

³⁰ Mati tyotuee'na ndaajnaⁿ cjoom'm. Tjeii'ndyena tsmaaⁿ na ndii' ts'ooⁿ, tyotmeiiⁿ'na juuna' xqueeⁿ. ³¹ Jndā tjacjoona na cwincona jom, quia jo' tjeii'na liaatco'ñeeⁿ, jla'cweennda'na liaⁿ'aⁿ jom. Jndā chii ty'eñ'omna jom na nnty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naaⁿ

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Xjeⁿ na ma'oocalui'na quii' tsjoom, tjomndyaena cwii ts'aⁿ tsjoom Cirene na jndyu Simón. L'ana na jnde'i'na' na cjaañ'oom ts'oom'naaⁿ na nñoom Jesús.

³³ Tquienna cwii joo na jndyu Gólgota. Ñ'oomwaa' ñecatsona' Ta Tsei'xqueⁿ Ts'oo. ³⁴ Tquiana winom na nnc'om na tjoom'na' ñequio cwii nasei na ja. Saaⁿ tatic'om quia ljeiiⁿ na tjoom' nasei'ñeeⁿ.

³⁵ Ndo' quia jndā ty'ioom sondaro jom ts'oom'naaⁿ, tyo'oona x'iaa na nnty'iaana 'ñeeⁿ nleijnoom' cwii cwii liaⁿ'aⁿ. Ndo' na luea' tuii seicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta. Tso: "Tyo'oona x'iaa na nnty'iaana 'ñeeⁿ joona nleijnoom' cwii cwii liaya." ³⁶ Jndā chii ty'ecwindyuaandye sondaro'ñeeⁿ na cwil'ana cwenta Jesús. ³⁷ Ndo' jo ndyeyu ts'om xqueeⁿ ty'ioomna ljeii na t'moⁿna' jnaaⁿ'aⁿ. Tsona!: "Luaña juu Jesús na cwiluiñe Rey cwentaa nn'aⁿ judíos."

³⁸ Mati jo' jo' ty'ioomna we naⁿcanty'ue n'oom'naaⁿ, cwii tsaⁿ'ñeeⁿ ñoom ts'oom'naaⁿ na meintyjee' ntyjaa' Jesús ntyjaya. Ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ñoom ts'oom'naaⁿ na meintyjee' ntyjatymaaⁿ. ³⁹ Ndo' nn'aⁿ na tyowinom jo' jo' tyoluena ñ'omwi' nacjoo' Jesús. Tyola'caandyena nqueⁿna. ⁴⁰ Tyoluena:

—"U ts'aⁿ na matsu' na nntseityui' wats'om t'maⁿ ndo' ñendyee xuee nntseiwe'nnda' juuna', cwa je' cwji'n'maaⁿndyu' cheⁿnncu'. Xeⁿ mayuu' na cwiluiindyu' Jndā Ty'ooots'om, cwa candyo'cue' ts'oom'naaⁿwaa'.

⁴¹ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ tmaaⁿ fariseos, ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom cha'tsondyne naⁿ'ñeeⁿ mati maluaa' tyola'jnaaⁿ'na Jesús. Tyoluena:

⁴² —Jeeⁿ ya ñetjei'n'maaⁿñê nt'omcheⁿ saa tileicandaqaa nncwji'n'maaⁿñê cheⁿnqueⁿ. Xeⁿ mayuu' na cwiluiñê Rey cwentaa jaa nn'aⁿ Israel, cwa candyocueeⁿ na nñoom ts'oom'naaⁿ quia jo' nlayuu'a ñ'eⁿñê. ⁴³ Jom matseicantyjaa' ts'oom ñequio Ty'oots'om ee tsoom ndaaya na jom cwiluiñê Jnda Ty'oots'om. Jo' chii xeⁿ na mayuu' na jnda ntyjii Ty'oots'om ñ'eⁿñê, cwji'n'maaⁿñê juu.

⁴⁴ Ndo' mati naⁿcanty'ue na ñom n'oom'naaⁿ ñ'eⁿ Jesús, tyotuee'na ñ'omwi' nacjoom'm.

Tquiaañe Jesús na tueeⁿeⁿ

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Quia na tuee' na quiajmeiⁿ', teijaaⁿ cha'waa tsjoomnancue hasta na ndyee na matmaaⁿ. ⁴⁶ Juu xjeⁿñeeⁿ jndeii seixuaa Jesús, tsoom:

—Elí, Elí, lama sabactani.

(Ñ'oomwaa' matsona': Tsotyaya Ty'oots'om, ¿chiuu na ma'ndii' ja?)

⁴⁷ Cwantindy joo nn'aⁿ na m'aⁿ nndyoo' quia na jndyena ñ'oommeiⁿ', jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ macwaaⁿ profeta Elías.

⁴⁸ Ndo' mantya jleinom cwii ts'aⁿ, tjac'oom cwii 'naⁿ na ya maw'anaⁿ ndaa. Nchjeeñê juuna' naquii' winom na ta, tioom juuna' nnom tsmaaⁿ cha nndaaa nncue'cañoomna' 'ndyoo Jesús na nnc'uu. ⁴⁹ Saa nt'omcheⁿ nn'aⁿ tyoluena:

—Ca'ndii' jom. Ñe'canty'iaayâ aa nncwje'cañoom Elías na nncwji'n'maaⁿñê jom.

⁵⁰ Quia jo' seixuaannda' Jesús jndeii, mana tueeⁿeⁿ. ⁵¹ Ndo' xjeⁿñeeⁿ liaatco na ntyjaty'io wats'om t'maⁿ jndii'tcona' hasta xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. Jndeii s'eii tyuaa ndo' tiuu ljo!. ⁵² Mati jnaaⁿ ndei'luaa ndo' jndye nn'aⁿ na jnda tja na tyola'yu' ñequio Ty'oots'om tando'nnda'na xjeⁿñeeⁿ.

⁵³ Quia na jnda tando'nnda' Jesús, mati naⁿñeeⁿ jlu'i'na naquii' ndei'luaana, ty'equie'na quii' tsjoom Jerusalén. Jo' jo' teitquioo'ndyena ndaa jndye nn'aⁿ.

⁵⁴ Ndo' juu capeitaⁿ ñequio sondaro 'naaⁿaⁿ na cwil'a cwenta Jesús quia na nty'iaana na s'eii ndo' tqueⁿna cwenta cha'tso na tuii, jeeⁿ ndya' tyuena. Jluena:

—Mayuu'cheⁿ tsaⁿm'aaⁿ tyoluiñê Jnda Ty'oots'om.

⁵⁵ Ndo' jo' jo' m'aⁿ jndye yolcu na cwe' cwinty'iaatquiana ljo' cwiluii. Jnaⁿ naⁿñeeⁿ ts'onda Galilea, tquiontyjona naxeⁿ Jesús na cwindye'ntjomna nnoom. ⁵⁶ Quii'ntaaⁿ yolcu'ñeeⁿ ñ'eⁿ María Magdalena ñequio María tsondyee Jacobo ñ'eⁿ José, ndo' ñequio tsondyee ntseinda Zebedeo.

'Oocaty'iuuna Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Quia tuee' na tmaaⁿ, cwii tsaⁿtya na jndyu José na jnaⁿ tsjoom Arimatea, cwiluiñe ts'aⁿ na matseijomñe ñ'oom na t'moⁿ Jesús, ⁵⁸ tjaaⁿ na m'aaⁿ Pilato, tjacaaⁿ ts'oo Jesús. Ndo' tquiaa Pilato ñ'oom'm na nñ'e'quia sondaro sei'ts'o 'naaⁿ Jesús nnom José. ⁵⁹ Quia jo' tjaco'ñom José Jesús, seityjooñê liaa sábana na lju' juu ts'oo'ñeeⁿ. ⁶⁰ Jnda chii tjaa'ñê ts'oo'ñeeⁿ naquii' tsue'tsjo' xco na jndā tuiya na tseixmaⁿna' tsei'tsuaa 'naaⁿaⁿ. Jndā jo' seicuu'ñê 'ndyoo tsei'tsuaa ñequio cwii tsjo' t'maⁿ, mana tjaaⁿ. ⁶¹ Ndo' María Magdalena ñequio cwiicheⁿ María nty'iaacheⁿna na luua' s'aaⁿ. Ty'ewindyuaandyena ndyeyu 'ndyoo tsei'tsuaa'ñeeⁿ.

Cwil'a sondaro cwenta tsei'tsuaa

⁶² Xuee na tuii na luua', maxuee na cwila'jndaa'ndye nn'aⁿ 'naⁿ na nlcaⁿna' joona ee na 'io xuee na nnta'jndyeena. Quia na teincoo cwiicheⁿ xuee, ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ fariseos, ñecwii tmaaⁿ ty'ena na m'aaⁿ Pilato. ⁶³ Jluena nnoom:

—'U ta gobiernom, cwijaañjoom' n'ooⁿyâ ñ'oom na tyotso tsaⁿcantu'ñeeⁿ quia ndi wanoom'm. Tsoom na xuee jndā ndyee nncwando'xcoom jndā na tueeⁿeⁿ. ⁶⁴ Cwe' jo' l'ue n'ooⁿyâ na catsa'ntjom' sondaro 'naⁿ', na c'oocal'ana cwenta tsei'tsuaⁿaⁿ hasta xeⁿjndā teinom ndyee xuee cha nntseicu'na' na joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê nlquie'cañomna ndo' nnty'ueena sei'ts'o 'naaⁿaⁿ, jndā jo' nluena ndaa nn'aⁿ na jom jndā mawando'xcoom na tueeⁿeⁿ. Ndo' juu cantuwaa' t'maⁿti nñequiu'nn'aⁿna' nn'aⁿ nchiiti ñ'oom na ñeseineiiⁿ xjeⁿ na ñetanoom'm.

⁶⁵ T'o Pilato ndaana, tsoom:

—Nmeiiⁿ sondaro na mañequia luee'yo'. Cwa catsa'yo' ñ'eⁿndyena. Ya ya cwenta cal'a'yo' tsei'tsuaa'ñeeⁿ.

⁶⁶ Quia jo' ty'e naⁿñeeⁿ. Ty'ela'cu'tyeⁿna tsei'tsuaa. Ty'ioomna sayo yuu na ntjom 'ndyoo tsue'tsjo' quio tsjo' t'maⁿ cha nnooⁿ xeⁿ nntseicanaaⁿñê ts'aⁿ. Jndā chii 'ndyena sondaro na nl'a cwenta tsei'tsuaa.

Tando'xco Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 ¹ Jndā teinom xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos ndo' jndā jaawixuee xuee najndyee smanaⁿ, quia jo' tja María Magdalena ñequio cwiicheⁿ María, ty'ecajndoo'na tsei'tsuaa. ² Mats'ia jo' jndeii s'eii. Ee cwii ángel cwentaa' Ty'ooot'som jnaaⁿ cañoom'luee, jndyocueeⁿ na waa tsei'tsuaa. Teiñooⁿ tsjo' na ta' 'ndyoo tsei'tsuaa'ñeeⁿ, tjacjom

nacjoo'na'.³ Cha'waañê caxueeñê cha'cwijom chomtsuee. Ndo' canchii' liaⁿaⁿ cha'na canchii' tsaaⁿ.⁴ Ndo' sondaro na cwil'a cwenta tsei'tsuaa, quia na nty'iaana ángel'ñeeⁿ tyoteindyena, tquiaandyena nomtyuaa, cha'cwijom l'oo joona.⁵ Quia jo' seineiⁿ ángel ndaaⁿ yolcu'ñeeⁿ, tsoom:

—Tilacatyuendyo!. Ee mantyjiya na Jesús cwil'ue'yo', nquii tsaⁿ na ty'ioom nn'aⁿ ts'oom'naaⁿ.⁶ Je' tac'oomñê ñjaaⁿ, ee na jnda mawando'xcoom na tueeⁿeⁿ cha'xjeⁿ ñ'oom ñetsoom. Quiocanty'ia'yo' yuu ñetacatyeeⁿ.⁷ Jnda jo' calatyua'yo', catsalacandii'yo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na jnda mawando'xcoom. Ndo' candu'yo' na mawjaañetyeeⁿ ts'onda Galilea, jnda jo' catsantjo'yo'. Jo' jo' nleicwindyo' ñ'eⁿñê. Ñ'oommeiiⁿ jndyocatsjooja ndaaⁿyo'!

⁸ Ndo' yolcu'ñeeⁿ, jndeii jlui'na tsei'tsuaa, jeeⁿ tyuena ndo' neiiⁿna. Jla'tyuua'a na nla'candiina nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na luua' jndyena.⁹ Ndo' mats'ia jo' tjomndyena Jesús. Tquiaaⁿ na xmaⁿndyena. Ndo' ta'na cantyena, ta'xcweendyena nc'eeⁿ na tyola't'maaⁿndyena jom.¹⁰ Ndo' tso Jesús ndaaana:

—Tilacatyuendyo!. Catsa'yo', tsalacandii'yo' nn'aaⁿya na c'oona ts'onda Galilea. Jo' jo' nnty'iaana ja.

N'oom na tyolue sondaro

¹¹ Yocheⁿ na 'oo yolcu'ñeeⁿ, nt'om sondaro na tyol'a cwenta tsei'tsuaa ty'equie'na quii' tsjoom Jerusalén, ty'ela'candiina ntyee na cwiluiitquiendye cha'tso na tuii.¹² Ndo' ntyee'ñeeⁿ jla'tjoom'na ñ'oom ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom, mat'maaⁿ tsjo'ñjeeⁿ tquiana ndaaⁿ sondaro'ñeeⁿ.¹³ Ndo' jluena ndaaⁿna'ñeeⁿ:

—Candu'yo' ndaaⁿ nn'aⁿ na cwe' natsjom tquie'cañom nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús. Tquiocanty'ueena sei'ts'o 'naaⁿaⁿ xjeⁿ na cwinda'yo'.¹⁴ Tinc'om'yo' ñ'omtiuu tjaa ljo' nntjom'yo', ee xeⁿ nndii gobiernom ñ'oomwaa', jâ manquiuuyâ chiuu nlui'ljuu' ñ'oom 'naⁿyo' luua'.

¹⁵ Ndo' to'ñoom sondaro tsjo'ñjeeⁿñeeⁿ. To'na, tyot'oomna ñ'oom cha'xjeⁿ na jnda jndyena na caluena. Cwe' jo' hasta je'cheⁿ ndicwaⁿ cwila'neiⁿ nn'aⁿ judíos na ty'ecanty'uee nn'aⁿ sei'ts'o 'naaⁿ Jesús.

Jesús majñoom nn'aⁿ na c'oonquiana ñ'oom'm

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Quia jo' jâ na canchoo'cwiindyô saayâ ts'onda Galilea. Saawaayâ cwii ta yuu na jnda seicandii Jesús na catsaayâ.¹⁷ Xjeⁿ na nty'iaayâ jom tyolat'maaⁿndyô jom. Saaⁿ ñ'eeⁿ cwantindyô na tijndaa' nquiuuyâ aa mayuu' na jom.¹⁸ Quia jo' seicandyoo'ñê nacañoomyâ. Tsoom ndaaayâ:

—Nandye cañoom'luee ñequio tsjoomnancue, cha'waa matseixmaⁿya najndo,¹⁹ jo' chii catsa'yo' na m'aⁿ nn'aⁿ ticwii cwii ndyuaa. Nñe'quia'yo' ñ'oom naya ndaaana cha nla'yu'na ñ'eⁿndyo.

Calats'oomndyo' joona ñequio xuee' Tsotyyaya, ñequio xuee Ja na Jnaaⁿ,
ndo' ñequio xuee' Espíritu Santo. ²⁰Cat'moⁿ'yo' na cala'candana cha'tso
ñ'oom na jnda tquiaya ndaa'yo'. Ndo' cjaañjoom' n'om'yo' na m'aaⁿya
ñ'eⁿndyo' ticwii xuee, hasta na nntycwii tsjoomnancue. Amén.